

TREGG'S TRIUMF. Een verhaal uit bange dagen.

VAN

EVELYN EVERETT—GREEN, *Schrijfster van „Tom Heron van Saksen”, enz.*

door MARIE.

(Vervolg van blz. 16).

HOOFDSTUK III.

DE LEER DER TEVREDENHEID.

Het Novemberzonnetje scheen vrolijk door het op 't Oosten gelegen venster van de gezellige eetkamer van den heer Balfour, waar deze en zijn beide zoons zaten te ontbijten. De fabrikant maakte zijn brieven open en keek ze door, daarbij voorzichtig te werk gaande om de zegels en ouwels niet te beschadigen, die Hyla als zijn bijzonder eigendom beschouwde. Tom had een klein nieuwsblad voor zich, en doorliep den inhoud. Hyla zat op een hoogen stoel achter het koffieblad, en schonk koffie; sedert zijn zevenden verjaardag mocht hij dat doen, en hij deed 't met 't grootste genot.

Gewoonlijk werd er niet veel gepraat aan het ontbijt. Mannen van zaken vonden in dien kritieken tijd in hun brieven en kranten altijd stof genoeg tot overdenking, en Hyla vermaakte zich meestal voornamelijk met het ge-

vecht en gecoquetteer van een aantal half tamme roodborstjes en musschen, die elken dag in de geplaveide veranda, waarop het lage raam uitzag, de kruimels kwamen oppikken, die hij voor hen neerstrooide.

Maar vandaag was hij buitengewoon ernstig, en hield zich alleen bezig met het grootste gedeelte van zijn eigen ontbijt en hetgeen zijn vader en broer op hun borden hadden laten liggen, netjes bij elkaar te doen; hij merkte niet eens, hoe verwonderd zijn broer naar hem keek.

„Wat ga je doen met al die stukjes en brokjes? De vogels hebben meer dan genoeg, en je bord is nog half vol pap.”

De kleine jongen bloosde, maar was toch dadelijk met zijn antwoord gereed.

„Ja, Tom, maar ik ga wat er overgebleven is, naar een paar kinderen brengen, die Billy weet, dat niet genoeg te eten krijgen.”

„O, zoo!” zei Tom, die zich zelden verzette tegen een van Hyla's invallen;

„maar heb je zelf genoeg gehad?”

„Ja wel, antwoordde Hyla, een beetje aarzelend, „soms eet ik wel eens meer, maar Billy zegt, dat de menschen van veel minder kunnen leven dan zij eten, als zij 't krijgen kunnen, en hij en ik gaan dat eens probeeren, om, wat wij overhouden,

weg te kunnen geven. Billy zegt, dat als je heel langzaam eet, en de dingen goed fijn kauwt, je er veel meer aan hebt en ik geloof, dat hij gelijk heeft. O, Tom, wie is die oude man, die de blaren in den tuin op-harkt? Ik ken hem niet.”

Hyla's nieuwsgierigheid was in eens opgewekt, want een vreemd gezicht in den tuin was iets ongewoons.

„Dat is de oude Tim Broxton; als je wilt kun je wel eens kennis met hem maken,

Hyla,” antwoordde Tom, „zet nu maar even je muts op, en doe je bouffante om, en ga hem dan eens vragen, hoe 't met den heer Gretorex is. Hij woont dicht in diens buurt.”

Hyla holde weg, en keerde vijf minuten later met het verlangde bericht terug.

„Hij leeft nog, en dr. Henderson zegt, dat elk uur, dat hij leeft, hem meer kans geeft op behoud. En gisteren heb-

ben zij tweemaal voor hem in de kerk gebeden, en de oude man denkt, dat hij beter zal worden. 't Is een aardige oude man. Tom mag ik hem de overgeschoten koffie en een snee brood met ham brengen? O! en Hyla bloosde van genoegen, want hij zag, dat er

van allerlei bijgedaan was in het schaaltje dat hij half gevuld had met het overschot van zijn eigen ontbijt en dat van de anderen, om het naar de hongerige kinderen te brengen. Tom had een paar dunne sneetjes brood met ham er tusschen klaar gemaakt, iets, waar Hyla bijzonder veel van hield, en nu trok hij het kind naar zich toe, en zei heel beslist.

„Doe je mond eens open, en eet dit eerst op, dan mag je de koffie meenemen en het schaaltje

ook, maar pas op, dat je niet al te weinig gaat eten, Hyla. Jongens groeien niet, als zij niet eten, en jij verlangt immers een man te worden, en mij met de fabriek te helpen.”

En toen het kind klaar was, en belast en beladen naar den tuin liep, slaakte Tom een korten, ongeduldigen zucht bij de gedachte aan zijn onvermogen, om alle hongerige kinderen te voeden, en aan de gevoelens, die sterke

TOM en HILA.

mannen, veroordeeld tot gedwongen werkeloosheid, moeten bezielen, als zij hun kinderen zien wegwijnen van gebrek.

„'t Is iets verschrikkelijks!” zei hij bijna hardop. „'t Moet voor sommigen bitter hard zijn. Het is niet te verwonderen, dat zij in opstand komen; en toch, als zij slechts gelooven wilden, dat wij hun vrienden en niet hun vijanden zijn, dat wij evenzeer gebonden zijn aan de onverbiddelijke wetten van vooruitgang en ontwikkeling als zij, en dat, als wij allen hand in hand en schouder aan schouder streden, de bitterheid zou worden weggenomen. Maar 't helpt niet, of wij al redeneeren en moraliseeren. Cicely heeft gelijk. Alleen het geloof in Gods algemeen Vaderschap kan de menschen er toe brengen, de algemeene broederschap te erkennen, en (God helpe ons) daar zijn wij als volk nog ver van af, al houden wij ons ook voor nog zoo christelijk. Ik geloof, dat er een vreeselijke tijd voor ons ligt, en 't ergste is, dat ik soms het gevoel heb, als zou ik, ware ik in hun plaats, niet veel beter zijn. Ik geloof, dat ik, als ik Hyla honger zag lijden, in staat zou zijn een misdaad te begaan om hem brood te verschaffen!” Tom schoof plotseling zijn stoel achteruit, en begaf zich met groote stappen naar de fabriek; op zijn eerlijk, streng gelaat lag een uitdrukking van verwarring en droefheid.

Hyla zat boven op den grooten kruiwagen te praten met den ouden man, die dicht bij op een bank zat te genieten van de onverwachte weelde van een kop warme koffie met brood en ham. Aan de uitdrukking op beider gelaat was 't te zien, dat het paar reeds vriendschap gesloten had. Maar Hyla had 't juist nu veel te druk, om lang te blijven praten, zelfs over zulke

belangwekkende onderwerpen, als zij reeds aangeroerd hadden. Billy zou op de afgesproken plaats op hem wachten; en zoodra de oude man klaar was met eten en drinken, liep Hyla hard met kop en schotel naar huis terug, haalde het schaaltje met eten, en holde toen weer weg, om Billy te ontmoeten, die ook een gedeelte van zijn ontbijt, (dat echter natuurlijk niet van zoo goede kwaliteit was,) bewaard had, waarbij zijn moeder een paar pannekoeken had gevoegd.

De kinderen sloegen een pad in, dat zich door het dal slingerde, en naar een groep huisjes leidde, die niet ver van de fabriek afstonden.

„Gaan wij ons eten naar de kinderen van Ball brengen? Hebben die 't het meest noodig?” vroeg Hyla.

„Ja, dat denk ik wel, er zijn er zooveel, en hij heeft den laatsten tijd niets verdiend.”

„Dat komt door de machines, is 't niet?” vroeg Hyla.

„Dat komt vooral door den drank,” antwoordde Billy gevat. „Hij zat altijd in „De Bonte Hond” zijn geld te verdrinken. Zijn kinderen liepen dikwijls half gekleed rond, en zagen er uit, alsof zij uitgehongerd waren. Als hij een betrouwbare vent was geweest, zou men misschien nog wel wat voor hem te doen hebben gevonden, maar als de fabrikanten minder werk voor de scheeders hebben, sturen ze natuurlijk de luie dronkaards 't eerst weg.”

Billy en Hyla hielden beiden veel van de machines met hun geheimzinnige werking en verwonderlijke kracht. Het deed Hyla dus goed, dat de machines niet van alles de schuld droegen. Hij had 't zelfde van den ouden man in den tuin gehoord, en dat vertelde hij Billy.

„Je kunt elk woord gelooven, dat oude Tim zegt,” antwoordde Billy, met zijn hoofd knikkend. „Hij is er een van de goede soort.”

Hyla was blij, dat te hooren. Hij voelde zich bijzonder aangetrokken tot den ouden man, en had grooten eerbied voor Billy's oordeel over menschen en zaken. Billy was slechts een paar jaar ouder dan hij, maar 't scheen Hyla altijd toe, alsof Billy wijs was boven zijn jaren. Toen zij hun bestemming naderden, bleef Hyla een weinig achter, en liep Billy vooruit.

„Je zult bij Ball een ergen rommel vinden,” zei Billy, zich half omkeerend, toen zij vlak bij een armoedig, vervallen huisje waren, waar omheen een half dozijn havelooze, holoogige kinderen speelden in den zonneshijn, waarvan zij slechts zelden konden genieten. „Er is altijd een kleintje om op te passen, en de moeder doet niet meer dan 't allernoodigste. Mijn moeder zegt, dat zij 't onmogelijk in zoo'n rommel zou kunnen uithouden.”

Maar Hyla keek vol aandacht naar de hongerige kinderen, die, zooals zij op het voedsel aanvielen, meer hadden van dieren dan van menschelijke wezens. Zij verslonden het te gauw, om er het rechte genot van te hebben, maar hun blijdschap was buitengewoon groot, hoewel zij er op een zonderlinge wijze uiting aan gaven. De moeder kwam naar buiten, slordig en ongekamd, en begon over allerlei en nog wat te klagen. Billy antwoordde haar, en beproefde zelfs haar te weerleggen, wat hem volgens Hyla heel goed gelukte, maar de vrouw hield niet op met klagen. Haar man had geen werk, — zou dat nooit meer krijgen. Zij zouden allen van gebrek omkomen, als zij niet naar het armhuis wilden gaan, en de armhuizen zouden gauw te vol zijn, om hen op te nemen,

en als de oudste kinderen niet een kleinigheid verdienden in de spinnafabriek, zouden zij al lang dood zijn geweest.

„Dus zijn de fabrieken toch voor iets goed, zooals je zelf ziet,” zei Billy gevat, maar de vrouw begreep hem niet en schudde slechts haar hoofd, en toen nu ook haar man op den drempel verscheen, half gekleed en knorrig, om te zien, wat al dat gepraat beduidde, trok Billy Hyla dadelijk met zich mee, want Ball, in den vroegen morgen en in een staat van gedwongen nuchterheid, was geen aangenaam gezelschap voor wien dan ook. En Hyla was de zoon van een lakenfabrikant, een van het „vervloekte ras” van patroons.

Niet dat iemand in die streek, zelfs de slecht geaarde Ball niet, den kleinen, zwakken Hyla ook maar met een vinger zou hebben aangeraakt. Hij had precies zulke oogen in zijn smal, mager gezichtje als zijn moeder, en mevrouw Balfour was bemind geweest door jong en oud, rijk en arm, en haar vroege dood en de dood van de vijf kleine kinderen, geboren tusschen Tom en Hyla in, vervulde hen met een zeker teeder gevoel voor den kleinen jongen. Hij zag er ook altijd zoo teer uit, alsof hij wel eens spoedig geroepen zou kunnen worden, om de anderen te volgen. Neen, zelfs Ball en zijn kameraden, al waren zij in nog zoo'n woedende stemming, zouden er nooit aan gedacht hebben, kleinen Hyla Balfour kwaad te doen.

„Ga even mee naar moeder,” zei Billy, „zij zal blij wezen je te zien,” en Hyla stemde dadelijk toe.

Zij werden echter geruimen tijd opgehouden door dat eenige machines, onder het geleide van enkele cavaleristen, langs den weg, dien zij gingen, vervoerd werden, gevolgd door een

troep ontevreden mannen, die allerlei bedreigingen van wraak mompelden. Er was weer bericht gekomen van nieuwe opstootjes in Nottingham, en die werden druk door de mannen besproken, en dan waren zij nog altijd niet uitgepraat over een onderwerp, dat hen nog veel meer opwond, — de aanslag op het leven van den heer Gretorex. Zij waren o zoo nieuwsgierig, hoe de misdaad was gepleegd, en of de dader gevat zou worden.

De kleine jongens, die, achter een muur verscholen, luisterden, werden zeer geboeid, maar ook zeer verschrikt door hetgeen zij hoorden. Er mocht veel grootspraak bij komen, maar 't was slechts al te duidelijk door welken geest de mannen bezielde werden. De duivel van haat, afgunst, achterdocht en kwaadwilligheid, altijd zoo gereed tweedracht te zaaien tusschen klasse en klasse, de werknemers en hun werkgevers, was hier druk aan 't werk, en vond zijn grootste bondgenooten in de tegenwoordige ellende en het sombere uitzicht voor de toekomst.

Hyla's gelaat verbleekte meer dan eens, en hij greep telkens Billy's hand, maar zij durfden niet heen te gaan, zoolang de mannen bleven. Billy was bang, dat men, als hij en Hyla gezien werden, denken zou, dat zij te veel hadden gehoord, want, ofschoon hij niet alles begreep wat er verhandeld werd, was hij bij de hand genoeg om te merken, dat er een groot, geheimzinnig en vreeselijk verbond bestond, welks doel was het vernielen van eigendommen, het zich meester maken van wapenen, en, als 't noodig was, het opofferen van menschenlevens, hoewel dat laatste slechts door enkelen verdedigd, maar door de vergadering veroordeeld werd tenzij de eigenaars te beslist optraden bij de verdediging van hun bezittingen. Er waren oogenblikken, dat Billy rilde

van schrik en angst, want af en toe verhief zich een stem, die hem zoo vreeselijk aan zijn vader herinnerde, en vader was toch immers thuis aan zijn weefgetouw? Hij kon onmogelijk hier zijn.

Eindelijk brak de troep op, en verstrooide zich. Billy durfde hen niet na te zien, of zijn hoofd boven den muur uit te steken, maar toen de voetstappen en stemmen in de verte wegstierven, trok hij Hyla bij zijn mouw, en samen liepen zij snel voort onder de beschutting van den muur, tot Billy 't veilig oordeelde, dien over te klimmen, en den naasten weg naar huis in te slaan. Onderweg sprak hij nauwelijks een enkel woord, en liet Hyla loopen, zoo hard deze maar kon.

't Was middag voor zij de hut bereikten. Het sobere middagmaal stond op tafel. Een paar van de kinderen zaten reeds, maar vader was nergens te zien, het weefgetouw stond stil, en in het vertrek, waar het stond, zat Billy's moeder en veegde haar oogen af met haar boezelaar, terwijl Tim Broxton, op Tregg's weefstoel gezeten, ernstig tot haar sprak. „Als jij zoo spreken kunt, Tim, moeten wij allen 't kunnen,” zei de vrouw, „want jij lijdt er even zwaar onder als wie dan ook, zeggen ze. Wat blijft er voor jou anders over dan het armhuis, — voor jou en ook voor Betty?”

Maar plotseling begonnen de oogen van den ouden man te schitteren, en legde hij zijn gerimpelde hand op haar schouder.

„Nee, vrouwtje, nee, dat is niet 't eenige, wat mij overblijft. Ik weet immers, dat 't nu niet zoo heel lang meer kan duren, of ik zal het gelaat zien van mijn Heer en tot Hem zeggen: „Heer, ik heb niets om u aan te bieden, ik ben een arme, onwetende, onnutte dienstknecht geweest, maar ik heb U

altijd liefgehad, en ik heb altijd geweten, dat Gij mij niet meer zoudt opleggen dan ik dragen kon, en nu ben ik tot U gekomen," en ik denk, dat ik Zijn stem dan zal hooren zeggen: „Ik zal hen nooit beschamen, die hun vertrouwen altijd op Mij hebben gesteld. Je moogt nu bij Mij komen, Tim. Ik heb hier een plaats voor je, ofschoon 'tscheen, dat er daar beneden geen plaats meer voor je was." En, vrouwtje, als wij die woorden hooren van den Heer, denk ik, dat wij ons beschaamd zullen voelen over zooveel tranen hier door ons geschreid en over ons ongehoof. Wij moeten ons best doen, wat ons lot ook zij, en niet morren en opstaan als de Heer ons beproeving en leed zendt. Droeg Hij 't alles niet eerst voor ons? Wij moeten aan Hem denken en niet aan ons eigen zondig ik. Dat neemt de bitterheid weg uit de grootste smart. En Hij zal ons niet vergeten, al moge Hij ons nog zoo zwaar beproeven."

Er rolden tranen langs Nancy Tregg's wangen, maar 't waren tranen, die haar verlichtten en goed deden.

„Als je dat alles toch eens tegen mijn man woudt zeggen," mompelde zij.

„Vrouwtje," antwoordde de oude man plechtig, „er kunnen tijden zijn in iemands leven, waarin alleen God zelf door Zijn Geest tot hem kan spreken, en als het hart gesloten is voor die stem, zal het dubbel gesloten zijn voor de stem eens menschen. Ik vrees, dat er zulk een tijd voor jouw John gekomen is. Bid voor hem vrouwtje, bid zonder ophouden. God kan een middel vinden om de deur te ontsluiten, als wij menschen 't slechts erger zouden maken, ofschoon 't mogelijk is dat Hij Zich ten laatste van vlammend schrift zal moeten bedienen."

In oogenblikken van grooten ernst sprak Tim niet, zooals gewoonlijk, het

noordelijke dialect, maar het zuivere Bijbel Engelsch. Zij, die hem kenden, wisten, dat dit een teeken was van groote ontroering, en Nancy zag hem aan met een blik vol dankbare toegenegenheid.

„Als jij voor mijn man wilt bidden, zal ik weer beginnen te hopen."

Maar hij antwoordde met zacht verwijt in zijn stem.

„Ja, vrouwtje, dat wil ik graag doen, maar je moet nooit het geloof in je eigen gebeden voor je man en kinderen verliezen. Het is het gebed des geloofs, dat veel vermag bij den Heer, al verhoede God, dat wij zouden denken, dat het gebed, zelfs van den zwaksten twijfelaar, ooit vergeefsch zou zijn, of Zijn oor niet zou kunnen bereiken."

Op dat oogenblik zag Nancy Billy en Hyla aan de deur, en deed zij haar best, om wat kalmer te worden en niet meer te huilen.

„Waar is vader?" vroeg Billy, toen hij binnen kwam.

„Hij is naar de stad om laken te verkoopen, en nog niet terug," was het antwoord.

„Ik dacht dat je man werkte voor dien Balfour, daar ginds," zei de oude man, terwijl hij met zijn hand wees in de richting van de fabriek.

„Ja, dat doet hij ook," antwoordde Nancy, een beetje zenuwachtig, maar hij heeft in den laatsten tijd veel overgewerkt. Soms werkte hij zelfs 's nachts door. Hij zei, dat hij ook in zijn eigen tijd zoo hard wou werken, als hij kon, en nu heeft hij een stuk laken geweven. en wil trachten dat te verkoopen, om iets te hebben, wat hij geven kan aan hen, die zonder werk zijn." Zij sprak eenigszins verlegen, als of er meer achter zat, en voegde er ten slotte, zachter pratende, aan toe: „Zie je, men zegt, dat er 't volgend jaar in de fabriek van den heer Balfour met stoomweef-

getouwen zal worden gewerkt, en mijn man zegt, dat zou zijn ondergang zijn, als hij geen andere afnemers voor zijn laken vond. Hij is een goed wever, mijn John, — er is geen beter. Hij zal zeker voor zijn laken wel koopers vinden onder de kleine fabrikanten, die uit gebrek aan geld om ze te koopen en er gebouwen voor op te richten, niet met stoomweefgetouwen zullen beginnen."

"Maar, Nancy" zei Hyla, terwijl hij vlug naar haar toe kwam, „vader en Tom zeggen beiden, dat zij wel werk zullen vinden voor knappe, eerlijke werklieden, zooals je man, zelfs al worden de stoomweefgetouwen in gebruik genomen. Hij zal er wel spoedig de behandeling van leeren — en Billy ook. Zeg hem toch, dat hij niet bang hoeft te wezen, weggestuurd te worden."

Nancy streek vriendelijk over het zachte, mooie haar van het kind.

"Loop gauw naar huis, beste jongeheer Hyla," zeide zij. „Zij zullen niet weten, waar ge gebleven zijt. Ik weet, dat de patroon ons en de onzen altijd goed zal behandelen, maar 't is niet zoo makkelijk, het manvolk te regeeren, als de patroons denken."

't Scheen, dat Hyla daar iets van begon te begrijpen; zijn ernstige blik dwaalde van het gelaat van de vrouw naar dat van den man die nu opstond, om weer naar zijn werk te gaan.

Hyla liet zijn handje glijden in de vereelte palm, en zij liepen samen den heuvel af, terwijl Tim vriendelijk zeide:

"Maar God almachtig houdt hen in de holte van Zijn hand, hoe weinig de mannen daar ook aan denken. Hij kan nog wel een middel vinden, om hen te winnen, al weten wij arme schepsels niet, wat dat zijn zal."

Intusschen was Billy aan tafel gaan zitten, en at smakelijk, hoewel hij in 't geheel niet sprak. Zijn vader was

niet thuis, maar naar de stad gegaan, en de stoet was van den kant van de stad gekomen. Kon hij onder die woedende mannen geweest zijn, die meeliepen, en eindelijk achterbleven, om zulke vreemde, wreede dingen te zeggen. De jongen dacht hierover na, net zoo lang als hij at, en toen ten laatste de voetstap van den wever buiten gehoord werden deze dadelijk daarop binnentrad, kreeg hij een kleur, en zag zijn vader opgewonden aan.

Maar er stond niets bijzonders te lezen op dat gemelijke gelaat. Nancy, die zag, dat Tregg het laken niet mee teruggebracht had, deed een uitroep van blijdschap hooren.

"Dus heb je het verkocht?"

"Ja, vrouw, ik heb het verkocht. De toestand is nog niet op zijn ergst. Er is nog werk voor de wevers, ofschoon 't wel niet lang meer zal duren, of 't is gedaan. John Tregg kan zijn laken nog verkoopen, ten spijt van stoomweefgetouwen," en zijn gelaat nam een sombere uitdrukking aan.

"Dat geld is niet voor jou," antwoordde hij bijna ruw. „Heb je dat niet begrepen? Wij kunnen leven van hetgeen waarvan wij altijd geleefd hebben. Daarvoor heb ik mij niet elk vrij uur en 's nachts nog bovendien zoo afgesloofd. Ik verzeker je, dat het geld goed gebruikt zal worden. Ik weet waarvoor, ik weet waarvoor!"

Nancy zweeg, er was iets in het wezen van haar man, dat haar vandaag verschrikte, zij wist nauwelijks waarom.

Een van de kinderen kwam naar hen toe, en zei vroolijk:

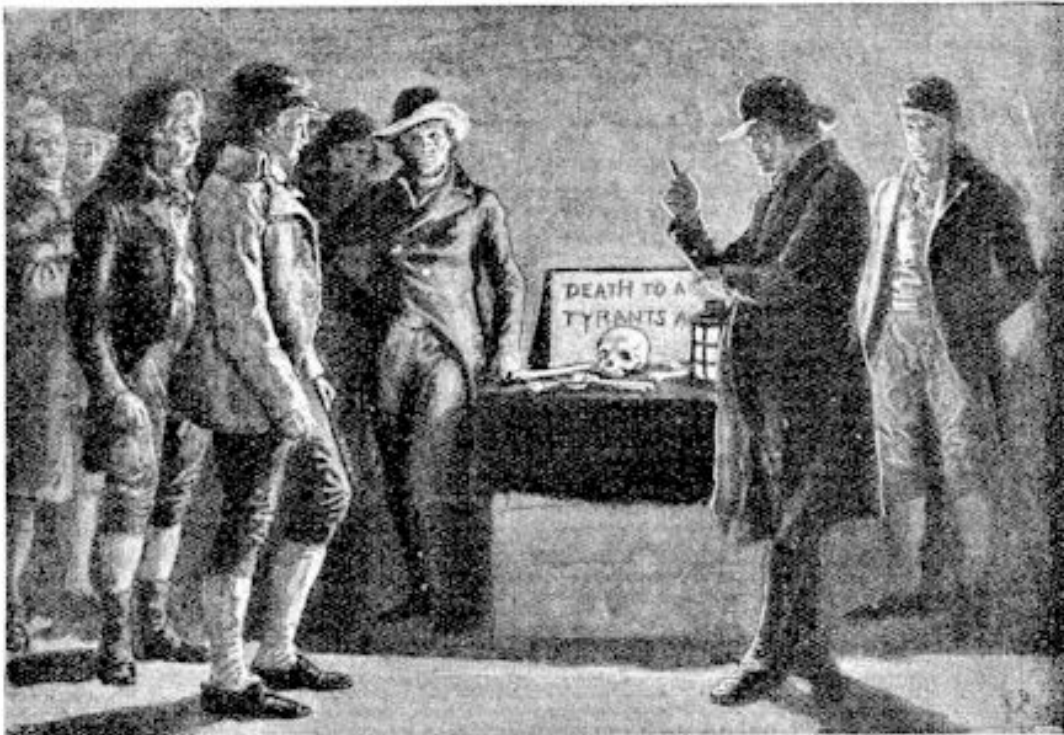
"Vader, jongeheer Hyla is juist hier geweest met Billy. Hij zegt, dat u nooit van de fabriek weggestuurd zult worden. De patroon en meneer Tom hebben 't gezegd. Zij zullen wel werk voor u vinden, ook al komen de stoomweefgetouwen."

Er kwam een zonderlinge flikkering in de oogen van den man, toen hij deze woorden hoorde. Hij maakte een soort van sissend geluid, terwijl hij ademhaalde. De volgende woorden klonken heel kalm, maar zij deden zijn vrouw huiveren.

„Als de nieuwe weefgetouwen er zijn, en gebruikt worden, zullen wij daar wel eens over denken, jongetje.”

als een verraderlijke vijand door menige streek van „Merry England” sloop, en de lucht vervuld was met geruchten van gruwelen, die al de gruwelen van het verleden zouden overtreffen.

En toch, zoo sterk is de macht der gewoonte, dat de menschen als gewoonlijk kwamen en gingen, het leven zelf zijn ouden gang ging, en als er een tijdelijke stilstand was in de uit-

Het afnemen van den eed.

HOOFDSTUK IV.

LUDDITES.

„Vrede op aarde, in de menschen een welbehagen.”

Het jaargetijde stond voor de deur, waarin deze boodschap zou weerklinken van elken kerktoren in dit en andere landen. En nog altijd wapperde de oorlogsbanner over het vasteland, rood gekleurd door bloed, terwijl de honger

barstingen van woest geweld, (het gevolg van gebrek en onverstandigen opstand tegen lijden en ontberingen) vleide men zich, dat 't ergste geleden was, hoewel steeds vreezende, dat men den beker nog niet tot den bodem toe geledigd had.

Enkel uit gewoonte werden er toebereidselen gemaakt om de feestdagen op de goede oude wijze te vieren. Er was weinig blijdschap of vertrouwen

in de harten van hen, wier lot het was te leven en te werken in de drukke noordelijke fabriekstreken, toch mochten de kinderen hun feestelijkheden niet missen, de armen niet vergeten worden, nu er zooveel gebrek geleden werd. Indien 't mogelijk ware de bitterheid en vijandschap te vergeten, en de oude heerlijke feestdagen te vieren in den rechten geest van broederlijke liefde, — laat geen poging onbeproefd blijven.

Zoo dachten de heer Balfour en Tom er over, en Hyla verheugde zich in een (volgens hem) onbepaalde volmacht om te zorgen, dat al de huisgezinnen in hun omgeving en verder allen die zij kenden, genoeg zouden krijgen, om ten minste een week van overvloed en geluk te hebben.

Hyla was niet het eenige kind in die streek, dat zeide:

„Ik wil liever in 't geheel geen Kerstgeschenken hebben. Laat alles maar gegeven worden aan de arme menschen, die zoo'n honger lijden, — mag ik het hun dan zelf brengen?”

Men deed zijn uiterste best; de patroons beraadslaagden te zamen, en hun vrouwen hielpen hen zooveel mogelijk. Maar de ellende was zoo groot, dat geen vereenigde menschelijke pogingen, hoe ernstig ook, in staat waren, blijvende verbetering aan te brengen.

Zoo lang de oorlog woedde, de levensmiddelen zoo duur waren, en er door slapte in den handel gebrek aan werk was, moesten armoede en gedwongen ledigheid hand in hand gaan, en de heele wereld weet, dat juist die de grootste aanleiding geven tot hevige uitbarstingen van woede.

Maar Hyla liep rond met een gelukkig gezichtje, verheugd en trotsch bij de gedachte aan alles, wat hij in staat was te doen. Thuis was 't nu bijzonder gezellig voor hem, want

Cicely was gekomen om de Kerstdagen bij hen door te brengen, en Cicely was juist de persoon, die hij noodig had, om hem te helpen in de uitvoering van al zijn weldadige plannetjes.

De heer Balfour had ook nog andere gasten. De heer Gretorex, die nu herstellende was van de gevaarlijke wond, waardoor hij zoo lang tusschen leven en dood had gezweefd, was juist in staat vervoerd te worden, en de heer Balfour had zijn vriend gevraagd, een poosje bij hem in zijn gunstig gelegen huis te komen doorbrengen. Niet alleen stond het huis zoo, dat het beschut was voor de scherpe Noorden- en Oostenwinden, maar er was in dit huis een verwarmingstoestel, dat de fabrikant onder zijn eigen toezicht had laten plaatsen tijdens het leven van zijn zwakke vrouw, om zooveel hij vermocht, haar en hun teere dochttertjes te beschutten voor de doordringende koude van den noordelijken winter. Binnenshuis kon men dus zorgen voor een zachte en gelijkmatige temperatuur, zoodat de zieke zich van de eene kamer naar de andere zou kunnen begeven, zonder vrees voor kouvatten. De heer Gretorex had met genoegen de dringende uitnoodiging aangenomen, en Cicely was gekomen, om de plaats van gastvrouw te vervullen, en mevrouw Gretorex bij de verzorging van haar zwakken echtgenoot te helpen. Mevrouw Gretorex en mevrouw Henderson waren nichten, en Cicely was dikwijls bij haar verwante geweest gedurende de lange ziekte van den heer Gretorex. Het was een groot genot voor haar een poosje door te brengen onder het dak van haar toekomstige woning, en mevrouw Henderson vond 't uitstekend. Janet was thuis met vacantie, en haar moeder wou eens zien, hoe 't ging, als zij

Cicely's plaats innam, want over een half jaar zou Janet voor goed thuis-komen, en Tom drong er reeds op aan, dat het huwelijk in den zomer zou plaats hebben; hij verlangde er naar, dat Cicely hem geheel toebehooren en het huis in het dal een meesteres krijgen zou.

't Was een bijzonder genot voor hem, haar daar nu te zien, zittend aan het hoofd van de tafel, (waar zij allen op hadden aangedrongen, niettegenstaande haar verlegenheid) voor Hyla zorgend op de bedaarde, zusterlijke wijze, zooals ze 't geleerd had te midden van het troepje broertjes en zusjes thuis, altijd vindingrijk, als er in de huishouding 't een of 't ander verkeerd ging, en bezig van den morgen tot den avond met toebereidselen voor de feestdagen. De oude, getrouwe dienstboden waren niet jaloersch op haar, maar verheugden er zich integendeel over, dat meneer Tom zoo'n juweel van een vrouw zou krijgen. Zij brachten haar van alles op de hoogte, vroegen haar om raad in huishoudelijke zaken, vonden haar bijzonder verstandig, en lieten haar rustig haar gang gaan, trotsch op haar handigheid in keuken en provisiekamer en vast overtuigd, dat zulk een persoontje in huis het geluk van allen zou verhoogen.

Toch was Cicely zelf, niettegenstaande haar kalm gelaat en de vredige uitdrukking in haar oogen, niet meer het vroolijke meisje van een jaar geleden. 't Was, zooals Dr. Henderson had gezegd, zij had kennis gemaakt met de schaduwzijde van het leven. Van meisje rijpte zij langzamerhand tot vrouw, en soms werd zij overvallen door een vreemd gevoel van angst en smart.

Tom zag dikwijls een droeve uitdrukking in haar oogen, en eens, toen hij achter haar stond, trok hij haar

vol teederheid naar zich toe, iets buitengewoons voor hem, want over 't geheel was hij karig met zijn liefkoozingen, — zelfs jegens zijn verloofde.

„Cicely, heb ik te veel van je gevraagd?” zei hij zachtjes. „Maakt het je gelukkig, dat wij ons weldra voor 't leven aan elkander zullen verbinden? Zou 't beter geweest zijn, als ik niets gezegd had, en iemand anders je uit deze omgeving had weggehaald?”

Zij begreep hem, keerde zich om, en legde, terwijl zij hem zeer ernstig aanzag, haar zachte hand op zijn lippen.

„Dat moet je nooit denken, Tom. Behoor ik niet aan de menschen hier? En is 't niet mijn recht voor hen te werken, en, als 't noodig is, voor hen te lijden? Ik weet, dat wij vreeselijke tijden beleven, Tom. Ik draag steeds een gevoel van angst met mij om. Het geluid van een haastigen stap doet mijn hart sneller kloppen uit vrees, dat 't een brenger van slechte tijding zal zijn; als ik een troepje menschen druk met elkaar zie praten, voel ik een steek in mijn hart van angst, dat er weer 't een of ander ongunstig bericht gekomen is, maar toch verlang ik nooit, hier vandaan te gaan. Ik geloof, dat onze plaats hier is. Als de menschen ons haten, moeten wij niet ophouden, hen lief te hebben. Veronderstel, dat onze Heer, toen Hij op aarde was, door den haat van menschen zich had laten verhinderen in de volvoering van Zijn voornemen? Hoe zou 't dan nu met ons zijn? Hij is ons voorbeeld, en, al blijven wij ook ver, heel ver bij Hem ten achteren, wij behoeven niet te vreezen, indien wij slechts het oog gericht houden op Hem, die ons voor-gaat. Hij zal ons door alles heen-helpen.”

Tom drukte een kus, zacht en teeder, op haar voorhoofd.

„Wij willen hopen, dat Hij 't doen zal,” zei hij bijna fluisterend, „want waarlijk, wij zullen 't noodig hebben.”

Cicely zag hem onderzoekend aan.

„Is de toestand erger, Tom?”

„Ik vrees, ten minste niet beter. Er is nu een korte tijdelijke stilte geweest, maar de menschen zijn nog steeds door denzelfden geest bezielde, en de ontevredenheid neemt hoe langer hoe meer toe. Niemand weet, waar er weer een uitbarsting zal plaats hebben. De Lud-dites, zooals men hen begint te noemen, schijnen hier en daar en overal te wezen. De beweging schijnt den vorm aan te nemen van een groot, geheimzinnig genootschap, dat ingericht is op een manier, die getuigt van hun bekwaamheid, maar het gevaar vergroot voor hen, tegen wie hun samenzwering gericht is. Niemand kan weten, of zijn eigen volk niet tot de eedgenooten behoort. Ik heb meer dan een vermoeden, dat die arme Tregg ook meedoet. Ik kan geen vat op den man krijgen, maar hij heeft iets over zich, wat mij niet bevalt, en als hij meedoet, kunnen anderen uit onze omgeving even goed meedoen. Ik vrees dan ook, dat wij, vóór mijn stoomweefgetouwen geplaatst en in werking zijn, heel wat zullen door te maken hebben.”

Cicely werd bleek, en hij voelde dat een rilling door haar leden ging. Zij dachten beiden aan den heer Gretorex en wat hem overkomen was.

„Het is dat soort van dingen, die mij soms doen twijfelen, of ik wel het recht heb, jou te vragen mijn vrouw te worden, Cicely,” zei Tom plotseling. „Veronderstel er gebeurde . . .”

Hij hield op zonder den zin af te maken, maar zij begreep, wat hij bedoelde, en zij zag hem aan met oogen, waarin de onveranderlijke liefde der vrouw te lezen stond, . . . liefde, die getrouw is tot in, ja, over den dood.

„Zelfs dan, Tom, zou ik gelukkiger zijn, als ik je vrouw geweest was,” zeide zij zacht en beslist. „'t Is te laat aan die dingen te denken, nu wij elkaar zoo lang lief gehad hebben. Bovendien ik geloof niet, dat liefde ooit vergaat, . . . Gods naam is immers Liefde, . . . maar tot in alle eeuwigheid blijft. Eens zal dit leven ons zulk een korte spanne tijds toeschijnen, maar de liefde, die ons hier gegeven is, zal bloeien en vrucht dragen, en daar zal geen scheiding zijn. Maar waarlijk Tom, God is zeer goed en genadig, en Hij luistert altijd naar ons gebed. Ik geloof, dat je veilig door dit alles heen zult komen. Ik vraag er nacht en dag om!”

En terwijl zij daar zoo stonden, voelde Tom, evenals zoo menige man voor hem gevoeld heeft, dat niet in de kracht van zijn arm, noch in de voortreffelijkheid zijner maatregelen hun veiligheid lag, maar in de biddende liefde der vrouw, die God gewis tot zijn hulpe en levensgezellin bestemd had.

Na Tom hield Hyla 't meest van Cicely. Hij vond, dat die twee als voor elkaar geschapen waren, en zei dat tegen Cicely, toen zij samen met pakjes beladen rondgingen, en niet alleen allerlei levensmiddelen uitdeelden, maar door vriendelijke woorden, innemende glimlachjes en hun heele manier van doen ook hun sympathie en liefde toonden.

„Jij praat altijd zoo vriendelijk met de menschen,” zei hij dikwijls vol bewondering. „Ik geloof, dat zij soms nog meer op hebben met hetgeen jij zegt dan met de pakjes. Maar 't is zoo'n prettige gedachte, dat niemand hier met Kerstmis gebrek zal lijden. Is dat niet veel prettiger dan zelf cadeautjes te krijgen? Niemand krijgt dit jaar Kerstgeschenken, maar menschen gelukkig te maken, is veel prettiger, vind je ook niet? Zelfs de kleine Balls zullen een goed middagmaal hebben en ver-

scheidene dagen brood en vleesch. Ik geloof niet, dat ik iets om mijn Kerstmaal geven zou, als ik niet wist, dat andere menschen ook het hunne hadden."

Cicely was 't volmaakt met hem eens, maar toch kwam zij nooit van deze bezoeken terug, zonderdat een drukkend voorgevoel haar hart bekleemde. De angstige gezichten der vrouwen, de sombere blikken van de mannen, de zonderlinge bedreigingen, die zij soms hoorde mompelen, de heimelijke wenken, die zij elkander gaven, dat alles vervulde haar met een gevoel van naderend onheil. Giften werden dankbaar door de vrouwen aangenomen, maar dikwijls was er op het gelaat van den man een uitdrukking, die het jonge meisje angstig maakte, en zij kwam liever ergens, waar de man en vader afwezig was.

Bijna het laatste huisje, dat zij bezocht, was dat van Tregg, en 't trof zoo, dat zij kwam, toen de man uit was, en zijn weefgetouw stilstond.

Dit was het eerste huisje, waar haar gift geweigerd werd. Nancy kwam naar buiten, bevend en buigend, heel dankbaar jegens de dame en het kind, maar vast besloten, hoewel eenigszins gejaagd en angstig.

Haar man had haar gezegd, dat zij niets aan mocht nemen, zelfs al werd 't haar aangeboden. En inderdaad 't zou niet goed wezen, want zij hadden nog werk en geld, en sommigen waren er zoo slecht aan toe. Zij was niet ondankbaar, neen, waarlijk niet, maar 't zou niet eerlijk van hen zijn, als zij 't aannamen, en ze was er zeker van, dat, als de dame alles wist, zij er ook zoo over zou denken.

Op die manier praatte Nancy, en Cicely kon zien, dat zij intusschen van het hoofd tot de voeten stond te beven. Hyla keek met groote verwonderde oogen toe, maar zei heel weinig. Mis-

schien voelde hij, dat achter dit alles iets zat, wat hij niet kon begrijpen. Hij zou er later Billy eens naar vragen. Billy zou 't hem zeker vertellen, als hij 't wist.

Zoo brak 't Kerstfeest aan, en al lag over alles een somber waas, toch werd dit veel verhelderd door de liefde en welwillendheid, die in menige woning heerschte, niettegenstaande de haat en kwaadwilligheid steeds toenam. 't Was een vroolijk en gelukkig Kerstfeest voor kleinen Hyla; en een groot gezelschap vereenigde zich dien dag om twee uur aan de gastvrije tafel van den heer Balfour. Want de heele familie Henderson at bij hem, op voorwaarde, dat hij en de zijnen Nieuwjaarsdag bij hen zouden eten. De tafel was overvloedig voorzien van allerlei uitlokkende spijzen; men dronk elkanders gezondheid, er werd druk getoost, en voor 't oogenblik deed ieder zijn best, alle sombere gedachten van zich af te zetten.

Het gezelschap ging echter reeds vroeg uiteen, daar mevrouw Henderson niet gaarne in donker naar huis ging, en Hyla trok zijn gevoerde jas aan, — een geschenk van Tom, — en ging tot aan 't begin van het dal met de kinderen mee. Onderweg vertelden zij elkaar, hoeveel huisgezinnen zij van 't noodige voorzien hadden met het geld, dat zij anders aan geschenken voor elkander zouden hebben uitgegeven, en waren 't er over eens, dat 't veel prettiger was, hongerige kinderen te voeden, dan zelf van allerlei te krijgen.

Maar Hyla was nog niet tevreden, omdat de Tregg's niets gekregen hadden; hij had dus wat vijgen, sinaas-appels en rozijnen gevraagd, om hun die met een taart, die Cicely expres voor hem gebakken had, te brengen. En nu, juist toen 't donker begon te

worden, stormde hij het huis in, en kwam naar buiten, beladen met zijn kostbaren last.

Billy had beloofd op hem te wachten bij de nieuwe fabrieksgebouwen, die er als geraamten uitzagen naast de oude, welke op deze feestdagen alle gesloten waren. De nieuwe gebouwen waren nu onder dak, maar er waren nog geen ramen in, en alleen ladders leidden, niet zonder gevaar, van de eene verdieping naar de andere. Zoodra 't niet meer vroom, zou 't werkvolk weer aan den gang gaan, om ze af te maken. Middelerwijl stonden zij daar, kaal en leelijk, en speelden Billy en Hyla tusschen de hoopen ruwe steenen, die overal lagen, en verbeeldden zich, dat 't vulkanen waren, die bij de geringste aanleiding asch en lava zouden spuwen.

Van daag echter speelden zij niet, maar kropen in een diepe vensternis, terwijl Billy van blijdschap de handen in elkaar sloeg, en een duchtigen aanval deed op zijn deel van het lekkers, dat Hyla voor hem en zijn broertjes en zusjes had meegebracht. Hyla zat naast hem met zijn armen om zijn knie geslagen en in gedachten verdiept.

„Billy,” zei Hyla op eens, „heb je wel eens ooit een geest gezien?”

Billy knikte en schudde daarop met het hoofd. Toen hij in staat was te spreken, antwoordde hij, dat hij er nooit zelf een had gezien, maar had hooren vertellen van menschen, die er wel eens een gezien hadden. Waarom vroeg Hyla dat?

„Billy,” zei de kleine jongen opnieuw, „als menschen geesten zien, waar zien ze die dan meestal?”

Billy's antwoord was nog al vaag en verward. Hij kende een oude vrouw, die een „spook” te middernacht de heide had zien oversteken, en ver-

scheidene anderen hadden ze gezien in enkele oude huizen in den omtrek, en natuurlijk zag men ze dikwijls op kerkhoven, tenminste daar zag men vaak dwaallichten, en als er dwaallichten brandden, moesten de geesten ze aangestoken hebben.

Hyla sperde zijn oogen wijd open, toen hij dit hoorde; een lichte rilling ging door zijn leden.

„Wat is een dwaallicht?” vroeg hij.

Billy wachtte even voor hij antwoordde. Misschien, wist hij 't niet precies, daar hij zelf zoo'n vreemd verschijnsel nooit gezien had, en voor hij antwoord gaf, deed Hyla weer een andere vraag.

„Is het een licht, Billy?”

„Ja zeker, is het een licht,” was het antwoord.

„En kan het ook ergens anders komen behalve op een kerkhof?”

Billy was er niet zeker van, of hij wel eens gehoord had, dat er ooit een ergens anders gezien werd, maar hij veronderstelde, dat een geest zijn licht kon aansteken overal, waar hij wilde. Hij begon nu nieuwsgierig te worden, en liet een oogenblik zijn vijgen met rust.

„Wat heb je er zelf over hooren vertellen, jonheer Hyla?”

„Ik heb er niets over hooren vertellen, . . . ik heb het gezien,” antwoordde de kleine jongen bijna fluis-terend.

„Nee, maar! Heb je werkelijk een echt dwaallicht gezien? Zij zeggen, dat het een voorteken is van een doode in huis. Maar och, die oude vrouwen zeggen zooveel om de menschen bang te maken.”

„Het licht, dat ik soms gezien heb, is hier binnen,” zei Hyla, en hij hield zijn hoofd zoo, dat hij juist op zag naar den nieuwen muur, die hoog boven hem uitstak. „Ik kan 's avonds niet

altijd dadelijk inslapen. En dan sta ik op en kijk uit het venster. Ik kan dit nieuwe gebouw van uit mijn raam zien, en soms is er een licht hier. Niet een groot, sterk licht, zooals Tom draagt, als hij hier rondgaat, maar een heel flauw, onduidelijk, zwak lichtje. Maar hoe kan er iemand binnenkomen? En wat zouden zij daar uitvoeren? En toen dacht ik, dat 't misschien een geest zou zijn, maar sommige menschen zeggen, dat er geen geesten zijn, en daarom wou ik er graag eens met jou over praten, Billy. Wat denk je, dat het is?"

"'t Heeft bepaald heel veel van een dwaallicht," antwoordde Billy met een zeker genot. "Ik zou 't dolgraag zelf eens zien."

"Alleen maar, ik dacht niet, dat geesten ooit in nieuwe gebouwen kwamen," merkte Hyla op, "als ik over een geest heb gelezen, was hij altijd in een oud gebouw, waar slechte menschen hadden gewoond of iemand gestorven was. Daarom wist ik niet, of 't wel kon."

"Wel," antwoorde Billy nadenkend, "'t zou misschien de geest kunnen zijn van den armen Jack Thorne, die van den steiger viel, toen ze aan 't bouwen waren. Hij stierf, zooals je weet, maar 't was zijn eigen schuld, omdat hij de touwen niet vast genoeg gebonden had. Mogelijk steekt hij daar zijn dwaallicht aan."

"O, Billy! denk je dat?"

"Ik weet 't niet. Ik zou 't graag zelf eens onderzoeken."

"O, doe dat, Billy. Je moet eens op een avond bij mij komen, dan zullen wij er samen naar uitzien. Ik geloof niet, dat het altijd komt, maar 't is er vrij dikwijls. Als jij bij mij waart, zou ik graag eens gaan zien, wat het was. Wij zouden makkelijk door een venster kunnen kruipen. Ik veronderstel, dat

anderen dat ook zouden kunnen, maar waarom zouden zij het doen?"

Billy kreeg plotseling een kleur van opgewondenheid. Hij kneep Hyla tamelijk hard in de hand.

"Luddites!" fluisterde hij, "misschien komen er enkelen van hen hier samen, om slechte plannen te maken. Zij komen op alle mogelijke plaatsen bij elkaar, zegt moeder. Wat zou ik graag eens willen hooren, wat zij zeggen. Wij zouden misschien iets te weten komen, wat voor sommigen van groot gewicht zou zijn. Jongeheer Hyla, als we eens samen de wacht konden houden en hun dan betrappen, — wel, dan zouden wij misschien velen een grooten dienst kunnen bewijzen. Moeder zegt, dat het slechte menschen zijn; en ik ben daar ook zeker van, omdat zij zulke slechte dingen doen."

Hyla beefde nu van opgewondenheid en ijver. In zijn klein, zwak lichaam huisde een moedige geest. Hij had al veel eerder van Luddites en Luddisme gehoord, en 't scheen hem toe, dat, als dit spookachtig licht in eenig verband stond met die slechte vereeniging, het zijn plicht was, dit te ontdekken.

De instinctmatige terughoudendheid en zucht tot avonturen, zoo sterk in kinderen, maakte, dat zij er niet met ouderen over spraken. Zoo vaak lachten die om wat zij zeiden, of hechtten er niet veel waarde aan; en als men 't ernstig opnam, zouden de kinderen hun avontuur missen. Bovendien, als er gevaar was, dacht Hyla, wou hij zichzelf daar veel liever aan bloot stellen dan Tom. De menschen waren altijd vriendelijk voor hem, maar zij mochten eens op Tom schieten, evenals zij 't op den heer Gretrorex gedaan hadden. En als er op Tom geschoten werd, hoe zou 't dan met de fabriek gaan, en wat zou Cicely beginnen? Neen, hij moest zijn broer beschermen

zooveel hij kon. Als zich Luddites in het gebouw schuil hielden, zou hij er in elk geval wel achter komen, en Tom buiten het gevaar houden.

Dus stelden hij en Billy hun plan vast. Hyla zou Billy, als 't donker werd, zijn kamer binnen smokkelen, en hem in de groote kast verbergen tot alle gevaar voor ontdekking voorbij was. Dan zouden zij samen uitzien naar het spookachtige licht, en als het niet den eersten avond kwam,

woulden zij 't avond aan avond volhouden tot zij 't zagen.

Billy was een kind, dat dikwijls rondzwierf, en vaak een nacht doorbracht bij den een of anderen buurman. Zijn afwezigheid zou niet licht aanleiding geven tot ongerustheid; en als de twee vriendjes er in slaagden, een vergadering van Luddites te ontdekken en te ontmaskeren, zouden zij een dienst bewijzen aan den heelen omtrek.

(Wordt vervolgd).

VISSCHERLIEDEKE.

Ic hebbe mijn net gheworpen
Al in die diepe see,
Ic brenge vele visschen
In mijnen bootkine mee.

Die visschen die vercoopic
Al aen dat volc der stat,
En metter tijt verwerfic
'nen grooten, rijken scat.

Ic ga dan niet meer varen
Oft visschen in die see,
Ic bouwe dan mijn hofken
Ende leef in lust en vree.

JOHN BUNYAN.

De eene ster gaat de andere te boven in heerlijkheid. Zoo is het in het rijk der Schepping Gods. Daar is nergens eenvormigheid. Zoo is het ook met de menschheid. Wat al verschil te midden der menschen. Wat al onderscheid in kracht en gave, in karakter en bedoelingen. Maar niemand klage, als hij minder talenten heeft ontvangen dan een ander. Het is er mede, zooals de

Heiland gezegd heeft: „Gelijk een mensch, die buitenslands trok en zijn huis verliet, en aan zijn knechten macht gaf, en elk zijn werk.” Dat, wat de Heer aan den mensch gegeven heeft, moet hij gebruiken tot des Heeren eer, al is het ook weinig.

Nu zijn er van die bevoorrechte schepselen, die veel gaven hebben ontvangen, en wanneer zij deze goed ge-

TREGG'S TRIUMF.

Een verhaal uit bange dagen.

VAN

EVELYN EVERETT—GREEN, *Schrijfster van „Tom Heron van Saksen”, enz.*

door MARIE.

(Vervolg van blz. 80).

HOOFDSTUK V.

WACHTHOUDEN.

Zou het een geest zijn? — of zouden het echte menschen wezen? Er lag iets vreeselijks en te gelijk boeiends in beide denkbeelden, en Hyla dacht niet, dat hij bang zou zijn, als Billy bij hem was.

Hij en Billy onderzochten den volgenden dag vol belangstelling en zoo nauwkeurig mogelijk de muren en vensters van het nieuwe gebouw zonder dat zij echter iets wijzer werden. Op den harden, bevroren grond was geen spoor van voetstappen te zien, en als de menschen zich toegang verschaften door de openingen, waarin later deuren en ramen gezet moesten worden, lieten zij geen teeken van hun tegenwoordigheid achter. Over de meeste openingen, laag bij den grond, had men planken gespijkerd, maar hier en daar was een plank los gegaan, en dus zou 't niet moeilijk zijn, binnen

te komen. Tot dusver waren de eigenaars in deze streek nog niet begonnen, hun fabrieken te versterken en te laten bewaken, hoewel dit in sommige plaatsen noodig was geworden, en bloedige botsingen hadden plaats gegrepen rondom gebouwen, opgericht ten dienste van een vreedzame nijverheid.

Tom had 't zich tot gewoonte gesteld, nu en dan in en om de gebouwen de ronde te doen, maar niet op een bepaald uur, zoodat niemand er zeker van kon zijn, wanneer hij zou komen. De oude, getrouwe meesterknecht, die de familie Balfour al jaren had gediend, evenals zijn vaderen 't vroegere geslachten van dien naam gedaan hadden, sliep nu in de in werking zijnde fabriek, maar de nog onvoltooide gebouwen werden niet bewaakt. Tom zeide wel eens, met iets bitter in zijn stem, dat daarop geen aanval zou gedaan worden voordat de nieuwe machines geplaatst waren. De Luddites zouden er niet mee tevreden zijn, hun woede te koelen op naakte muren, eerst moesten de kost-

bare machines er wezen, zoodat zij met één flinken slag de patroons zoo goed als ruïneeren konden. Hoe de ondergang van de patroons den werklieden van nut zou kunnen zijn, was een van die vraagstukken, waarmede zij zich nooit het hoofd schenen te breken.

Tweemaal hadden de kinderen in Hyla's kamer de wacht gehouden, voor zij beloond werden. Misschien letten zij niet zoo goed op, als zij van plan waren, want Billy vond, dat een goed avondmaal en een zacht bed zoo zeer den slaap bevorderden, dat hij zich niet veel om het waken bekommerde. Maar toen de weverszoon voor den derden keer in Hyla's kamer

was binnengesmokkeld, — verborgen in de kast, zoolang de dienstboden heen en weer liepen, en er weer uitgelaten, toen Hyla voor den nacht alleen bleef, — werd aan hun nieuwsgierigheid voldaan, want toen Hyla opstond en naar het venster sloop, ongeveer te middernacht, (maar dat wist hij niet zeker, hij maakte het slechts op uit de schaduw van de maan op den vloer,) uitte hij een lichten

kreet van opgewondenheid, want daar, een venster van het nieuwe gebouw verlichtend, maar ook slechts dit eene, was het flauwe schijnsel van het spookachtige licht, dat zijn nieuwsgierigheid reeds zoo dikwijls had opgewekt.

In een oogenblik had hij Billy wakker

gemaakt, en kleedden zij zich zoo stil mogelijk aan.

„Tom deed om tien uur de ronde,” fluisterde

Hyla, „ik zag de schaduw van het licht van zijn lantaarn, zooals altijd, op de zoldering vallen. Hij is er dus nu niet. Het moet dat andere wezen. O, Billy, denk je, dat 't een geest is?”

„Ik weet 't niet,” antwoordde

Billy, die angstig werd bij deze veronderstelling,

hoewel hij brandde van nieuwsgierigheid, „maar als jij durft, durf ik ook, en zullen wij 't gaan zien.”

Hyla voelde, dat hij niet alleen zou durven gaan, maar als Billy meeding, was hij bereid. 't Was makkelijk voor die twee jongens, onbemerkt het huis uit te sluipen, — want een trapje leidde van de kinderkamer naar een tuindeur, en daar Hyla heel goed wist, hoe die gesloten werd, kon hij haar in

De jongen stond op en sloop naar het venster.

donker zonder eenig geluid te maken open krijgen. Bovendien sliep alleen Bridget daar dicht bij, en daar zij elken morgen ongeveer om vier uur opstond, sliep zij heel vast.

De maan gaf hun voldoende licht, toen de jongens als twee schaduwen slopen naar het kale gebouw, dat niet ver weg stond. Dit gebouw was alleen te zien door de ramen van de kinderkamer. Het zwakke licht, dat door de vensterspening zijn flauw schijnsel wierp, kon van uit geen ander gedeelte van het huis gezien worden, daar een groep hulst en taxis-boomen grootendeels het gezicht op het gebouw benam.

Toen de kleine avonturiers dicht bij de muren waren, hoorden zij heel zachtjes praten. De stemmen schenen te komen van ergens boven hun hoofden, en Billy sloop voort als een echte schaduw, terwijl Hyla zijn hart snel en hevig hoorde kloppen en het klamme zweet op zijn voorhoofd voelde staan.

De jongens wisten precies, hoe zij binnen moesten komen, — door een klein, niet van planken voorzien venster, — zoo klein, dat slechts een kind er doorheen kon. Zij hadden zich al menigmaal door deze opening gewrongen, en zij wrongen er zich ook dezen nacht heel stil door, en kropen als geesten tegen een lange, donkere ladder op, die naar de bovenverdieping voerde.

't Was pikdonker, behalve waar de stralen der maan door vensteropeningen naar binnen vielen, en een onzeker licht gaven. Maar de jongens kenden het gebouw door en door, en waren niet bevreesd om te vallen. 't Was het geluid van die mompelende stemmen, dat Billy met vrees vervulde, en Hyla van onbestemden angst deed rillen. Hyla begon weer te denken, dat 't toch geesten zouden zijn. Billy's vrees nam een meer bepaalden vorm aan, want hij vermoedde een geheime samenzwe-

ring, en wist, dat als de samenzweeiders ontdekten, dat zij bespied werden, zij, die hen bespied hadden, 't misschien wel met den dood zouden moeten bekoopen.

Billy had veel meer dan Hyla gehoord van de gisting, die alom heerschte, en de verborgen invloeden, welke in die bange dagen aan het werk waren. Hij wist, dat de autoriteiten alle krachten inspanden, om de verzamelplaatsen van de Luddites te ontdekken, en hen te grijpen, terwijl zij aan 't samenzweren waren, opdat men overtuigende bewijzen tegen hen mocht hebben. Tot dusver hadden zij op wonderbare wijze aan alle vervolging en ontdekking weten te ontkomen. Er moesten een paar zeer knappe koppen onder hen zijn, om de vergaderingen, de uitbarstingen en het vlugge uiteengaan, waardoor de beweging zich onderscheidde, te regelen. Velen werden verdacht, maar niemand kon in hechtenis worden genomen uit gebrek aan bewijs. Billy voelde zijn hart kloppen, als een hamer bij de gedachte, dat hij misschien op 't spoor was van een troep wanhopige Luddites.

Billy kroop voorwaarts naar de plaats, waar het geluid vandaan kwam, en Hyla volgde hem als zijn schaduw. De bovenverdieping was verdeeld in twee groote vertrekken, maar de scheidingsmuur was niet geheel van steen. Het metselwerk was slechts tot op manskhoogte opgetrokken, en daarboven waren planken heel onregelmatig aangebracht, want 't was nog niet bepaald, op welke wijze het gebouw afgewerkt zou worden. Er waren genoeg reten, waardoor de jongens konden zien, en Billy was de eerste, die er door een keek. Toen hij dit gedaan had, was hij geheel ontdaan, en tuimelde achteruit, bleek en bevend.

„'t Zijn toch spoken!” fluisterde hij, naar adem snakkend, „kijk niet, jonge-

heer Hyla. Je zoudt een doodelijken schrik krijgen!"

Maar Hyla moest kijken. Zijn nieuwsgierigheid was grooter dan zijn vrees. Hij keek op zijn beurt door de reet, en tuimelde toen ook achteruit, over al zijn leden bevend. Wat was 't, dat zij gezien hadden?

Tegen den muur aan de overzijde had men door een paar planken ruw in elkaar te zetten, een verhevenheid aangebracht, waarover een zwart laken was gelegd. Op het laken stond een grijnzend doodshoofd met aan weerszijden een paar gekruiste beenderen en een pistool er voor, terwijl een ongeoefende hand er in houtskool boven geschreven had:

„Dood aan alle tirannen en verraders!" Rondom deze zinnebeelden stonden acht of tien mannen met zwart gemaakte gezichten, op zachten toon druk met elkander te praten; maar in 't eerste oogenblik zagen de kinderen niets dan den grijnzenden schedel en de zwarte maskers, en 't was werkelijk geen wonder, dat zij dachten, een vergadering van spoken te hebben ontdekt.

Billy was de eerste om te begrijpen, dat deze spookachtig uitziende wezens van vleesch en bloed waren, hij merkte dat met angst en schrik, toen hij een stem zich iets meer hoorde verheffen, — hij wist inimmers, dat die stem de stem van zijn eigen vader was.

Hyla wist dit ook, en kneep Billy in de hand, — zijn eerste gewaarwording was een gevoel van verlichting, nu hij wist, dat er menschen van vleesch en bloed in hun nabijheid waren. Maar spoedig begon hij in te zien, dat niet alles was, zooals 't behoorde, nu Billy's vader zulke vreemde, hartstochtelijke en goddelooze woorden sprak, en hij stopte zijn ooren dicht, om niet te veel te hooren.

Billy echter die zijn oog voor de reet hield, keek en luisterde vol angst en schrik, maar toch geboeid door 't geen hij zag.

Twee jonge mannen werden naar voren geduwd — en hij herkende hen, niettegenstaande hun zwartgemaakte gezichten. 't Waren werklieden van den heer Balfour, en zij schenen eenigszins angstig te zijn voor hetgeen van hen verlangd werd. Een verschrikkelijken eed werd hun door Tregg afgenomen, en Billy huiverde, toen hij 't hoorde. Hij kon niet elk woord verstaan, maar hij wist, dat die eed een doodelijke en vreeselijke beteekenis had. 't Was ontzettend voor hem, zijn vader de woorden te hooren voorzeggende en de jonge mannen die al hakkelend te hooren herhalen, min of meer bevreesd, toen zij aan 't laatste gedeelte toe kwamen, maar wetende, dat zij te ver waren gegaan, om terug te trekken.

Terwijl Billy toezag en luisterde, overlegde hij allerlei dingen bij zichzelf, en bracht ze met elkander in verband met de gevatheid, die hij van zijn vader geërfd had, en die hij oefende door gestadige werkzaamheid van de hersens.

Hij begon nu te begrijpen, waar zijn vader 's nachts heenging, — waarom deze er op pochte, zoo weinig slaap noodig te hebben. 't Was altijd diens gewoonte geweest, laat naar bed te gaan. Soms bleef hij door zitten weven, en soms las hij een boek of een krant, die op de een of andere wijze in zijn handen was geraakt, maar in 't laatst gunde hij zich hoe langer hoe minder slaap, en was 't zijn gewoonte geworden, 's nachts uit te gaan, — iets, wat vroeger nooit gebeurde, — en Billy wist, dat zijn moeder er zich zeer ongerust over had gemaakt.

Was 't hiervoor, dat hij uitging? Had zijn boekengeleerdheid en zijn makkelijkerheid in 't spreken, waarom

Billy zijn vader altijd zoo bewonderd had, hem hiertoe gebracht? Langzamerhand voegde de kleine jongen allerlei dingen, die hij gehoord en gezien had, in gedachte bijeen, en zij schenen met een vreeselijke nauwkeurigheid in elkaar te passen.

Hun huisje, dat op een hoogte aan den zoom van het dal stond, had juist het gezicht op de fabriek. Als zijn vader de wacht hield, moest hij precies weten, hoe laat de jonge patroon 's avonds de ronde deed. Het licht, dat deze droeg, verried dit, en als Tom eenmaal de ronde gedaan had, kwam hij dien avond niet meer terug, — want vooralsnog maakte hij zich niet ernstig ongerust over de veiligheid van zijn eigendom. Hij dacht, dat de storm in de verte woedde, maar geloofde niet, dat hij vooreerst iets te vreezen had. In die dagen, bijna een eeuw geleden, had alles niet zoo'n snel verloop als tegenwoordig. Zij zouden wel door het een of ander gewaarschuwd worden, meenden hij en anderen, voor de storm hen bereikte.

Als de jonge patroon het gebouw verlaten had, zou 't dus makkelijk wezen voor zijn vader en Ball, — want Ball was een der mannen, Billy herkende zijn gezicht en stem en groote magere gestalte, — hun handvol volgers en zooveel nieuwelingen, als zich bij hen wilden voegen, op te roepen om den stand van zaken te bespreken, en den verschrikkelijken eed te eischen van hen, die voor 't eerst aanwezig waren. 't Zou juist in overeenstemming zijn met den wonderlijken humor van zijn vader, de nieuwe fabriek te gebruiken voor deze bijeenkomsten, waarop gesproken werd over het vernielen van eigendommen en den ondergang van de patroons. Tenzij Tom hen betrapte, als hij rondging, was 't niet waarschijnlijk, dat zij ontdekt zouden worden. De oude

meesterknecht in het andere gebouw maakte zich niet ongerust over de naakte muren van de nieuwe fabriek. Hij bewaakte slechts zijn eigen verblijfplaats. Billy wist dit alles, omdat hij er de werklieden onder elkaar over hoorde praten. Hij had een scherp gehoor en ving nu hier en dan daar een woord op, en hij wist, dat een gevoel van verbittering hoe langer hoe meer de overhand bij hen kreeg, maar eerst dezen nacht wist hij wat de oorzaak was van dien toenemenden haat. Hij huiverde, toen hij hij zijn vader een vloed van scheldwoorden hoorde uitstooten, en in 't zelfde oogenblik zag hij aan Hyla's wijdgeopende en verschrikte oogen, dat deze ook luisterde, dat hij begreep, wat er gebeurde, en dat hij de stem van den wever, waarin men zich niet licht vergissen kon, herkend had.

Hyla had telkens en telkens weer gegluurd naar dat akelige doodshoofd en die vreeselijke beenderen op het zwarte laken, in 't eerst was hij er zoo door verschrikt, dat hij aan niets anders denken kon. Billy wist nu, waarvoor die zwart lakensche zak moest dienen, die zijn vader soms meebracht van zijn nachtelijke tochten. Hij had er zich dikwijls over verwonderd, wat daar in was, en waarom die zoo zorgvuldig weggesloten werd in een hooge kast, waarvan zijn moeder geen sleutel had. Nu wist hij het. De zak moest dienen om die planken te bedekken. Het doodshoofd en de beenderen, — de onderscheidingsteekenen van de Luddite-Broederschap, — werden er uit genomen en op hun plaats gelegd. 't Was een bedreiging, niet alleen voor de patroons, maar voor allen, die tot het geheime verbond toetraden. Verraders wachtte een snellen en plotselingen dood door de hand van hun medebondgenooten. De eed zelf hield de bepaling in, dat verraders met den

dood gestraft moesten worden, en dat niemand terug mocht deinzen voor de taak, om een verrader het leven te benemen.

„Kom mee!” fluisterde Billy eindelijk, klappertandend. „Kom mee. Als wij kuchen, of eenig geluid geven, en zij ons hier vinden, zullen zij ons dooden.”

Hyla was dadelijk bereid. Hij had al meer dan genoeg gehoord en gezien. Hij rilde over zijn heele lichaam, en was nauwelijks in staat, achter Billy de ladder af te klimmen en naar huis te loopen.

Hij had een gevoel, alsof alle spoken uit het spookland hem op de hielen zaten, in de gedaante van woedende mannen met zwart gemaakte gezichten, die zich met elkaar verbonden hadden, overal dood en verderf te verspreiden.

Eindelijk bereikten zij hun kamer in het doodstille huis. Dat huis was zoowel 's nachts als overdag verwarmd; en in Hyla's kamer brandde ook een vuur, dat Billy goed opgestookt had, voor zij weggingen. Hij dacht er nu voor 't eerst aan, dat Hyla niet sterk was en de nachtlucht scherp en koud. De kleine jongen had wel zijn warmen pels aan, maar hij rilde over al zijn leden, toen hij dicht bij het vuur kroop.

„O, Billy,” zei hij, „ik wou, dat we niet gegaan waren. 't Was tienmaal erger dan geesten.”

Billy rilde ook, ofschoon niet van kou. Hij had een gevoel, alsof binnen in hem een vuur brandde.

„Jongeheer Hyla,” zei hij smeekend, „je zult toch niets vertellen?”

„Wat vertellen, Billy?”

„Wel, wat wij van nacht gezien hebben. Je zult vader toch geen strop om zijn hals willen bezorgen?”

„'t Was duidelijk aan Hyla te zien, dat hij er niets van begreep. Wat bedoelde Billy?”

„Weet je dan niet,” fluisterde Billy angstig, „dat zij er bijna alles voor over zouden hebben, een Luddite te betrappen, — hem gevangen te nemen, als hij den eed afneemt, hen in te pakken, als zij een vergadering houden? Iedereen zegt, dat, als er een gepakt wordt, hij zeker zal moeten hangen. Als zij wisten dat vader ook een Luddite was, zouden zij hem vast ophangen.”

„O, Billy!”

„Ik ben er zeker van,” antwoordde de jongen met onderdrukten angst in zijn stem.

„O neen, Billy! O neen!” zei Hyla, reeds angstig bij de gedachte alleen, „jouw vader is geen slechte man. Maar hij zegt leelijke dingen van mijn vader en de andere patroons. Tom zegt, dat de werklieden verleid worden door mannen, die overal rondgaan en trachten hen slecht te maken. Die mannen moesten opgehangen worden, — niet jou vader. Ik zou geen enkel woord ten nadeele van je vader willen zeggen. Was je daar bang voor?”

„Ik dacht, dat je misschien denken zoudt, dat je het aan meneer Tom moest zeggen, en als hij 't wist, zou hij 't mogelijk aan de politie moeten vertellen. Ik weet heel goed, dat 't een slechte troep is, die Luddites, maar hij is mijn eigen vader.”

Dat argument was volkomen afdoende voor Hyla, die te jong was, om het volle gewicht van de zaak te beseffen, maar heel goed kon vatten, dat, als de politie vernam, wat zij gezien hadden, Tregg naar de gevangenis zou gesleept worden, en, als Billy goed ingelicht was, misschien wel hangen moest voor iets, wat in werkelijkheid de schuld was van hen, die hem op 't dwaalspoor hadden gebracht.

„'t Is niet, omdat vader zelf niet genoeg heeft, wij lijden nog geen gebrek. De ellende van anderen heeft

zijn hoofd op hol gebracht. Soms kan hij haast niet eten, als hij denkt aan hen, die honger moeten lijden."

"Wij zullen geen enkel woord zeggen, dat hem kwaad zou kunnen doen," zei Hyla beslist, hij wachtte even, en liet er toen eenigszins verlegen op volgen: "Maar, Billy, iets is er, wat jij en ik voor hem zouden kunnen doen."

"Wat is dat? vroeg Billy haastig en vol ijver.

"Laat ons voor hem bidden. Laat ons God vragen, hem weer goed te maken. Oude Tim zegt, dat is iets, wat wij altijd kunnen doen, als er niets anders meer gedaan schijnt te kunnen worden. Wij kunnen voor hen bidden. Zij zullen zelf God niet vragen, hun te vergeven, maar wij willen 't voor hen doen. Tim zegt, dat, als wij dit doen, en 't lang volhouden, God soms hun hart met Zijn Geest aanraakt en zij goed worden. „Ik begrijp 't niet heel goed, maar Tim wel, geloof ik. Laten wij 't nu voor je vader doen."

Hyla knielde neer naast 't helder brandend vuur. Billy deed 't zelfde, terwijl de tranen langs zijn wangen biggelden. Alles wat zij dien nacht gezien en gehoord hadden, had hem hevig geschokt en deze woorden van Hyla grepen hem zoo aan, dat hij zachtjes snikte en niet spreken kon.

Maar Hyla deed een eenvoudig kinderlijk gebed; hij bad voor den verbitteren man, die opgehouden had voor zichzelf te bidden, en wiens liefde voor zijn lijdende kameraden in gal veranderd was door den alles overheerschen den haat, waaraan hij geen weerstand had willen bieden.

"Help ons, als 't U belieft, o God, om hem te helpen." Zoo eindigde Hyla zijn gebed. "Laat ons, als 't U belieft, hem helpen, om er spijt van te hebben en tot U terug te keeren, om Jezus Christus wil. Amen."

Weinig vermoedden zij, hoe en wanneer dat gebed verhoord zou worden.

Den volgenden morgen was er geen sprake van, Tom iets te vertellen, zelfs al had Hyla gewild. Toen hij wakker werd, had hij hard de koorts, en scheen zich niets meer te herinneren van 't geen den vorigen nacht gebeurd was. Hij ijelde over dwaallichten en lichten in de fabriek, en Tom dacht, dat hij iets gezien had, en stelde een nauwkeurig onderzoek in. Hij vond enkele sporen van voetstappen in den omtrek van het gebouw. Dat bracht er hem toe, alles bijzonder sekuur te sluiten, en voortaan werden daar geen geheime vergaderingen meer gehouden.

Maar Hyla sprak nooit, zelfs niet in zijn ijlen, over hetgeen hij daar gezien en gehoord had. 't Scheen bijna, alsof hem een flauw besef bijgebleven was, dat er een geheim aan verbonden was, of anders was het uit zijn herinnering weggevaagd.

Cicely paste hem op met de teedere toewijding van een oudere zuster, en na een paar dagen verminderde de koorts, en toen herkende hij weer iedereen, en was in staat, dankbaar kleine geschenken, en allerlei vriendelijke boodschapjes in ontvangst te nemen. De wolk, die over het huis hing, trok weg, en Tom floot weer onder zijn werk, en kwam zeker wel twaalf keer per dag even binnen, om een grapje te maken met den kleinen patiënt, of een blik te slaan op Cicely's lief gelaat.

Die drie voelden zich zeer nauw verbonden, en werden elkander hoe langer hoe dierbaarder in de dagen, dat Hyla aan de beterhand was, en soms nam deze Cicely's hand, legde haar in die van Tom en zei:

"'t Zou heerlijk zijn, als zij voor goed bij ons kon blijven, niet waar, Tom? Zij behoort nu bij ons."

Toen Hyla bijna beter was, vroeg hij

naar Billy, die, toen hij bij hem kwam heel zachtjes liep en erg zenuwachtig was. De twee vriendjes praatten samen, maar zeiden geen woord over hetgeen waaraan zij beiden dachten, toen zij elkaar zagen. Maar toen Billy wegging, hield Hyla zijn hand vast en zei:

„Geef mij een kus, Billy.”

Cicely ging op zij, en Billy boog zich over het bed heen; toen fluisterde Hyla:

„Je vergeet immers niet voor hem te bidden?”

En Billy antwoordde nauwelijks hoorbaar:

„Nee, ik vergeet 't niet, maar ik kan niet begrijpen, hoe 't mogelijk is, dat iemand iets geeft om hetgeen ik en mijns gelijken zeggen.”

„Cicely zegt, dat God er om geeft,” zei Hyla heel zachtjes, „je moet er eens met ouden Tim over praten. Hij zal 't je wel duidelijk maken.”

HOOFDSTUK VI.

HET WELKOMTHUIS VAN HET JONGE PAAR.

De lange, strenge winter had plaats gemaakt voor een stormachtige lente, en daarop was de late, maar welkome noordelijke zomer gevolgd.

De schoone maand Juni was gekomen, de hagedorens bloeiden in volle pracht; tot nog toe hadden zij zoo goed als niets geleden van te fellen zonneschijn. De boomen droegen hun liefelijkst gewaad van frisch, jong groen. De velden beloofden een overvloediger oogst dan men in de laatste jaren gewend was, en op de treurige gezichten der armen lag een flauwe weerschijn van de schitterende natuur daarbuiten.

Op maatschappelijk gebied was alles hetzelfde gebleven. Overal en in aller harten heerschte nog groote ongerustheid. Telkens hoorde men van oproer,

bij korte tusschenpoozen werden nu hier en dan daar allerlei daden van geweld bedreven, zonder dat men de daders vatten kon, en de menschen liepen gewapend rond, alsof de wereld een paar eeuwen terug was gegaan.

Maar juist nu werd 't iets lichter aan den horizon. De regeering had gedaan weten te krijgen, dat er eenige buitenlandsche markten opengesteld werden; daardoor hadden de lakenfabrikanten hun overvolle magazijnen kunnen ledigen, en dus was de toestand voor 't oogenblik wat beter geworden.

De oorlog buitenslands woedde nog steeds voort, maar de hoop op vrede herleefde van tijd tot tijd. De optimisten beweerden, dat 't onmogelijk was, dat 't zoo langer kon blijven voortgaan. Er moest stellig spoedig vrede komen. De macht van den Franschen Generaal moest binnen kort verbroken worden, en als hij gevallen was, zou alles wel weer terecht komen.

Niettegenstaande dat bleef alles nog even duur, de belasting was bijna ondragelijk hoog, de handel over 't algemeen slap, want al was die in enkele gedeelten van het land wat levendiger geworden, overal was dat lang niet het geval, en in de uitgestrekte fabriekstreken was de ellende en ontevredenheid nog even groot.

Maar Tom's hart was lichter dan het in den laatsten tijd was geweest. De nieuwe stoomweefgetouwen waren eindelijk geplaatst, en nu de magazijnen bijna leeg waren, konden zij dadelijk in gebruik gesteld en een aantal mannen in dienst genomen worden, om ze te bedienen en te onderhouden.

Met groot leedwezen had Tom van Tregg zelf zijn besluit vernomen, om niets met de nieuwe weefgetouwen te doen te willen hebben. Tregg was juist iemand, die een goed werktuigkundige had kunnen worden, als hij er zich de

moeite voor had willen geven. Maar hij verkoos het niet, trok zijn schouders op en liep rond met een harde uitdrukking op het gelaat en uitdagende blikken.

Hij wou niets te doen hebben met de monsters, die het brood namen uit den mond van zijn medewerkers. Hij zou blijven voortwerken met zijn oud handweefgetouw zoo lang als hij koopeurs vond voor zijn laken, en als dat niet meer ging, wou hij ook gebrek lijden, evenals anderen gebrek leden, — en de patroons mochten er de gevolgen van dragen, dat zij bedaarde, arbeidzame mannen tot woede en wanhoop brachten.

Tot nog toe gelukte 't hem steeds, zijn laken te verkoopen, hoewel hij er minder voor kreeg dan vroeger. En Billy had een plaatsje gekregen in de nieuwe fabriek, waar hij zich heel nuttig wist te maken. Zijn vader was er tegen geweest, dat hij gaan zou, maar de jongen was niet af te houden van de machines, en zijn moeder zei, dat 't tijd werd, dat hij iets begon te verdienen, en niet meer dan billijk, dat de jongen een stem had in de keus van zijn beroep. Dus leden Tregg en de zijnen nog geen gebrek, hoewel rondom hen de ellende hoe langer hoe grooter werd, en het aantal slachtoffers steeds toenam. Hij kon nu niets meer weggeven, tenzij hij 't uit zijn eigen mond spaarde. Zijn vrouw en kinderen volgden hierin dikwijls zijn voorbeeld; hun harten werden hoe langer hoe ruimer en hun liefde voor hun medemenschen hoe langer hoe grooter. Maar de uitdrukking op Tregg's gelaat werd steeds harder en bitterder. 't Scheen, alsof de levensbronnen vergiftigd waren, en zelfs de liefde, die hij voor zijn medemenschen voelde veranderd was in alsem.

't Was in dezen tijd, dat Tom Balfour zijn jonge vrouw thuis bracht in de

woning, die hij voor haar had gereed gemaakt. De wachttijd was voorbij. Janet was voor goed thuis gekomen, en bereid, om zooveel mogelijk, de plaats van haar zuster te vervullen, en de hulp en rechterhand van haar moeder te worden. De tijdelijke herleving van den lakenhandel gaf hoop op betere dagen, en zelfs al zou die hoop niet verwezenlijkt worden, dan bestond er nog geen reden, waarom de jongelieden langer zouden wachten.

Cicely zou minder gebukt gaan onder den last als zij dien deelde met Tom, als zij bij hem was nacht en dag dan thans, nu zij van elkander gescheiden waren, en zij niet wist, welke tijding de volgende dag of het volgend uur brengen zou. Allen zagen in, dat het 't gelukkigste en 't beste voor haar zou wezen, als 't huwelijk spoedig gesloten werd, en de huwelijksdag werd bepaald op St. Jan.

De levenswijze was in dien tijd veel eenvoudiger dan thans. Huwelijksreisjes waren zoo goed als onbekend. Denzelfden dag, waarop Tom en Cicely man en vrouw zouden worden, zou Cicely haar intrek nemen in haar nieuwe woning. 't Eenige, wat de ouders van de verloofden samen afgesproken hadden, was, dat de heer Balfour onmiddellijk na het huwelijk veertien dagen vacantie zou nemen en met Hyla een uitstapje maken naar een dichtbijgelegen badplaats. Men vond 't beter, dat Tom en Cicely het huis voor zich alleen hadden gedurende de eerste dagen van hun huwelijksleven en de verandering zou goed zijn voor Hyla, de rust welkom aan den fabrikant.

En nu was 't de vooravond van den huwelijksdag. Bij Dr. Henderson aan huis was 't een heele drukte, maar Tom kwam zijn bruid afhalen om nog een lange wandeling te maken, eer zij voor de laatste maal scheidden, en dus be-

hoefde Cicely niet mee te helpen aan de verdere voorbereidselen.

't Was een prachtige avond. De zon, die weldra zou ondergaan, hulde alles in een zacht vriendelijk licht. De schaduwen der boomen lagen lang op de weiden, en het ruischen van het hooge gras deed denken aan het kabbelen der golven op een mooien zomerdag. De lucht was vervuld met liefelijke geuren en allerlei geluiden, eigen aan een landelijke omgeving. De glorie van den naderenden zonsondergang lag over het landschap, en alles ademde rust en vrede, zooals zoo vaak in dat uur.

't Was moeilijk voor hen, er nu aan te denken, dat zij leefden in zulke bange dagen, in een atmosfeer van boosheid, haat en misdaad, dat de schaduw van het gevaar hun pad kruiste zelfs te midden van hun tegenwoordig geluk.

Misschien zouden zij hieraan ook nauwelijks gedacht hebben, als zij Tregg niet hadden ontmoet, die vermoeid het pad door het veld, dat naar de stad voerde, af kwam met een treurige uitdrukking op zijn bleek, ongeschoren gelaat en een somberen gloed in de oogen. 't Was of de man er bij den dag slechter begon uit te zien.

Tom voelde diep medelijden met Tregg, al was deze niet langer in zijn dienst.

„Tregg,” zei hij, terwijl hij hem staande hield, „weet je, dat 't morgen mijn trouwdag is? Wil je mij geen geluk wenschen ter wille van vroegere dagen, toen jij mij op je schouders droegt, en je pijp stopte met tabak uit den tabakszak van mijn vader, die ik voor je gevraagd had?”

Het gezicht van den man vertrok zenuwachtig. Niemand had een blik kunnen slaan op Tom's manlijk gelaat en de vriendelijke vraag kunnen lezen

in Cicely's oogen, zonder dat 't eenigen indruk op hem moest maken. Maar de sombere oogen behielden hun norsche uitdrukking.

„En waarom zou ik u gelukwenschen, meneer Tom, als 't uw werk is, het leven van eerlijke mannen ellendig te maken, en hen tot den ondergang brengen, opdat gij vet en rijk zoudt worden, terwijl zij gebrek moeten lijden?”

Tom slaakte een ongeduldigen zucht maar hij wist wel, dat hier geen rede-neeren baten zou. Hij antwoordde slechts vriendelijk:

„Nu, morgen zullen zij ten minste geen gebrek lijden. Al het volk uit den omtrek kan morgen feestvieren in de tenten, die je daar ginds ziet. Iedereen is morgen welkom, omdat 't mijn trouwdag is. Wil jij ook komen, Tregg, en op mijn gezondheid drinken, en mijn bruid een lang en gelukkig leven toewenschen? En hij nam Cicely's hand in de zijne en trok die toen door zijn arm op een teedere wijze, die duidelijk toonde, dat hij er trotsch op was, dat die geliefde hand zijn wettig eigendom was.

„Toe, Tregg, zeg maar dat je komen zult,” zei Cicely vriendelijk. „Je vrouw en kinderen zullen er ook wezen, en Hyla geeft de hoop niet op, dat jij komen zult en een toespraak houden. Hij zegt, dat je verwonderlijk goed spreken kunt, als je wilt. Mogen wij je ook niet eens hooren?”

Terwijl Cicely sprak, vertrok Tregg's gelaat telkens zenuwachtig, 't leek haast, als begon hij te weifelen, maar iets in de laatste woorden scheen een andere uitwerking op hem te hebben. Zijn oogen kregen een onaangenamer uitdrukking, zijn lippen openden zich geheel, zoodat zijn tanden zichtbaar werden, en hij liet een vreemd, sissend geluid hooren.

„Ik kan dus goed spreken, werkelijk? — en jonheer Hyla weet het? Welzoo, maar als ik morgen sprak, kon 't wel eens gebeuren, dat gij 't een en ander te hooren kreeg, wat u alles behalve zou aanstaan. Neen, neen, tracht

Onder het uiten van de laatste woorden strompelde hij vlug weg, terwijl hij met zijn hand, die veel van een klauw had, wuifde op een manier, dat 't Cicely bijna een bedreiging toescheen. Zij rilde onwillekeurig, toen zij naar

„Mij zult ge geen rad voor de oogen draaien. Ik wil niets te doen hebben met uw feestvieren.”

mij maar niet met allerlei mooie woorden over te halen. Ik weet, wat ik aan u heb. Mij zult ge geen rad voor de oogen draaien. Ik wil niets te doen hebben met uw feestvieren. 't Is nu geen tijd daarvoor. Maar ge zult een welkom thuis hebben op uw trouwdag, schoone dame, wees daar maar niet bang voor!”

Tom keek, maar hij had niet geluisterd, want de oude Tim Croxton stapte juist door een opening van de heg, en Tom begroette hem met een glimlach en een vriendelijken knik.

„Ik vrees, dat onze arme vriend nog even onverzoenlijk gestemd is als zes maanden geleden,” zei Tom. De oude man schudde zijn hoofd.

„Ja, maar ik ben bang, dat de duivel hem erg te pakken heeft. En toch geloof ik, dat God hem niet zal loslaten, en hem eindelijk een boodschap zal sturen, waarnaar hij wel zal moeten luisteren. Tregg is in den grond niet slecht. Ik ken hem nu al vijftig jaar. Hij heeft een gevoelig hart. Maar de duivel is tot hem gekomen als een engel des lichts, (dat verbeeldt hij zich, die arme man), en tracht hem er van te overtuigen, dat de strijd uitgestreden kan worden met zijn wapens van haat en boosheid, in plaats van met Gods wapenrusting van geloof, hoop en liefde. Dat is de reden, waarom mijn arme buurman Tregg voortgaat op den verkeerden weg. Maar als God wil, zullen de schellen hem nog wel eens van de oogen vallen.”

„Dat hoop ik van ganscher harte,” zei Cicely zuchtend, „'t is zoo hard, als de armen ons als hun vijanden beschouwen — en wij toch zoo'n medelijden met hen hebben, en alles doen, wat wij kunnen, om hun ellende te verzachten. Misschien zijn er wel enkele hardvochtige patroons, dat is best mogelijk, maar ik geloof, dat de meeste voelen zooals wij, en doen, wat zij kunnen. Maar 't schijnt, dat de menschen dat niet willen gelooven.”

De oude man wreef nadenkend zijn kin, een flauwe glimlach speelde om zijn lippen en in zijn rustige blauwe oogen lag een zachte glans.

„'t Is moeilijk voor hen dat in te zien,” zei hij langzaam. „Hun lijden is groot, en hun schijnt 't toe, dat er zoo makkelijk een eind aan gemaakt zou kunnen worden, als men alles bij 't oude liet. Zij denken, dat, als alles weer werd zooals 't geweest is, er weldra een eind zou zijn aan alle ellende. En zoo denken wij er precies over, als de Heer iets doet, wat wij niet begrijpen. Als wij dit nu maar niet vergeten, kunnen

wij wel geduld hebben met de arme, hongerige menschen. Stellen wij Gods geduld niet elken dag op de proef door ons gebrek aan geloof in Hem? Als Hij ons een beproeving toezendt, vragen wij Hem altijd, haar van ons weg te nemen, en ons weer te laten zijn, zooals wij waren. Eerst later zien wij in, dat Hij ons juist die beproeving zond, om ons geschikt te maken voor iets beters, wat slechts langs dien weg ons deel kon worden.”

Tom en Cicely zwegen, ofschoon in de oogen van het meisje te lezen stond, dat zij er ook zoo over dacht. Misschien waren zij nog wat al te jong, om zelf die les geleerd te hebben, maar Cicely verstond er toch wel iets van.

„Wij moeten ons best doen, er zoo over te denken,” zeide zij vriendelijk, en toen liet ze er glimlachend op volgen: „En jij wilt mij zeker wel gelukwenschen, niet waar, Tim? Je komt immers morgen op het feest? En wil je dan een woordje spreken tot hen, die daar zijn zullen, en trachten, hun duidelijk te maken. . . .”

Zij zweeg. Het was een groot verzoek, dat zij van plan was te doen — een belangrijke opdracht, die zij hem wilde geven. Tom glimlachte. Hij had vroeger genoeg zijn best gedaan, 't hun „duidelijk te maken,” maar nu redeeerde hij niet meer, hij wist dat 't toch hopeloos was. Hij vertrouwde dat een vaste, rechtvaardige en vriendelijke handelwijze mettertijd wel verandering zou brengen in de gevoelens van hen, die nu zoo verbitterd tegen hem waren en over hem klaagden, maar met zijn woorden was hij karig geworden.

„Ik zal tot hen spreken, juffrouw, ik zal doen, wat ik kan. Er zijn genoeg mannen, die geduldig naar ouden Tim zullen luisteren, maar er is een sterker stem voor noodig dan de mijne om hun harten te treffen, en misschien zal die

stem zich later ook wel doen hooren, Maar dat zal gebeuren op Gods tijd en niet op den onzen, en dikwijls wacht Hij genadiglijk voor Hij slaat."

De gelieven vervolgden hun weg, zij namen den zegen van den ouden man, op plechtigen toon uitgesproken, met zich mee. Cicely liep met gebogen hoofd, en zei na een poos:

"Het huwelijk is toch een veel ernstiger zaak dan ik mij voorstelde, toen we er nog niet zoo vlak voor stonden."

"Je meent toch niet, dat je er bevreesd voor bent, lieveling?"

"O, neen, Tom, je weet wel, dat zou niet mogelijk zijn. Volmaakte liefde drijft de vrees buiten. Ik ben alleen bevreesd, als ik niet bij jou ben. Ik zei ook niet droevig, maar ernstig, en er is ook iets veel schooners in dan ik vroeger wist. Als wij in een gelukkiger tijd leefden, zou ik er misschien anders over denken; en toch, Tom, zul je wel begrijpen, wat ik bedoel, als ik zeg, dat ik 't niet anders wensch. Ik bedoel, dat ik niet terug schrik voor ons deel van den last van zorg en lijden. Nu wij in dezen tijd leven, ben ik liever midden in den strijd, en wil ik graag doen, wat ik kan. Onzen post te verlaten en te vluchten naar een veilige schuilplaats zou niets aantrekkelijks voor mij hebben. Eens verlangde ik de zieken en gewonden in dezen vreeselijken oorlog te gaan oppassen. Nu ben ik blij, dat 't onmogelijk was. Ik kan hier tehuis werken, waar de strijd bijna even hevig en fel is."

En zoo spraken de gelieven den avond voor hun huwelijk vrij uit over de wolk, die den hemel verduisterde, en, niet-tegenstaande de donkerheid en onzekerheid, gingen zij kalm en rustig de toekomst te gemoet, en het werk, dat hen daarin wachtte.

Helder en schitterend brak de dag aan, waarop Tom en Cicely man en

vrouw zouden worden. Er heerschte een ongewone stilte in het dal dien morgen, want de fabriek stond stil; al de werklieden hadden vrij. Zij konden in bed blijven en hun vermoeide lichamen eens goed laten uitrusten, zij konden zich in de weide vereenigen, waar 's middags het feest gevierd zou worden, of zij konden naar de kerk gaan en de huwelijksinzegening bijwonen, die, vóór het feestmaal begon, zou plaats hebben. Over 't geheel waren de werklieden van den heer Balfour nog altijd zeer ingenomen met hun jongen patroon. Zij mochten soms klagen over meneer Tom's „hardheid," maar in hun hart stelden zij volkomen vertrouwen in zijn eerlijkheid en rechtvaardigheid. Hij kon uitstekend overweg met het stoere, noordelijke landvolk. Hij eerbiedigde hun gevoel van onafhankelijkheid en vroeg geen vertrouwen, maar als iemand moeilijkheden had, en er met hem over spreken wilde, deed hij dit nooit te vergeefs.

Dus beschouwden allen den trouwdag van hun jongen patroon als een feestdag, en verheugden zich met hem, en allen, uitgenomen degenen, die de patroons 't meest haatten, stemden toe, dat alles heel royaal toeging, nu niet alleen het werkvolk van den heer Balfour en zij, die 't verdienden, uitgenoodigd waren, maar iedereen uit den omtrek zonder onderscheid welkom was op het feest. Zij, die komen wilden, werden zonder dat hun iets gevraagd werd, onthaald op heerlijk, smakelijk gekookt eten, terwijl in de tent voor de kinderen zoo'n overvloed en verscheidenheid van lekkers was, dat de smalle gezichtjes straalden van geluk en de ingezonken oogen schitterden.

De kerk, waar de huwelijksinzegening plaats had, was stampvol, en een heel troepje arme menschen, — meest vrouwen en kinderen, — stond op het kerkhof om den bruidstoet de kerk

uit te zien komen. De kinderen hadden bloemen in de hand om die voor de bruid neer te strooien, en, niettegenstaande de tijden zoo moeilijk waren, hadden de menschen iets feestelijks over zich, wat aangenaam aandeed.

Het was een eenvoudige bruidsstoet, volgens onze moderne begrippen, maar 't was een aardig gezicht en geheel in overeenstemming met de omgeving en de gewoonten van die plaats en dien tijd. Cicely droeg een lange eenvoudige japon van witte zijde, en haar glanzig haar was bedekt met een langen sluier, die met een paar takjes mirt en oranjebloesem vastgehecht was. Haar twee zusters, — eenvoudig in 't wit gekleed, — liepen achter het bruidspaar en de overige familie, feestelijk uitgedost, volgde. Tom was een knappe verschijning, zooals hij daar met zijn jonge vrouw aan den arm voortschreed aan het hoofd van den stoet, die door het veld terugwandelde naar het doktershuis, — nauwelijks een kwart mijl daar vandaan, — op eerbiedigen afstand gevolgd door de menigte, welke alvorens zich te begeven naar de tenten op de dichtbij gelegen weide, een hartelijk hoera aanhief voor bruid en bruidegom.

Dr. Henderson werd, zooals hij ook verdiende, algemeen door de armen bemind om zijn onveranderlijke vriendelijkheid jegens hen. Toen dus Tom en Cicely een poosje later in de tenten kwamen, om te zien, of de menschen zich amuseerden, en hun gelukwensen in ontvangst te nemen, waren die des te hartelijker, nu de vader van de bruid aan haar andere zijde liep, en de heer Balfour volgde met Hyla aan de hand, want Hyla's blozend en gelukkig gezichtje was alleen reeds genoeg, om op ieders gelaat een vriendelijken glimlach te voorschijn te roepen.

Redevoeringen en toosten wisselden

elkaar af en luid hoerageroep weerklonk telkens door alle tenten en ver in 't rond. 't Scheen Cicely toe, dat vandaag de heele wereld in een vriendelijke stemming was. Zij dankte met een beschroomden, liefelijken glimlach voor de toejuichingen, en toen Tom haar weer terugbracht naar het huis van haar vader zag zij er recht tevreden en gelukkig uit.

Een paar uur later kwamen de rijtuigen voor bij Dr. Henderson. Tom en zijn jonge vrouw zouden eerst wegrijden, dan Hyla met den heer Balfour, die op reis gingen naar de badplaats, en daarna de verschillende gasten en familieleden van buiten af, die den nacht niet overbleven.

't Was geen moeilijk afscheid voor Cicely, — zij zou slechts een paar mijlen van haar ouderlijk huis af zijn. Er werden maar weinig tranen gestort, en die leken veel op Aprilbuien met een achtergrond van zonneshijn, zoodat zij schitterden als de kleuren van den regenboog.

Toen volgde Tom zijn vrouw in het rijtuig, en zij reden weg onder luid hoera geroep, zegenbede en goede wenschen. De jonge echtgenoot zag zijn vrouw aan en zeide, terwijl hij zijn hand op de hare legde op zachten, teederen toon:

„Wij zijn nu één, mijn eigen Cicely, „voor beter, voor erger, totdat de dood ons scheidt.“ (Woorden uit het Engelsch Huwelijksformulier.) God geve, dat 't voor jou niet „voor erger“ zij, mijn lieveling!”

Zij zag er niet uit, alsof ze bevreesd was voor „enger,” maar toen ze hem in de oogen keek, las ze daarin iets, wat ze niet geheel begreep. Haastig vroeg ze:

„Is er iets gebeurd, Tom?”

„Terwijl wij vroolijk feestvierden, is Anderson's fabriek in brand gestoken,”

antwoordde hij zachtjes. „We kregen het bericht juist toen jij bezig waart, je te verkleeden. We hebben 't stil gehouden. Hij had zijn werkvolk een halven dag vrijaf gegeven ter eere van onzen feestdag. Om drie uur werd de brand ontdekt. Zij hopen het vuur meester te worden voor de nieuwe weefgetouwen vernield zijn. Je weet, dat wij en Anderson samengewerkt hebben, wat de nieuwe stoomweefgetouwen betreft. Wat daar gebeurd is, zal zich hier herhalen, of ik moet mij erg vergissen.”

Cicely werd eenigszins bleek, maar haar stem beefde niet. „Een waarschuwing maakt soms dubbel sterk, Tom. Heeft je vader er iets van gehoord?”

„Neen, ik heb gevraagd, er hem niets van te zeggen. Ik wou zoo graag, dat hij een rustige vacantie had. Hij zal 't misschien wel in de kranten lezen, maar ik zal hem ook schrijven, en ik denk wel, dat hij ter wille van Hyla blijven zal.”

Zwijgend reden zij nu verder het dal door en hun eigen erf op. Toen het rijtuig stil hield, merkte Tom, dat er een buitengewone drukte heerschte; de meesterknecht kwam aan het portier.

„Alles is in orde, meneer Tom; de jonge mevrouw is toch niet geschrikt, hoop ik? Wij ontdekten het dadelijk, en waren 't al bijna meester, nog voor 't goed aan den gang was. De heele schade kan zeker binnen een dag hersteld worden. De kleine, schrandere Billy kwam 't ons zeggen.”

„Wat zeggen?” vroeg Tom haastig; „ik heb niets gehoord dan dat Anderson's fabriek in brand staat!”

„Neen, maar! Is 't mogelijk? Wat een duivelachtige streken voeren ze toch overal uit! Zij hebben hier een venster opengebroken, en toen een stuk brandend hout naar binnen gegooid,

maar wij hebben het uitgebluscht voor het noemenswaardige schade aan had kunnen richten. Meneer Tom, dat is het werk van de Luddites. 't Is een treurig welkom thuis voor de jonge mevrouw.”

Cicely was plotseling bleek geworden. Wie had er ook weer met een dreigend gebaar gesproken over haar welkomthuis op haar trouwdag?”

Tom keerde zich om, legde zijn hand op de hare en trad met haar op het huis toe.

„Dit is een droevig welkom thuis, mijn lieveling, maar wij zijn nu één, en kunnen thans sterk wezen, en waarlijk wij zullen onze kracht noodig hebben, Cicely, want ik vrees, dat dit slechts het begin is.”

(Wordt vervolgd).

CURIOSA.

De Talmud bestaat uit twee hoofd-afdeelingen: *de Mishna* d. i. herhaling, bestaande uit 6 afdeelingen, verdeeld in 63 traktaten, waarin Rabbi Juda in het jaar 189 de verklaringen en mondelinge overleveringen betreffende de wet heeft bijeengebracht. Maar gelijk de Schriften aanleiding gegeven hadden tot het ontstaan van de Mishna, zoo gaf deze op hare beurt aanleiding tot het ontstaan van de *Gemara*, d. i. volmaking, die als een commentaar op de Mishna kan beschouwd worden. Met de samenstelling daarvan is begonnen door Rabbi Aschi, die in 427 overleed, terwijl het werk in 499 werd voltooid door Rabbina en Rabbi José.

TREGG'S TRIUMF. Een verhaal uit bange dagen.

VAN

EVELYN EVERETT—GREEN, *Schrijfster van „Tom Heron van Saksen”, enz.*

door MARIE.

(Vervolg van blz. 144).

HOOFDSTUK VII.

DE JONGE VROUW.

Niettegenstaande de thuiskomst zoo treurig was geweest, en de horizon bewolkt scheen, waren de eerste weken van haar huwelijksleven zoo gelukkig, dat Cicely Balfour geen klacht uitte, en zelfs Tom rondliep met een glimlach op het gelaat, als bezat hij een toovermiddel tegen vrees en angstige voorgevoelens.

Het nauwkeurigst onderzoek bracht geen enkele aanwijzing aan het licht omtrent den dader van het misdrijf. 't Was duidelijk, dat in de twee fabrieken, waar sedert de laatste paar weken met stoomweefgetouwen gewerkt werd, gelijktijdig brand was gesticht, en men had daarvoor juist Tom's huwelijksdag gekozen, omdat toen de werklieden vrijaf hadden, en overal verspreid waren, en de schade dus van grooter omvang zou zijn.

De Luddites bedreven gewoonlijk

hun misdaden 's nachts, maar 't was makkelijk na te gaan, dat 't uitslaan van den brand in een verlaten gebouw overdag niet heel gauw bemerkt zou worden. Er was iets geheimzinnigs en duivelsch in de wijze, waarop deze misdaden gepleegd werden; het was dan ook geen wonder, dat de autoriteiten de strengste maatregelen namen, om de beweging zooveel mogelijk te onderdrukken, en 't leed geen twijfel, dat, als er een samenzweerder gevat werd, hij zonder hoop op genade de doodstraf zou moeten ondergaan.

Maar de ontevredenheid was zoo algemeen, de wijze waarop die gevoed werd zoo handig, en de organisatie van de samenzweerdere zoo uitstekend, dat 't nog niet gelukt was, voldoende bewijzen te vinden, om ook maar een enkelen man zijn straf te doen ondergaan. Hier en daar waren een paar personen gevangen genomen, maar de beschuldigingen tegen hen konden niet bewezen worden. Zij hadden allen hun alibi kunnen bewijzen, en ofschoon in

sommige gevallen wel twijfel rees aan de deugdelijkheid van het bewijs, in rechten was het bestaanbaar, en de mannen moesten vrij gelaten worden.

Er werd gezegd, dat de maatregelen, die nu genomen zouden worden, eindelijk moesten leiden tot de ontbinding der vereeniging en de gevangenneming der leiders, maar voor 't oogenblik was men daar nog ver van af.

Den volgenden dag bezocht Cicely met Tom de fabriek, en bekeek vol belangstelling het gebroken venster en de plaats, waar de brand ontstaan was. Er was zoo weinig schade aangericht, dat al de weefgetouwen aan den gang waren, en de jonge vrouw werd weer geboeid door 't gesnor en geratel en de geheimzinnige beweging van de wielen en leeren riemen, die de beweegkracht overbrachten. Zij begreep niet, hoe zulke groote resultaten enkel door stoom verkregen konden worden, en zij zou graag meer geweten hebben van de werking en samenstelling der machines, maar Tom had 't erg druk, en kon slechts even met haar rondgaan.

Voor zij naar huis terugkeerde, ging zij nog even alleen een kijkje nemen in de andere gebouwen, en zag in een daarvan Billy Tregg bezig de kammen te zuiveren van de wol, die er met het lakenscheren aan was blijven zitten.

Toen hij de jonge mevrouw zag, trok hij even aan een lok haar, die over zijn voorhoofd hing, maar hij kon niet uitscheiden met zijn werk, en Cicely verbeeldde zich, dat zijn gelaat niet, zooals anders, als hij haar zag, door een glimlach verhelderd werd.

„Ik verlangde er naar je te zien, Billy,” zeide zij, „want ik hoor, dat, als jij er niet geweest waart, we hier gisteren een ergen brand hadden kunnen hebben, en dat zou een treurige thuiskomst voor mij zijn geweest.”

De jongen keek even op en liet toen zijn hoofd hangen.

„Ik heb niets gedaan,” antwoordde hij, „Hodge zou den rook dadelijk zelf hebben gezien. 't Zou nauwelijks een minuut onderscheid gemaakt hebben.”

„Wel, Billy, zoo denkt Hodge er niet over. Hij zei, dat, als jij er niet zoo vlug bij waart geweest, 't wel eens heel anders had kunnen afloopen. Maar waarom kwam jij eigenlijk 's middags hier? Ik dacht, dat jullie allemaal in de tent op de weide waart, ofschoon ik er jou niet gezien heb.”

Billy's hoofd was nog dieper over zijn werk gebogen. Hij scheen liever niet dan wel te spreken.

„Ik ben daar eerst een poosje geweest, maar later ben ik hier heen gegaan. Ik houd meer van de machines dan van spelen. Zoo kwam 't,” antwoordde Billy, alsof hij nu alles uitgelegd had.

„Maar de fabriek stond stil. Je kondt daar niets doen. Je kondt niet eens binnenkomen,” zei Cicely.

„Ik kan haast altijd binnenkomen, en ik zit graag naar de machines te kijken. Op die manier leer ik, hoe zij gaan. Als zij in werking zijn, gaat 't veel te snel.”

„Dus kwam jij om de wacht over ze te houden en voor ze te zorgen, toen de andere werklieden weg waren,” zei Cicely, terwijl ze haar beursje uithaalde, waarin ze wist, dat een mooie nieuwe shilling (ongeveer f 0.60) zat, „jij bent toch een beste jongen, Billy. Neem dit en koop er iets voor, dat je graag hebt, — iets voor je moeder, misschien.”

Want zij zag, dat Billy zijn hoofd nog dieper boog, terwijl zijn hals vuurrood werd, daarom voegde zij er de laatste woorden aan toe, uit vrees, dat hij zich anders beleedigd zou voelen. Maar nog keek hij niet op.

„Ik dank u vriendelijk, mevrouw,” zei hij, „maar ik heb uw geld liever niet, en u moet mij niet prijzen. Ik heb slechts gedaan, wat ik doen moest. Ik vind 't niets prettig, u zoo te hooren praten. 't Is, alsof er een mes midden door mij heengaat.”

Cicely zweeg, getroffen door iets in de verlegen houding en zachte stem van den jongen. De gedachte, die den vorigen avond plotseling bij haar was opgekomen, drong zich thans met dubbele kracht aan haar op. Kon 't zijn, dat Tregg de hand had gehad in dit misdrijf, en dat zijn zoontje er achter was gekomen, en de wacht over de fabriek had gehouden, om te zorgen, dat die niet afbrandde? Zoo iets was vroeger wel gebeurd in moeilijke tijden, waarom zou dit thans ook niet 't geval kunnen geweest zijn?

Eenige oogenblikken bleef zij nog naar hem staan kijken, toen zei ze vriendelijk:

„Nu, Billy, als jij 't liever hebt, zal ik je moeder zelf wel iets gaan brengen. Ik zou dat heel graag doen, want ik denk altijd, dat, als een kleine jongen toont trouw en flink te zijn, hij een goede moeder moet hebben.”

„Zij is een goede moeder!” antwoordde Billy met een zachte, bewogen stem, en Cicely zag, dat de oogen van den jongen vol tranen stonden.

Zij bleef toen niet langer met hem praten, hoewel zij veel belang in hem stelde, maar dienzelfden middag wandelde zij naar het huisje voor in het dal en bezocht Nancy.

Zij ging niet met leege handen, want Bridget had haar enkele dingen opgenoemd, waaraan groote behoefte was in die kleine woning, en haar ook verteld, dat Billy's moeder een goede, geduldige, stille vrouw was, die 't heel moeilijk had, omdat haar man, die een heel goede betrekking

aan de nieuwe fabriek had kunnen krijgen, hardnekkig geweigerd had, zijn oude manier van werken op te geven. De dienstboden van den heer Balfour waren zeer ingenomen met Nancy, die haar dikwijls op wasch- en bakdagen was komen helpen. Juist onlangs had Tregg zijn vrouw echter verboden dit nog langer te doen, en Bridget had veel te zeggen over de tirannie van het manvolk en de ellende, die daaruit ontstond voor vrouwen en kinderen. Nancy's bleek gelaat verhelderde bij het zien van de jonge vrouw, die er zoo opgewekt uitzag. Nancy had den vorigen dag prettig feest gevierd, en de herinnering daaraan, zou haar zeker ook heden nog gelukkig gestemd hebben, als zij niet bij haar thuiskomst gehoord had, dat men de fabriek in brand had gestoken.

Nu kwam er een pijnlijke uitdrukking op haar gelaat, toen Cicely Billy begon te prijzen om zijn vlugheid en waakzaamheid, en hoewel zij glimlachte en zeide, dat hij altijd een goede jongen was en zoo bijdehand en dol op de machines, kon Cicely toch zien, dat het een pijnlijk onderwerp voor Nancy was, en werd zij in haar eigen vermoeden versterkt.

't Was duidelijk, dat moeder en zoon beiden dachten, dat Tregg op de een of andere manier betrokken was in het laatste misdrijf. Hij had er misschien persoonlijk geen deel aan genomen, maar hij voelde klaarblijkelijk veel sympathie voor de Luddites, — die geheimzinnige, gevreesde wezens, die overal verderf verspreidden. Cicely kon niet gelooven, dat hij een werkzaam aandeel in de misdaad had genomen en toch wist zij maar al te goed, dat de stap van sympathie tot medewerking slechts heel kort was.

Blozend bood zij Tregg's vrouw aan hetgeen zij voor haar had meegebracht,

en toen begonnen Nancy's oogen te schitteren, maar een oogenblik later keek zij heel droevig.

„'t Is zoo vriendelijk van u, aan dit alles te denken, — juist de dingen, die wij 't meest noodig hebben. Maar, mevrouw, ik weet haast niet, wat ik zeggen zal. Mijn man kon mij wel eens gelasten, al die dingen de deur uit te gooien.”

„O, ik denk niet, dat hij dat doen zal, maar als hij 't doet, kun je ze aan je arme burens geven. Zeg hem, dat ik ze zelf bracht, omdat ik goede vrienden wensch te zijn met allen, die in onze buurt wonen, en omdat wij je kleinen, vluggen Billy dank schuldig zijn. Hij zal wel trotsch wezen op zijn jongen, als hij hoort, wat Billy gedaan heeft.

Nancy rilde zenuwachtig; het gesprek scheen haar erg aan te grijpen.

„Ik denk er maar liever niet over, wat mijn man zal zeggen of doen, als hij alles hoort,” zei zij binnensmonds; toen bedekte zij plotseling haar gezicht met haar boezelaar en viel in een stoel neer, terwijl zij zachtjes, maar toch zoo, dat Cicely 't verstaan kon, de hartverscheurende klacht uitte: „Soms voel ik, dat ik 't niet langer dragen kan. Als 't niet om de kinderen was, zou ik kunnen wenschen, dood te zijn!”

„Mijn arme Nancy,” zei de jonge

vrouw teeder en vol medelijden, „ben je er zoo slecht aan toe!”

„O, mevrouw,” antwoordde Nancy,

„Mijn arme Nancy,” zei de jonge vrouw, „ben je er zoo slecht aan toe?”

terwijl zij even haar betraande oogen opsloeg, „zoo slecht, dat ik soms een gevoel heb, alsof ik door al die akeligheid mijn verstand nog zal verliezen. 't Is vreeselijk te zien, hoeveel honger en ellende er geleden wordt, en niet meer in staat te zijn, een beetje te helpen. Want ik kan mijn eigen kinderen geen honger zien lijden, al zou ik, als ik er niet tegen op zag, de kinderen alleen te laten, zelf wel van gebrek willen omkomen, om anderen van voedsel te kunnen voorzien. Maar mijn man is door dit alles zoo veranderd, dat ik hem nauwelijks meer ken. Hij was vroeger heel vriendelijk voor mij, maar nu spreekt hij haast niet meer

tegen mij of de kinderen. Hij blijft soms dagen achtereen uit, en ik weet dan nooit, waar hij is. Hij zegt, dat 't komt, omdat hij geen afnemers kan vinden voor zijn met de hand geweven laken. Maar er zijn nog wel menschen, die dat koopen willen. Onlangs heeft hij nog een stuk verkocht, maar sedert dien tijd heeft het weefgetouw stil gestaan."

"En waarvan leven jullie dan, als hij niet werkt?"

"Van hetgeen de kinderen verdienen. Het is niet veel, maar 't is meer dan sommige menschen hebben. De arme kinderen kunnen ten minste genoeg brood krijgen. Maar 't is een vreeselijke toestand. Ik wou, dat mijn man deed, wat hij zegt en hier vandaan ging. Ik geloof, dat 't beter zou gaan op een andere plaats, — erger kan 't tenminste niet worden," en Nancy schoof half radeloos heen en weer op haar stoel.

"Denkt Tregg er over, hier vandaan te gaan?" vroeg Cicely.

"Hij praat er wel eens van. Hij praat soms zoo vreemd en zegt dan, dat hij de zee over wil steken en opnieuw beginnen in een land, waar men niet onderdrukt wordt door die vervloekte patroons, en al dat soort van dingen. Ik weet zelf niet eens goed, wat hij bedoelt, maar soms gelast hij mij, klaar te zijn, om te vertrekken. „Nu, wij hebben niet veel om mee te nemen," voegde Nancy er aan toe met een treurigen blik op haar onttakelde woning.

"Wij hebben gedurig al eens een stuk huisraad verkocht, om een hongerlijdend gezin te helpen, (want zelf hebben wij, God dank, nog geen broodsgerek gehad,) en wat er over gebleven is, zullen wij makkelijk mee kunnen nemen. Maar och, och, 't leven is zoo moeilijk! Ik zou kunnen wenschen, dat er aan 't mijne gauw een eind kwam, als 't niet om de kinderen was."

"Maar 't zou je toch zeker spijten, als je weggingt, want dan verloor je al je vrienden, Nancy, en er zijn er hier veel, die jou en je gezin gaarne zouden willen helpen."

"Soms denk ik, dat dat nog 't ergste van alles is," zei Nancy hartstochtelijk en meteen bedekte zij haar gezicht weer met haar boezelaar. Soms schijnt 't mij toe, dat ik harde woorden beter zou kunnen verdragen dan vriendelijke," vervolgde zij, „en dat de vriendelijkheid pijnlijker aandoet dan iets anders," en haar magere gestalte beefde zoo door haar hevig snikken, dat 't akelig was om te zien.

Cicely, die haar zoo goed mogelijk tot bedaren trachtte te brengen en te troosten, vroeg zich intusschen af, welke geheime smart en angst de vrouw verteerde, zij durfde echter zoo'n gevaarlijk onderwerp niet aanroeren. Dat Tregg's huisgenooten hem verdachten, deel te nemen aan de samenzwering leed geen twijfel. Zij vreesde, dat hij meer dan een gewoon lid was, misschien wel een van de plaatselijke leiders, in welk geval hij, indien hij ontdekt werd, stellig ter dood zou gebracht worden. 't Was geen wonder, dat de arme vrouw iets angstigs over zich had, en dat 't haar soms te veel werd, als men vriendelijk jegens haar was. De onschuldigen lijden in zulke gevallen meer dan de schuldigen: want terwijl Tregg en zijn kameraden zich zelf wijs konden maken, dat zij de kampioenen waren van het onderdrukte volk, zagen hun vrouwen de zaken anders in, en erkenden, dat een nog grootere ellende dan zij te voren geleden hadden, hun deel was geworden door de handelwijze van deze geheime kampioenen eener zoogenaamde vrijheid.

Toen Cicely de volgende dagen haar voornemen ten uitvoer bracht, om per-

soonlijk kennis te maken met de huisgezinnen van hen, die in de fabriek werkten, kreeg zij hoe langer hoe meer de overtuiging, dat de vrouwen en moeders heel weinig op hadden met de fabriekvernielers. En dat gaf haar hoop voor de toekomst, want geen beweging heeft kans van slagen, als de vrouwen er zich tegen verzetten.

Geduldig zijn, blijven gelooven en hopen — daarin kunnen vrouwen 't ver brengen. Cicely merkte, dat de vrouwen ernstig luisterden, als zij haar uitlegde waardoor eigenlijk al de ellende ontstaan was, en hoewel de meesten haar hoofd schudden over het toenemende aantal machines, konden zij toch wel begrijpen, dat er spoedig meer werkvolk noodig zou zijn aan de gieterijen en in de machine-werkplaatsen, en haar jongens zich dus konden toeleggen op dien tak van nijverheid, welken zoo'n groote toekomst wachtte.

Zoodra Hyla thuis was gekomen, wel wat gehard door den invloed van de zeewinden, vergezelde hij Cicely bij haar bezoeken, en vertelde overal van de merkwaardige werkplaatsen, die hij met zijn vader, zoowel op de heen- als op de terugreis, bezocht had en van de gesprekken, die zijn vader met de patroons gevoerd had over al het werk, dat er te doen zou zijn, als de oorlog eenmaal geëindigd was, en de handel dus weer een nieuwe vlucht kon nemen.

Naar dit alles luisterden de moeders vol belangstelling. Velen van haar begonnen in te zien, dat, zooals de zaken nu stonden, hun zonen misschien nog een betere toekomst wachtte, dan wanneer zij hun brood hadden moeten verdienen in de scheerders-werkplaatsen of in andere ouderwetsche inrichtingen van nijverheid. Wel is waar, was de toestand op 't oogenblik zeer

kritiek, en als de winter kwam, zou de ellende zeker weer dubbel gevoeld worden, maar de hoop bloeit ook in tegenspoed, en is de plant, die 't moeilijkst uit te roeien is in 't menschenhart. Telkens en telkens weer hoorde Cicely de vrouwen zeggen:

„Neen, maar! als de Luddites dat nu eens wisten! Waarom vertelt iemand hun niet, wat voor goeds de nieuwe machines over een poosje te weeg zullen brengen? 't Is slecht, om de fabrieken van anderen in brand te steken, en daardoor zoovelen werkeloos te maken. Dat toont zeker niet veel verstand. Maar het manvolk wil nooit naar reden luisteren. Dat staat er op, zijn eigen weg te volgen, al zou die ook naar de galg voeren!”

't Was duidelijk te zien, hoe ongerust vele vrouwen zich over haar eigen „manvolk” maakten. De leiders van het geheime verbond bedienden zich van elk middel, om de mannen over te halen, zich aan te sluiten bij de groote vereeniging. Menigen driftigen jongeling of half wanhopigen man lieten zij er in loopen, door zich in een onbewaakt oogenblik meester van hem te maken en hem te dwingen, den vreeselijken eed af te leggen, die, van dat oogenblik af, zijn leven tot een last voor hem maakte. Wanneer eenmaal die noodlottige woorden over zijn lippen waren gekomen, was hij er even slecht aan toe, welken weg hij verder ook insloeg. Als hij met zijn eedgenooten zijn best deed, overal verderf te verspreiden en een toestand van anarchie in 't leven te roepen, stond hij er elk oogenblik aan bloot, gevangen genomen en ter dood veroordeeld te worden. Maar als hij zich terugtrok, was hij er even slecht aan toe. Den een of ander van de eedgenooten zou gelast worden, den afvallige te straffen met een plotselingen dood. Die angst

om door de hand van een vriend om het leven gebracht te worden, (wat geen ijdele bedreiging was, maar reeds meer dan eens plaats had gehad) was bijna nog erger. Bovendien zou het gevoel, een verschrikkelijken en plechtigen eed verbroken te hebben, zijn angst verdubbelen. Waarlijk, er is geen tirannie zoo vreeselijk als die, welke de menschen zich door hun eigen slechte hartstochten op den hals halen!

Maar voor 't oogenblik deed het zuurdeeg van het Luddisme zijn werk in stilte. In de zomermaanden konden velen hun brood verdienen met hooien en 't inzamelen van den oogst. 't Bittere van de armoede werd minder scherp gevoeld; in den handel van het district was eenige verbetering gekomen, en 't in brand steken van Anderson's fabriek werd scherp afgekeurd, ook door de werklieden zelf, nu 't bleek, dat daardoor velen werkeloos waren geworden.

't Was een erge brand geweest, en de heer Anderson had heel kalm zijn besluit aangekondigd, om zijn kapitaal te gelde te maken. De stemming van het volk was zoo, dat hij er niet over dacht, de fabriek weer op te bouwen. Hij had een matig fortuin verworven, en daarmee was hij van plan, zich uit de zaken terug te trekken, en zich in het Zuiden van het land te vestigen; de menschen zouden dan tenminste voor eens ondervinden, welke gevolgen die daden van onzinnig geweld soms na zich sleepten.

Mede door dit geheel onverwachte besluit was er een eind gekomen aan 't brandstichten en aan andere misdaden in den omtrek. Gewoonlijk, als een fabriek was afgebrand, werd er dadelijk weer een nieuwe gebouwd, — hoewel die dan altijd zoo werd ingericht, dat er met nog meer machines gewerkt kon worden, maar in dit geval

stonden daar de verkoolde overblijfselen als een somber gedenkteeken en een waarschuwing voor al de bewoners van het groepje huisjes, die er om heen stonden, daar die bewoners nu allen werkeloos waren in een tijd, dat vast werk zoo heel moeilijk te krijgen was.

Cicely hoopte door alles wat zij zag en hoorde, dat de les, die de werklieden ontvangen hadden, een blijvenden indruk zou achterlaten, en die gedachte maakte haar opgewekter en verhelderde de eerste maanden van haar huwelijksleven.

En al dachten Tom en zijn vader er anders over, en voorzagen zij een nog feller strijd dan tot dusver, zij sloegen haar hoop de bodem niet in door hun sombere voorgevoelens. „Loop het gevaar nooit vooruit,” was altijd het motto van den heer Balfour geweest, en noch hij, noch Tom dachten er aan, het gevaar halverwege te ontmoet te gaan. Als zij er voor stonden, zouden ze het moedig bestrijden, maar zij wilden hun leven niet verbitteren, door er zich van te voren al ongelukkig over te maken.

Zij leidden juist nu een heel gelukkig leven in het gezellige huis in het dal. Cicely's tegenwoordigheid gaf aan alles een veel vroolijker en zonniger aanzien dan in jaren 't geval was geweest. De tuin stond nu vol bloemen, die zij zelf verzorgde, waarbij ze geholpen werd door Hyla en den ouden Tim Croxton, die er bijzonder slag van had, teere planten op te kweken en in 't leven te houden. Wanneer Cicely bezig was in keuken of provisiekamer, liep Hyla Tim altijd achterna, en luisterde naar zijn verhalen en naar de lessen, die de oude man daar altijd graag aan vast knoopte. Nu Billy vast werk had, kon Hyla hem niet meer zoo dikwijls als vroeger bij zich roepen, en ofschoon de vriendschap volstrekt niet vermin-

derde, vonden de jongens lang niet meer zooveel gelegenheid om met elkaar te praten.

Bovendien scheen Billy zich soms ook zelfs tegenover Hyla minder op zijn gemak te voelen, hoewel Hyla daar gelukkig niets van merkte. 't Was, alsof Billy zekere dingen, die hij eens gehoord en gezien had, nooit kon vergeten, en er vast van overtuigd was, dat Hyla daar ook altijd aan moest denken.

In werkelijkheid had Hyla slechts een zeer flauwe herinnering behouden aan het voorval in de fabriek in de lente, waarop onmiddellijk zijn ziekte gevolgd was. Hij had een flauwe herinnering aan iets geheimzinnigs en verschrikkelijks, — iets, waar op de een of andere manier Billy's vader bij betrokken was. Maar 't eenige, wat hem geen oogenblik uit de gedachte was gegaan, was de noodzakelijkheid om voor Tregg te bidden, wat hij dan ook nooit vergat te doen, en soms, als hij over Tregg hoorde spreken, als over iemand met een lastig karakter, — een bekwaam werkman, die echter den verkeerden weg was opgegaan, — schudde hij wel bedroefd zijn hoofd, maar zei tegelijk tot zichzelf:

„'t Doet er niet toe; eens zal 't alles wel weer terecht komen. Billy en ik hebben samen afgesproken, er om te bidden, en God houdt altijd Zijn beloften.”

En eens op een avond, toen er in zijn bijzijn door Tom en zijn vader over Tregg gesproken werd, troonde hij Cicely met zich mee naar den tuin, en vertelde haar fluisterend, dat hij en Billy voor Tregg baden, en vroeg, of zij 't ook wou doen.

„Want je weet, er staat in den Bijbel: „Indien er twee van u samen stemmen op de aarde over eenige zaak, die zij zouden mogen begeeren,” maar

er staat ook: „Waar twee of drie vergaderd zijn,” misschien is 't dus nog beter, dat drie 't doen in plaats van twee. Je wilt immers wel voor hem bidden, niet waar, Cicely, want Billy zegt, dat hij zeker weet, dat zijn vader heel ongelukkig is?”

„Zeker, Hylalief,” antwoordde Cicely ernstig, „dat wil ik graag doen,” en Hyla, die zich nu heel gelukkig en gerustgesteld voelde, liep vlug weg.

HOOFDSTUK VIII.

DE EERSTE DONDRERSLAG.

Tom en zijn vader reden samen naar huis, na een angstigen dag in Leeds te hebben doorgebracht. Zij waren daar een nacht overgebleven, daar de afstand te groot was, om dien, nu de zon reeds voor zessen onderging, zonder gevaar tweemaal op een dag af te kunnen leggen. Want 't was in die dagen niet heel verstandig in donker te reizen. Zelfs indien een reiziger geen reden had, te veronderstellen dat men hem een hinderlaag zou leggen, zoo kon hij toch een zwervende bende hongerige mannen aantreffen of een paar gemaskerde Luddites, die zich in alle stilte naar de een of andere verzamelplaats begaven. En 't was reeds gebleken, dat bij zulke ontmoetingen de beurs van den reiziger, ja zelfs zijn leven niet altijd veilig was, zoodat de menschen even als in vroegere tijden gewapend reisden, en niet gaarne alleen door boschachtige streken of over eenzame heiden trokken.

't Was geen aangename zaak, waarvoor de heeren Balfour zich naar Leeds hadden begeven. Zij waren er heen gegaan, om andere patroons te ontmoeten, en met hen te overleggen, welke maatregelen er genomen moesten

worden, om hun fabrieken en zich zelf te beschermen tegen allerlei daden van geweld, en te beslissen in hoever de hulp van de gewapende macht zou worden ingeroepen. Want na een paar maanden van betrekkelijke rust waren de daden van geweld weer en in nog erger mate aan de orde van den dag. Verscheidene fabrikanten waren genoodzaakt geworden, hun fabrieken te versterken, en ze met behulp van militairen te verdedigen tegen woeste benden, en aan beide zijden waren reeds dooden gevallen, hoewel, wat dat betreft, de aanvallers er slechter aan toe waren, daar de soldaten zich achter de muren konden terugtrekken, als er geschoten werd.

Dit alles behoort thans tot de geschiedenis, en kan nu kalm besproken worden, maar de menschen, die in dien tijd leefden, voelden als een nachtmerrie al 't vreeselijke en afgrijselijke van den toestand op zich drukken. Het gelaat der mannen droeg een ernstige, vastberaden uitdrukking, en aan hun waakzame blikken was 't te zien, dat zij steeds op hun hoede waren voor een verborgen vijand. De gezichten der arme vrouwen waren zoowel als die der rijkere bleek en angstig. Want, vreesden de vrouwen en dochters van de patroons bij elken haastigen voetstap, dien zij hoorden, dat men haar slechte tijding kwam brengen betreffende den persoon of het eigendom van hen, die haar dierbaar waren, de vrouwen der werklieden waren er niet veel beter aan toe, daar zij elk oogeblik in angst zaten, dat haar mannen, zoons of broers deel zouden nemen aan een opstootje of geregeld gevecht, en zij den een of anderen dag bericht zouden krijgen, dat hun geliefden gevangen genomen of doodgeschoten waren.

Tot nog toe waren er echter geen

gevangenen gemaakt, behalve een paar doodelijk gewonde mannen, die stierven zonder hun makkers verraden te hebben. En dit was heel natuurlijk. De aanvallers waren altijd veel talrijker dan de verdedigers. Zij rukten in grooten getale tegen de fabrieken op, en al wat de verdedigers konden hopen te doen, was, hen terug te drijven vóór de gebouwen vernield of in brand gestoken waren. Moeite te doen, om de aanvallers te vervolgen en gevangen te nemen, zou eenvoudig dwaasheid geweest zijn. En als de Luddites merkten, dat een gebouw sterk genoeg was, om hun aanval te weerstaan, trokken zij af, en namen hun gewonden mee; slechts nu en dan lieten zij er enkelen achter, die te gevaarlijk gewond waren, om vervoerd te kunnen worden en wier leven er toch mee gemoeid was.

Als eenmaal het bevel tot den terugtocht gegeven was, verspreidde de troep zich ongelooflijk snel. Waar de menschen bleven, kon niemand zeggen. Zij gingen even steelsgewijze uiteen, als zij bij elkaar kwamen, en was 't te verwachten, dat, als zij bloedend en uitgeput thuis kwamen, na den heelen nacht afwezig te zijn geweest, hun vrouwen en dochters naar waarheid de vragen zouden beantwoorden van hen, die door de autoriteiten gezonden werden, om haar uit te hooren? Zij zelf mochten nog zooveel lijden door den angst, die haar als 't ware verteerde, geen woord kwam over haar lippen om haar geliefden te verraden. Moeders logen om haar zonen te redden, vrouwen om haar mannen te vrijwaren voor straf, zusters om de waarheid omtrent haar broeders te verbergen. 't Was werkelijk geen wonder, dat de politie, evenmin als de spionnen, er in slaagde, overtuigende bewijzen te verkrijgen, en de eene daad van geweld volgde op de andere.

Tot dusver waren de Balfours er goed afgekomen, maar zij konden niet verwachten, dat men hen nog veel langer met rust zou laten. Niet alleen waren zij onder de eersten geweest, die de stoomweefgetouwen ingevoerd hadden, maar zij dachten er ook ernstig over, de oude fabriek, waarin op de ouderwetsche manier gewerkt werd, af te breken, en een nieuwe fabriek, voorzien van de nieuwste machine-riën, op te richten.

De fabrikanten van Leeds hadden hun moed bewonderd, maar tevens had men zijn bezorgdheid te kennen gegeven, wat de gevolgen betrof, die een dergelijke stap na zich zou kunnen sleepen. Vader en zoon hadden dien dag in de stad allerlei verhalen gehoord, die hun ongerustheid hadden doen toenemen.

Patroons had men opgewacht en van achter een heg of muur op hen geschoten, zooals men 't op den ongelukkigen heer Gretorex gedaan had, wiens vrouw nu telkens als hij van huis was, in angst zat. Een fabrikant had men in een dichtbevolkte stad op zijn eigen drempel neergeschoten. Wagons en karren, die fabrieksmaterialen bevatten, had men vernield, en de geleiders mishandeld, als zij weerstand hadden geboden. Fabrieken had men in brand gestoken, en alleen die, wier eigenaars de voorzorg hadden genomen om militaire hulp te vragen, waren gespaard gebleven. Enkele patroons hadden verteld, dat zij een geregeld beleg van een grooten troep gewapende mannen hadden moeten doorstaan, en een fabrikant vertelde met strak gelaat en ernstige stem, hoe een bende op zijn erf had huisgehouden, dat ze, na eerst haar wraak op de fabriek gekoeld te hebben, zich tegen het huis had gekeerd, waar zijn vrouw en kinderen zich bevonden, —

met slechts één knecht, om hen te beschermen, daar al de anderen de fabriek hielpen verdedigen. En wie weet, welke vreeselijke dingen er dien nacht gebeurd zouden zijn, als niet de militaire overheid, welke men tijdig genoeg had kunnen waarschuwen, meer soldaten gezonden had. 't Scheelde heel weinig of het huis, dat men op twee plaatsen in brand gestoken had, was geheel afgebrand, en een van zijn kinderen, een klein, zwak meisje, was zoo hevig geschrokken, dat zij nog altijd gevaarlijk ziek was.

Dat de Luddites hun woede trachtten te koelen op hulpelooze vrouwen en kinderen, was iets, dat tot dusver niet voorgekomen was, en menige krachtige vloek werd gemompeld, terwijl men luisterde naar dat verhaal.

Naar aanleiding van al hetgeen zij gehoord hadden, besloten Tom en zijn vader militaire hulp aan te vragen. De militaire bevelhebbers in de onrustige districten konden nauwelijks aan alle aanvragen om hulp voldoen, maar men was heel beleefd jegens de heeren Balfour en dadelijk bereid, aan hun verzoek te voldoen; men beloofde hun een half dozijn flinke soldaten te sturen, die, zoolang zij hen noodig hadden, bij hen konden blijven. Als zij reden hadden te veronderstellen, dat men voor een bepaalden nacht een aanval had beraamd, zou men hun meer hulp zenden.

De heer Balfour en Tom waren er volstrekt niet op gesteld dat men hun veel soldaten zond. Een paar gewapende en goed aan tucht en orde gewende mannen, die hun werk verstonden, zouden waarschijnlijk voldoende wezen. Vader en zoon waren beiden moedig, zij hadden sterke zenuwen en zouden niet licht hun tegenwoordigheid van geest verliezen. Er waren twee betrouwbare stalknechts

en een dozijn fabrieksarbeiders, op wie zij zich, evenals op Hodge, konden verlaten. Bij 't bouwen van de nieuwe fabriek was gerekend op de verschillende gevaren, waaraan die zou kunnen blootstaan, en 't zou makkelijk zijn, 't gebouw in staat van verdediging te brengen. Wat de oude fabriek betrof, 't was niet waarschijnlijk, dat de Luddites daar een aanval op zouden doen, en als zij 't deden, kwam 't er niet zoo heel veel op aan, zooals Tom min of meer bitter zei. Dat gebouw was hoog genoeg verzekerd, en zijn vader en hij dachten er toch reeds over, het af te breken. Dat mochten ze gerust in brand steken; 't zou spoedig genoeg afgebrand zijn. De nieuwe fabriek echter, een solied steenen gebouw, zou hun zeker meer werk geven.

En zoo reden vader en zoon, na hun zaken afgedaan te hebben, tegen twee uur naar huis terug met ernstige gezichten, bezwaarde harten en een voorgevoel van naderend gevaar. Toch wenschte Tom bijna, dat de strijd spoedig beginnen zou, want hij wilde liever gedwongen worden tot handelen dan langer de onzekerheid te moeten verdragen. Bovendien scheen 't regel te wezen, dat, als een aanval op een fabriek afgeslagen was, geen tweede gewaagd werd. 't Kon best zijn, dat men zich niet lang meer aan dezen regel zou houden, maar tot dusver was men er nog niet van afgeweken.

„Zij zijn zoo druk bezig geweest in de groote steden, dat 't geen wonder is, dat ze de dorpen over 't geheel nog met rust hebben gelaten,” merkte Tom op, terwijl zij naast elkander voortreden. „Ik veronderstel, dat wij onze veiligheid er aan te danken hebben, dat onze fabriek zoo achteraf ligt. 't Zal mij verwonderen, hoe lang men ons nog met rust zal laten?”

„Niet lang, denk ik,” antwoordde

de heer Balfour ernstig. „Ik geloof, dat wij in onze onmiddellijke omgeving een verbitterden vijand hebben, die, al behoort hij misschien nog niet tot de Luddites, 't toch geheel met hen eens is.”

„U bedoelt Tregg?” vroeg Tom met een snellen, zijdelingschen blik op zijn vader.

„Ja, ik bedoel Tregg, — een man, voor wiens trouw en gehechtheid aan ons ik vroeger met mijn leven zou hebben willen instaan.”

Er lag oprechte droefheid in de stem van den heer Balfour, en Tom zei vol medegevoel:

„Zoo heb ik ook altijd over hem gedacht, en daarom spijt 't mij zoo, dat hij zulke bittere gevoelens koestert. Ik wou liever, dat 't ieder ander was dan Tregg.”

„Dat wou ik ook,” antwoordde de heer Balfour zuchtend. „'t Is een pijnlijk onderwerp voor mij, Tom, dat is misschien de reden, waarom ik het tot nu toe nog nauwelijks heb aangeroerd. Je weet, veronderstel ik, dat Tregg en ik zoogbroeders waren, — dat zijn moeder mijn min werd, omdat mijn moeder doodziek was bij mijn geboorte. Daardoor is een band tusschen ons gelegd, want hij woonde bij ons in met zijn moeder, — een weduwe, gedurende onze vier eerste levensjaren. Wij speelden dus samen en werden later even trouwe vriendjes als Billy en Hyla nu zijn. Door vele banden zijn wij aan elkaar verbonden. Toen wij jongens waren, redde hij mijn leven met gevaar van 't zijne.”

„Ik heb altijd gehoord, dat u hem eens gered had.”

„Dat was bij een andere gelegenheid,” antwoordde de heer Balfour haastig, alsof hij onwillig was over zijn eigen moed te spreken. „Tregg redde mij eens, toen wij samen in den

vijver bij de fabriek aan 't baden waren, en ik overvallen werd door kramp en in gevaar was te verdrinken. Hij was lang niet zoo groot en sterk als ik — hij was altijd klein voor zijn leeftijd, hoewel hij ook toen reeds veel spierkracht bezat. 't Was geen lichte taak, zoo'n zwaar lichaam, dat niets meegaf, uit dien diepen vijver te trekken. Toen hij er mij eindelijk uit had, was hij meer dood dan levend. Ik geloof, dat, als 't hem niet gelukt was mij te redden, hij zelf met mij naar de diepte zou zijn gegaan."

"Ja, dat denk ik ook. Hij schijnt een van die lui te zijn, die, als ze A gezegd hebben, ook B zeggen," zei Tom. "Ik ben blij, dat u mij dit van Tregg verteld hebt, vader, 't zal mij helpen, minder bitter over hem te denken, ook als hij er toe bij mocht dragen, dat wij 't nog hard te verantwoordden zullen krijgen."

"Hij had altijd wel min of meer overspannen denkbeelden, — zeker een gevolg van zijn Iersche afkomst. Wij waren 't ook zelfs in die dagen niet altijd eens, maar niets verstoorde onze vriendschap. Tot voor korten tijd nog zou ik gezegd hebben, dat niets ooit in staat zou zijn, dat te doen."

"'t Wordt zoo vaak ondervonden," zei Tom na een poosje, "dat er geen bitterder vijand is dan een gewezen vriend."

"Ja, dat is zoo. Ik voorzag, hoe 't gaan zou, toen de machines in gebruik gesteld werden, en Tregg zoo hardnekkig weigerde er iets mee te doen te willen hebben. Er is niemand voor wien ik mij meer moeite heb gegeven, — wien ik er zoo ernstig van heb trachten te overtuigen, dat de pogingen, die men doet om zich te verzetten tegen zoo iets, waaruit ten slotte goeds moet voortkomen voor het geheele land en volk, altijd te vergeefsch

zijn, en dat zij, die weigeren met hun tijd mee te gaan, in den strijd om 't bestaan ten onder moeten gaan. Maar 't gaf niets. Hij wou niet naar mij luisteren; hij wou mij niet gelooven. En nu werkt hij, — als ik mij niet grootelijks vergis — voor die geheime vereeniging zooveel hij slechts kan, en loopt zijn leven gevaar, — een man, in staat tot zulke geheel andere dingen. 't Is jammer, — erg jammer, Tom!"

"De onverbiddelijke wet van vooruitgang geeft ons menig moeilijk vraagstuk op te lossen," antwoordde Tom, wiens gelaat een hoogst ernstige uitdrukking droeg. Er waren oogenblikken, waarin de jonge echtgenoot er bijna toe kwam, te wenschen, dat hij in een minder moeilijken en veelbewogen tijd had mogen leven, dat de oude gang van zaken nog gedurende een geslacht had mogen voortduren. Toch schrikte hij er geen oogenblik voor terug, zijn plaats in te nemen in den onvermijdelijken strijd. Hij wist, dat de nieuwe koers, dien men had ingeslagen, ten slotte blijken zou, voor allen 't voordeeligt te zijn, en dat 't eenige, wat hem en dengenen, die met hem in dezelfde omstandigheden waren, te doen stond, was, onvervaard voorwaarts te schrijden.

Knal! knal! knal!

Dit geluid, altijd verschrikkelijk om te hooren in stille, afgelegene lanen, maar tienmaal verschrikkelijker in die dagen, waarin menigeen steeds beducht was voor een aanval op zijn leven, hoorden de ruiters aan weerskanten van den weg.

Zij waren nu niet meer dan zes mijlen van huis verwijderd, en hun paarden, wel wetend, dat hun heerlijk voer en een warmen stal wachtte, draafden er flink op los.

Bij dat plotselinge, onheilspellende geluid, zoo vreeselijk voor mensch en

Aan weerskanten van den weg hoorden de ruiters een vreeselijken knal.

dier, begon Tom's paard hevig te steigen, zoodat de ruiter alle moeite had, in het zadel te blijven, en vloog toen vooruit en met zoo'n vaart een hoek om, dat Tom weer in gevaar was, afgeworpen te worden. Maar 't gelukte hem te blijven zitten, en weldra slaagde hij er in het verschrikte, snuivende dier tot staan te brengen.

Hij was tenminste ongedeerd en zijn paard ook, maar wat was zijn vader overkomen! Deze was nergens te zien; en Tom dwong zijn weerspanning paard, terug te galoppeeren, terwijl hij zijn pistool vast in de hand klemde, en zijn blikken oplettend liet gaan over de haag aan beide zijden van den weg, om te zien, of hij ook nog ergens eenig spoor van de misdadigers kon ontdekken. Zijn gelaat was aschgrauw,

zijn oogen waren wijdgeopend van angst en zijn trekken onbeweeglijk strak, als uit steen gehouwen; wee hem, die nu zijn pad kruiste!

Tom en zijn vader reden juist door een boschje, toen er geschoten was geworden. Gedurende het eerste gedeelte van hun rit hadden zij scherp rondgekeken; en Tom's oogen waren er nu waarlijk wel aan gewend, goed overal rond te zien. Maar misschien had hun gesprek en de gedachten daardoor bij hen opgewekt, hun waakzaamheid wat verminderd, of anders hadden de aanvallers zich handig weten te verbergen, want zij hadden er hoegenaamd niets van bemerkt, dat ze bedreigd werden, en eerst toen de schoten vielen, begrepen zij, dat ze de voorwerpen waren van een van

die moorddadige aanslagen, waarvan ze dien dag zooveel hadden gehoord.

Voor den tweeden keer vloog Tom den hoek om, en uitte toen een scherp kreet van schrik en angst. Zijn vader lag roerloos op den weg, het paard boven op hem; en de grond was bedekt met bloed van den man of van het beest, dat kon Tom niet onderscheiden.

In een ommezien was hij afgestegen, en had hij zijn paard aan een boom gebonden. Het dier scheen doodelijk verschrikt en hij moest het met den rug naar zijn gevallen makker zetten.

Elk oogenblik verwachtte hij weer schoten te hooren vallen, en die stekende pijn te voelen, die een paar hunner vrienden dienzelfden dag beschreven hadden. De gedachte aan Cicely deed zijn hart ineenkrimpen, en hij zond een kort gebed om hulp op; maar hij verloor geen oogenblik zijn tegenwoordigheid van geest, en begon dadelijk te onderzoeken, hoe hij zijn vader zou kunnen bevrijden van het verpletterende gewicht van het arme dier, dat minstens twee kogels, voor de ruiters bestemd, gekregen had, en nu blijkbaar morsdood was.

„Beter, dat ik het beest dood vind dan angstig worstelend in zijn doodstrijd,” dacht Tom, maar 't was vreeselijk voor hem, zijn vader daar te zien liggen, gedeeltelijk bedekt door het zware lichaam van het doode paard. Tom begon nu hard te roepen, en op dat oogenblik trilden de oogleden van zijn vader en sloeg deze zijn blik op, terwijl hij zachtjes kreunde.

Tom's hart klopte snel van dankbare blijdschap, hij boog zich over zijn vader heen met de teederheid eener vrouw, en hield de flesch, die hij in den laatsten tijd gewoon was bij zich te dragen, aan diens lippen.

„Bent u gewond, vader?” vroeg hij,

toen de heer Balfour gedronken had, en wat bij kwam.

„Nee, mijn jongen, ik geloof 't niet. Maar 't paard viel op me. Ik sprong er niet vlug genoeg af, toen het begon te steigeren, en in zijn doodstrijd viel het arme dier op mij. Als ik maar van zijn gewicht bevrijd was.”

Tom zette zijn tanden vast op elkaar. Hij was heel sterk, en had dikwijls verwonderlijk zware gewichten getild. Hij voelde zich nu aangegord met de kracht van een Simson, en door een haast bovenmenschenlijke inspanning slaagde hij er in, het doode lichaam van het paard zoo ver te verleggen, dat hij in staat was, zijn vader onder de hem bijna verpletterende massa vandaan te trekken. Dit ging echter heel lastig, en de heer Balfour, wiens been gebroken was, had heel wat pijn te verduren, eer 't zoo ver was, maar alles was beter dan daar te liggen met zoo'n ontzettende vracht op zich, en hoewel Tom, hevig verschrikt door de doodelijke bleekheid van zijns vaders gelaat, hem weer brandewijn moest geven, kon de fabrikant toch zijn hand nog drukken en fluisteren, dat hij zich wel spoedig weer beter zou voelen. Intuschen vroeg Tom zich af, hoe hij zijn vader toch met mogelijkheid thuis zou krijgen. Hij wist er geen raad op, vooral daar de duisternis zeker wel spoedig in zou vallen op dezen korten herfst-dag.

Weldra echter werd het welkome geluid van wielen gehoord, en Tom, die met een verlicht en verheugd hart opsprong, zag een vrachtrijderskar aankomen, die onder meer dingen verscheidene bossen hooi bevatte. Zijn gelaat klaarde geheel op bij dat gezicht, vooral daar hij den voerman kende als een eerlijk man, die 't als een voorrecht en een eer zou beschouwen, iemand, die den naam Balfour droeg, van dienst te mogen zijn.

„O, wee! dat is 't werk van de Lud-dites, zulke schurken!” zei de vrachtrijder, toen Tom hem verteld had, wat er gebeurd was, en hij sloeg een blik vol medelijden op de hulpelooze gestalte van den heer Balfour. „Alleen zulk slecht volk is in staat, zulke slechte daden te doen. En nu moet ik mijnheer zeker in mijn kar meenemen? Nu, dat wil ik met alle plezier doen. Wij kunnen boven op de turven een ligplaats van hooi voor hem maken, en dan willen we hopen, dat hij niet al te veel last van 't schokken zal hebben. Wij moeten hem zoo voorzichtig mogelijk opbeuren, want een gebroken been is geen kleinigheid. Ik weet er alles van, want ik heb ook eens mijn been gebroken, toen ik een jongen was. Ik herinner mij nog best, wat een pijn ik had!”

Met behulp van een paar stukjes hout, die de vrachtrijder hem gaf, spalkte Tom het been zoo goed hij kon, en toen legden zij den heer Balfour heel voorzichtig languit neer op het bed van hooi. 't Was 't beste vervoermiddel, dat men in de gegeven omstandigheden had kunnen wenschen, want de weg was niet slecht, en de voerman reed heel langzaam en zoo voorzichtig mogelijk.

Tom bleef naast de kar rijden tot dicht bij huis, en reed toen vooruit, om den dokter te halen en zijn vrouw voorzichtig voor te bereiden. 't Was reeds donker voor hij het dal bereikte, en hij merkte aan het licht, dat door de open vestibule-deur stroomde, dat men zich al ongerust maakte over hun uitblijven. Hij deed zijn best een opgeruimd gelaat te toonen, toen hij het erf opreed. Cicely kwam haastig naar buiten en sloeg zachtjes snikkend haar armen om hem heen, en daaruit begreep hij, beter dan dat zij 't hem in woorden had gezegd, wat zij door-

gemaakt had in de laatste uren, waarin zij vol angst op hem had gewacht.

„Lieve!ing,” zei hij, „ik was al bang, dat je je ongerust zoudt maken; wij zijn erg laat. En die arme vader heeft een ongeluk met zijn paard gehad. Rufus schrikte van iets, hij steigerde en viel achterover, en vader heeft zijn been gebroken. David, de vrachtrijder, brengt hem thuis op zijn kar, en jouw vader zal dadelijk hier wezen. Wij moeten zorgen, dat vaders kamer klaar is. Nu hij een dochter heeft om hem te verzorgen, en niet enkel een onhandigen zoon, zal zijn verpleging zeker niets te wenschen overlaten.”

Nu Cicely haar man maar weer bij zich had, was ze, zoodra ze hoorde, dat er iets voor haar te doen was, weer even flink als altijd. Toen de vrachtrijder met zijn kar aankwam, was alles gereed. Onder toezicht van Dr. Henderson werd de patient naar zijn kamer gebracht, en binnen een uur mocht Cicely hem zien en haar zorgen aan hem wijden. Hij zag erg bleek en was geheel uitgeput door de pijn, die hij geleden had, maar het been was gezet en de andere wonden zoo goed mogelijk verbonden, en nu moest de rust en de natuur en een goede verpleging 't overige doen.

Cicely en Hyla namen hun plaats aan het ziekbed in. Hyla ging weldra naar de keuken en kwam terug met een lekker ziekekostje, dat Margot zoo smakelijk kon klaarmaken, en Cicely trachtte den patient, die er groote behoefte aan had, over te halen, om er iets van te gebruiken.

Beneden zaten Dr. Henderson en Tom met ernstige gezichten bij elkaar. Tom deed nu een nauwkeurig verhaal van den aanslag, en terwijl de dokter luisterde, dwong hij zijn jongen vriend iets te gebruiken, maar Tom walgde eerst van alle voedsel, hoewel na

een poosje zijn eetlust terugkeerde.

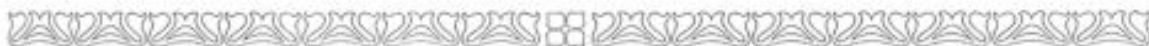
„Vreeselijke tijden! vreeselijke tijden!” zei Dr. Henderson met een diepen zucht.

„'t Was een wonder, dat jullie beiden ontwaamt.”

„Ja, als de menschen 't even ver gebracht hadden in 't schieten als in 't haten, zou niemand van ons veilig wezen. Gelukkig, zijn velen van hen

niet gewend met vuurwapens om te gaan, en niet gewoon aan 't moorden! Hun handen beven, en wij ontkomen. Ik moet mijn arm vrouwtje zoo dadelijk de heele waarheid vertellen. Zij weet nog niet alles. God helpe haar en ons allen, als 't zoo nog langer moet blijven voortgaan!”

(Wordt vervolgd).

KERK TE RIJSWIJK.

In den vorigen jaargang plaatsten we een afbeelding van de Bakenesse-Kerk te Haarlem, opzettelijk voor ons tijdschrift vervaardigd door den heer Roeterink. Thans zijn we weer door hem in staat gesteld een proeve te geven van den kunstzin onzer vaderen en wel de monumentale Herv. Kerk te Rijswijk.

De nabijheid van 't vorstelijk 's Gravenhage, verscheidene aanzienlijke buitenverblijven en historische herinneringen maken Rijswijk tot een plaats die reeds lang een zekere bekendheid, zoo al niet vermaardheid bezit. De ligging van het dorp tusschen Den Haag en Delft was oorzaak dat er in 1697 de bekende vrede gesloten werd, die een einde maakte aan den negenjarigen oorlog. De Fransche gedelegeerden hielden zich n.l. op in Delft, terwijl de gezanten der Bondgenooten alsmede die van het bemiddelende

Zweden in Den Haag vertoefden. En het Huis Rijswijk gelegen tusschen beiden, was de aangewezen plaats voor de onderhandelingen.

Vrede en Rijswijk zijn woorden die we sedert onze schooljaren reeds gewoon zijn aan elkander te verbinden — en we denken bij de afbeelding van het Huis des Heeren aldaar, onwillekeurig aan het Evangelie des Vredes, dat daar in vroeger jaren stellig menigmaal is verkondigd geworden.

Vergissen we ons niet, dan heerscht in de Kerk te Rijswijk thans het modernisme en wordt de Vrede, d. i. de Vrede door het bloed des kruises, te Rijswijk verkondigd in een Evangelisatiegebouw.

Moge de tijd niet verre zijn, dat in het uit bouwkundig oogpunt fraaie Kerkgebouw de Christus naar de Schriften gepredikt worde en de ware vrede er zijn triomfen viert.

TREGG'S TRIUMF. Een verhaal uit bange dagen.

VAN

EVELYN EVERETT—GREEN, *Schrijfster van „Tom Heron van Saksen”, enz.*

door MARIE.

(Vervolg van bla. 209)

HOOFDSTUK IX.

DONKERE DAGEN.

Toen de zes soldaten, die men beloofd had te sturen, zich aan de fabriek van den heer Balfour aanmeldden, hoorden zij, dat de eigenaar ziek te bed lag, ten gevolge van een lafhartigen aanslag op zijn leven, gepleegd op denzelfden dag, waarop hij om hulp gevraagd had, en deze hem was beloofd.

Gedurende drie dagen was de toestand van den heer Balfour heel gevaarlijk en maakten Tom en Cicely en de oude getrouwe dienstboden, die hem hielpen verplegen, zich zeer ongerust. Daarna week alle gevaar voor koorts en ontsteking, en nam hij snel in beterschap toe, maar zijn gebroken been noodzaakte hem, eenige weken te blijven liggen, en die gedwongen rust in zoo'n tijd was een groote beproeving voor iemand met het temperament van den heer Balfour.

Hyla liep den ganschen dag de zie-

kenkamer in en uit, hij had 't erg druk en kwam zichzelf heel gewichtig voor; zijn grootste genot was nu, zijn vader van alles, wat binnens- en buitenshuis voorviel, op de hoogte te houden, en de heer Balfour luisterde altijd graag naar wat hij te vertellen had.

Als Hyla over de soldaten sprak, raakte hij soms heelemaal in vuur. „'t Zijn zulke aardige menschen, vader, en zij zijn zoo vriendelijk, en vertellen zulke prachtige geschiedenissen,” zei hij eens, en vervolgde toen: „Maar denkt u, dat de Luddites hier zullen komen, en een aanval doen op onze fabriek? 't Zou wel vreeselijk zijn, maar soms denk ik, dat ik toch wel eens zou willen zien, hoe zij deden. Ik zou niet bang wezen, nu de soldaten hier zijn. Zij zouden ons wel beschermen, niet waar?”

„Daarvoor zijn zij hier, mijn kind; maar ik wou liever, dat 't niet zoo ver kwam. Misschien zullen de Luddites er zich mee tevreden stellen, dat zij getracht hebben Tom en mij te dooden,

maar ik vrees, dat ze wel een aanval op de nieuwe fabriek zullen wagen. Daar zijn zij 't meest op gebeten."

"Ik heb aan den soldaat Miles ge-

„De soldaten zijn zulke aardige menschen en vertellen zulke prachtige geschiedenissen.“

vraagd, waarom zij Luddites genoemd worden. Weet u, waarom, vader?"

"Ik geloof, dat men hen zoo noemt naar Ned Ludd, die een van de leiders was in Nottingham, waar de opstootjes 't eerst begonnen zijn."

"Ja, Miles zegt, dat Ludd op een keer de machine, waaraan hij werkte, stuk sloeg en toen heenging, gevolgd door al de andere werklieden, en van dien tijd af noemden zij hem Generaal Ludd; en nu noemen zij zichzelf allen Luddites, en zijn algemeen onder dien naam bekend, ofschoon men eigenlijk van den werkelijken Ludd weinig af weet, en niemand precies zeggen kan, waar hij is, of wat hij uitvoert."

Op een anderen dag kwam Hyla vertellen, wat de soldaten deden, om de fabriek in staat van tegenweer te bren-

gen, als men het ten minste zoo noemen wil. Overdag was alles zoo als gewoonlijk en de werklieden, die kwamen en gingen, wisten niets af van den geheimen arbeid, die begon als de werkuren voorbij waren. De soldaten hadden hun eigen kleine hoeveelheid wapens en ammunitie vlak bij de hand. De vensters

konden als 't noodig was, voorzien worden van metalen platen, die dan met ijzeren krammen aan de buitenzijde bevestigd werden. Door nauwe kijkgaten, die voor meerdere luchtverversching waren aangebracht, konden de verdedigers van de fabriek, als soms de een of andere gewapende benede in aantocht mocht zijn, die

altijd zien aankomen, en als 't noodig was, met een hagelbui van kogels begroeten. Er waren maatregelen genomen, om in geval van brand dadelijk water bij de hand te hebben, en al 't mogelijke was gedaan, om de veiligheid van de gebouwen te verzekeren.

Tom begon zelfs te hopen, dat een beter gevoel de overhand begon te krijgen bij de werklieden, die zich in den laatsten tijd zoo onverschillig en vijandig hadden betoond. De aanslag op den heer Balfour had veel deelneming gewekt in den omtrek, en zelfs enkelen van de oproerigsten schenen zich te schamen en berouw te hebben. Misschien was dit gedeeltelijk te danken aan het feit, dat sinds den nacht van den aanslag niemand Tregg had gezien. Hij was van huis gegaan, zonder

iemand goeden dag gezegd te hebben, en Nancy had sedert dien tijd geen enkelen regel schrift of eenig bericht van hem gehad. Hij kon wel dood zijn, zonder dat zijn vrouw er iets van wist, en op haar vermagerd gelaat stond dan ook duidelijk te lezen, hoe angstig en bezorgd zij zich maakte. Maar in zijn afwezigheid en die van den scheerder Ball, waren er geen gewelddadigheden gepleegd, en Tom begon te hopen, dat de haat, dien de werklieden in den omtrek bezielde, iets verminderde.

Thans dreigde dan ook geen gevaar van plaatselijke vijanden, maar van de georganiseerde bende, die in dat gedeelte van het land heen en weer trok, om overal verderf te verspreiden. Nu was zij hier, dan daar, men kon nooit vooruit weten, waarheen zij zich begeven zou, maar altijd liet zij een spoor achter van vuur en bloed, hoewel dat bloed dikwijls afkomstig was van haar eigen op een dwaalspoor gebrachte leden. Maar die oproermakers, welke door een kogel uit het geweer van een soldaat de straf voor hun misdaden ontvingen, werden als „martelaars” van de zaak beschouwd, en den patroons, die te hunner bescherming de hulp der militairen hadden ingeroepen, werd wraak gezworen.

Tien dagen hadden de soldaten in het dal doorgebracht, overdag een lui verborgen leven leidende, maar 's nachts te voorschijn tredende, om de wacht te houden. Hun tegenwoordigheid was een groote geruststelling voor de familie Balfour, want Tom kon nu bij zijn vrouw en vader blijven, zonder 't gevoel te hebben, dat hij zijn plicht verwaarloosde. Een bel van de fabriek zou hem oogenblikkelijk waarschuwen, als men hem noodig had en zoolang die zich niet liet hooren, kon hij er zeker van zijn, dat alles wel was.

De Octoberdag liep ten einde. De

werklieden verlieten de fabriek. Hyla, die zoolang zijn vader ziek was, Billy haast niet gezien had, stond op zijn vriendje te wachten, om nog even een praatje met hem te maken. Tot zijn verwondering zag hij Billy niet uit het gebouw komen, waarin hij gewoonlijk werkte. Hyla wachtte tot allen weg waren, en ging toen overal rond om hem te zoeken, want 't was best mogelijk, dat Billy achter was gebleven om naar de machines te kijken, ofschoon 't eigenlijk reeds te donker werd, om nog iets te zien.

„Waar is Billy?” vroeg hij aan den ouden meesterknecht, die zorgvuldig voor 't laatst al de gebouwen rondging.

„Hij is vandaag niet hier geweest en gisteren ook niet. Zijn moeder heeft niet laten zeggen, dat hij ziek is. 't Is anders niets voor Billy, om zoo maar weg te blijven, ofschoon, als hem iets overkomen was, zijn moeder 't mij wel zou hebben laten weten.”

„Ik zal 't haar eens gaan vragen,” zei Hyla, „dat kan ik nog best even doen, voor 't heelemaal donker is. Als Tom komt, zeg hem dan waar ik heen ben. Ik zal niet lang uitblijven.”

Hyla sloeg het pad in, dat naar Tregg's huisje leidde; nu de wever slechts zelden of nooit thuis was, kon 't hem niet schelen daar heen te gaan, hoewel hij er bijna niet meer kwam, sedert Tregg zich zoo ruw en vreemd gedroeg, zelfs tegenover hem.

Dien avond echter kwam hij niet in de hut, want halfweg ontmoette hij Billy zelf. Maar wat een vreemde, veranderde Billy was 't!

Het gezicht van den jongen was doodsbleek, zijn oogen hadden een starenden blik, alsof zij niets zagen, niettegenstaande zij wijd opengesperd waren. Zijn kleeren waren doornat en zijn haar was geheel in de war en vochtig.

„Billy!” riep Hyla verschrikt en beangst door zijn uiterlijk, wat is er? Waar ga je heen? Ben jij 't werkelijk?”

Billy bleef plotseling staan, terwijl hij zijn hand uitstreekte, als om een slag af te weren, en uitte toen een kreet van blijdschap en verlichting.

„Jongeheer Hyla, ben je dat wezenlijk?”

„Ja, Billy. Kun je me niet zien?”

„Ik schijn vandaag niet goed te kunnen zien, mijn hoofd is heelemaal in de war,” antwoordde Billy met zwakke stem.

„Jongeheer Hyla zeg aan den patroon, dat zij van nacht tegen de fabriek oprukken, — bij honderden en honderden komen zij. Zij zullen alle machines vernielen, als die niet stop gezet worden. Dat is 't, wat ik wou komen vertellen. 't Is heilig waar, maar vraag er mij niets meer over. Ik zal nu naar huis gaan. Ik kan mij nauwelijks op de been houden. Goeden nacht, jongenheer Hyla; goeden nacht. Misschien zie ik je wel nooit meer.”

„Billy, wat bedoel je? Maar Billy schudde slechts zijn hoofd.

„Ik weet 't niet” antwoordde hij somber, „misschien zal ik wel sterven, — ik heb zoo'n vreemd gevoel over me. Of misschien zullen ze mij dooden, zooals ze anderen gedaan hebben; die Luddites vergeven je nooit, als ze je eenmaal te pakken krijgen.”

Billy had zich al omgekeerd, en strompelde weer terug. Hyla zag hem na, en volgde hem zelfs een paar voetstappen; maar weldra hoorde hij Nancy op angstigen toon tot haar kind spreken, en toen wist hij, dat Billy een schuilplaats in zijn moeders armen had gevonden en daar veilig was.

Toen schoot hem opeens de verantwoordelijkheid van zijn eigen toestand te binnen, en holde hij naar huis terug. Tom stond met Hodge op het plein voor de fabriek te praten, en de soldaten kwamen naar buiten en gingen overal eens rond.

Hyla liep vlug naar Tom toe, en vertelde hem van zijn ontmoeting met Billy, hoe vreemd hij er uitzag, en wat hij gezegd had. De soldaten kwamen er ook bij staan, zij luisterden opletend, en keken naar Tom, om te zien, of hij geloof sloeg aan het bericht.

Toms gelaat stond strak en ernstig. Hij was in gedachten verdiept.

„Ik geloof dat de jongen te vertrouwen is,” zei hij eindelijk, „ik heb nog een andere waarschuwing gehad, hoewel niet zoo'n besliste. Ball is twee nachten geleden hier ergens gezien. Hij staat bekend als het slechtste sujet uit den omtrek, — een Luddite zonder twijfel. Ik houd 't er voor, dat de jongen hem gezien heeft en toen achterna is gegaan. 't Zou juist iets voor Billy zijn, om dat te doen, als hij er

„Zeg aan den patroon, dat zij van nacht tegen de fabriek oprukken.”

kans toe gezien heeft. Ongetwijfeld is alles den vorigen nacht in een van hun geheime vergaderingen op de heide afgesproken. Naar den toestand te oordeelen, waarin de jongen zich bevond is hij klaarblijkelijk den heelen nacht buiten geweest, en heeft hij zich het grootste gedeelte van den dag verborgen gehouden, misschien wel uit vrees voor zijn leven, als men hem gezien en herkend had. 't Is zelfs best mogelijk, dat men hem betrapt heeft en gevangen genomen, en hij nog juist bijtijds is kunnen ontvluchten, om ons te waarschuwen. Daar kan ik natuurlijk niets met zekerheid van zeggen, maar we moeten de waarschuwing niet in den wind slaan. 't Best is, dat we al de werklieden, die zich beschikbaar hebben gesteld, om de fabriek te verdedigen, oproepen, en van nacht de wacht houden. Als er niets gebeurt, zal ik morgen met den jongen spreken en hem zelf ondervragen, maar op 't oogenblik schijnt hij niet in staat te zijn, meer te zeggen dan hij reeds gezegd heeft."

Bedaard en toch zoo vlug mogelijk werden de noodige maatregelen genomen. De werklieden op wie men zich verlaten kon, werden in alle stilte door Hodge zelf gewaarschuwd. De twee stalknechts en de tuinman werden geroepen en waren weldra op hun post. Er was geen tijd om meer militaire hulp aan te vragen, maar Tom en de soldaten vertrouwden, dat dit ook niet noodig zou zijn. Als de oproermakers geweld gebruikten, kon men kalm van achter de muren op hen schieten. Indien zij merkten, dat de fabriek te goed verdedigd werd dan dat zij kans van slagen hadden, en zij uit zich zelf aftrokken, des te beter. Maar dat was zelden gebeurd, hoewel een paar goed gemikte salvo's dikwijls voldoende waren geweest om hen te verdrijven.

't Was een vreemde, vreeselijke nacht.

Tom had zijn vader en zijn vrouw verteld, wat hun te wachten stond, en zij hadden kalm naar hem geluisterd, ofschoon Cicely wel bleek was geworden. Zij hadden 't zoo lang verwacht, dat er bijna eenige verlichting lag in de gedachte, dat er nu een eind zou komen aan de onzekerheid. Niemand twijfelde aan de waarheid van het bericht. Allen kenden Billy's trouw en toewijding en wisten ook, hoe bij de hand hij was. Hij zou zich niet hebben laten bedriegen, of hen bedrogen hebben. Er was stellig een aanval voor dezen nacht beraamd.

Tom wist zelf niet, of hij in het huis of in de fabriek zou blijven. Hij verlangde er naar, in 't heetst van den strijd te wezen, maar zijn vrouw, zijn hulpelooze vader en Hyla waren in het huis. Hij sprak er met hen en met den sergeant over, en de soldaat zei dadelijk:

"Als u liever bij ons in de fabriek blijft, hoeft u over het huis niet bezorgd te zijn. Onze mannen zullen dat wel tegelijk met de fabriek verdedigen, en zelfs indien u heen en weer wilt gaan, kunnen wij er makkelijk voor zorgen, dat u zulks zonder eenig gevaar kunt doen. De gebouwen zijn heel gunstig gelegen, en als u een man aan den achterkant van het huis plaatst, om te waarschuwen, als daar gevaar mocht dreigen, kunnen wij er voor instaan dat 't veilig genoeg zal zijn. Als wij de stevige luiken sluiten en de sterke eikenhouten deuren gredelen, zal het huis de bende bijna even zooveel te doen geven als de fabriek. Negen tienden van de kerels hebben er even weinig verstand van als een kind om met wapens om te gaan. Een enkele smid of een krijgsman zal ons misschien wat moeite geven, maar de meeste zijn uitgehongerde, ongeoeffende wevers en scheerders enz. De woede

van die arme schepsels is groot genoeg, maar 't ontbreekt hun aan verstand. Zij stellen hun vertrouwen in hun groot aantal, maar als zij merken, hoe weinig zij kunnen uitrichten, laten zij spoedig den moed zakken, en vooral 't zien neervallen van hun kameraden, die door onze schoten getroffen worden, maakt een verwonderlijk ontmoedigenden indruk op hen."

"Je zult toch niet schieten, voor 't hoog noodig is, sergeant," vroeg Cicely, terwijl zij haar handen met een smeekend gebaar samenvouwde.

"Wij schieten nooit 't eerst," antwoordde de soldaat, „maar als zij vuren, antwoorden wij met een salvo, tenminste als wij zien, dat het eenige uitwerking zal hebben. Wij vinden 't alles behalve een prettig baantje, op onze landslieden te schieten, mevrouw, dat verzeker ik u, maar het vaderland en het leven en de bezittingen van zijn bewoners kunnen niet overgelaten worden aan de willekeur van het woedende gemeen, en hoe spoediger zij dat leeren inzien, des te beter voor ons allen."

De duisternis was reeds lang ingevallen, maar er zou dien nacht wel geen sprake van rusten zijn. Al de benedenvensters werden stevig dichtgemaakt, en de soldaten zagen zelf na, of het huis verder goed gesloten was. Men zorgde er voor, dat in de bovenverdieping geen enkel licht gezien kon worden, dat aanleiding zou kunnen geven, om een schot te lossen. De gordijnen en de jaloezieën van de kamers, waarin licht brandde, waren neergelaten, maar Cicely en Hyla liepen heen en weer van de ziekenkamer naar een klein vertrek aan het einde van de gang, waarin zich een raampje bevond, dat overschaduwde werd door een hulst. En 't was door dit raampje, dat altijd open stond, dat zij eindelijk het vreemde, onbestemde geluid, —

het getrappel en gegons hoorden, — dat de tegenwoordigheid aanduidt van een groot aantal menschen in één richting zich voortbewegend, terwijl hun harten zoo snel en luid klopten, dat zij er bijna door verhinderd werden zoo goed te luisteren als zij wel wilden.

"Zij komen!" zei Cicely nauwelijks hoorbaar. „Ga gauw aan vader zeggen, dat wij ze hooren aankomen!" Zij leunde uit het raam en wachtte en vroeg zich angstig af, wat er gebeuren zou. Zij keek naar de donkere fabriek, waaruit zich geen geluid liet vernemen. 't Was haast niet te gelooven, dat de handvol mannen, die zich daar binnen bevond, iets zou kunnen uitrichten tegen de menigte, die in zoo grooten getale aanrukte. De fabrieksgebouwen waren, zooals de gewoonte was, omringd door een muur, maar de muur was niet ter verdediging gebouwd, en zou zeker geen onoverkomelijke hinderpaal blijken te zijn. Men zou er makkelijk overheen kunnen klimmen, als men de deuren soms niet open kon krijgen. Zij luisterde naar het kloppen van haar hart en naar 't steeds naderkomen van den aanrukkenden troep, en weldra voelde zij Hyla's hand in de hare glijden, en merkte dus, dat hij weer terug was.

"Wees maar niet bang, Cissy," zei hij zachtjes. „God ziet ons. Hij kan wel voor ons zorgen. Wij hebben er Hem al zoo lang om gevraagd. Hij zal ons nu zeker verhooren. Misschien zendt Hij wel een paar van Zijn engelen, om die slechte menschen te doen omkeeren, zooals Hij lang geleden gedaan heeft. Ik geloof niet, dat Hij ooit verandert."

Cicely drukte de kleine hand vast in de hare, en verhief haar hart in het gebed. Zij gebruikte niet veel woorden, maar smeekte onafgebroken om kracht en bewaring.

Nader en nader kwam het getrappel.

Nu zagen zij den ontzaglijk grooten troep voor den buitenmuur stilhouden. Het geluid van een menigte stemmen vervulde de lucht en allerlei kreten werden gehoord:

„Weg met de tirannen. Weg met de mannen, die onze kinderen gebrek laten lijden, en met de nieuwe machines die ons tot den bedelstaf brengen!” Sommigen sloegen op de deuren, anderen klommen als mieren tegen den muur op; de stilte en de duisternis, die in de fabriek heerschte, scheen er op te wijzen, dat die niet verdedigd zou worden, en de menigte, die zich al zeker waande van de overwinning hief een luid gejuich aan. Op dat oogenblik verscheen aan een der bovenvensters een donkere gestalte, die uit het raam geleund, op een bevelenden toon begon te spreken.

Gedurende een paar minuten was 't stil, en hoorde Cicely hoe haar echtgenoot met duidelijke stem woorden van waarschuwing tot de aanvallers sprak. Indien zij naar huis wilden terugkeeren, zou hun geen kwaad geschieden, maar hij was vast besloten, zijn eigendom en zijn leven te verdedigen tegen de woeste bende, die hem bedreigde, en hoe eer de oproermakers dit inzagen, des te beter zou 't voor hen zelf zijn.

Nauwelijks had Tom uitgesproken of hij werd, en juist bijtijds, naar binnen getrokken door hen, die achter hem stonden. Verscheidene wapens waren op hem gericht geworden, terwijl hij uit het donkere venster leunde, en de soldaat, die naast hem stond, zag den loop der geweren glinsteren. De schoten vielen met een vreemd dreigend geluid en Hyla liet een zachten kreet hooren. Maar Cicely hoorde haar echtgenoot een bevel geven, zij wist dus dat hij veilig was, en dat gaf haar een gevoel van verlichting.

De aanvallers begonnen nu op een verwoede, ongeregelde manier de beneden deuren en vensters te beschieten, en begrepen niet, dat dit op de metalen platen, waarmede deze voorzien waren, niet de minste uitwerking had, voordat hun kogels zonder eenige schade aangericht te hebben, terugvlogen en enkele onbeduidende wonden veroorzaakten aan hun eigen partij.

Toen werd plotseling te midden van het woeste geschreeuw en geraas van den strijd, dat Cicely's wang deed verbleeken, de rij kijkgaten schitterend verlicht, want de soldaten, die er zich achter opgesteld hadden, vuurden, en de kreten van pijn en woede en schrik, die daarop volgden, gaven duidelijk te kennen, hoe een dusdanig antwoord op hun vermetel optreden door de oproermakers ontvangen werd, en dat de schoten raak waren geweest.

Hoe zou 't eindigen, en wanneer zou er een eind aan komen? Cicely bedekte haar gelaat met de handen, als wilde zij niets meer zien noch hooren. Toen, zich herinnerende, dat haar schoonvader hulpeloos en alleen was, ging zij gauw naar hem toe, om hem te vertellen wat zij gezien en gehoord had.

Het getier en geschreeuw was thans verschrikkelijk, en werd slechts nu en dan onderbroken door de salvo's, die de soldaten losbrandden, en die zoo duidelijk te onderscheiden waren van het onafgebroken, maar ongeregeld schieten van de aanvallers. Soms bracht een geluid, dat veel van een overwinningskreet had, Cicely bijna buiten zichzelf van schrik, en dan weer hoorde zij een gegil, dat een heel andere beteekenis scheen te hebben, en haastte zij zich naar het open raampje, om te zien, of de bende soms aanstalten maakte, om af te trekken.

Eindelijk kwam Hyla zeggen, dat al de mannen weer over den muur terug

klommen en hard weglieden. Eerst was 't slechts een schijnbaar terugtrekken, en drongen zij spoedig weer met vernieuwde woede naar voren, maar ten slotte moesten zij wel zien, dat ze zoo goed als niets tegen het stevige gebouw vermochten, en daar de enkelen, dien 't bijna gelukt was, binnen te komen, een voor een door 't uitstekend schieten van de soldaten terug gedreven werden, duurde 't niet lang meer, of de bende begon, en nu in ernst, zich terug te trekken. Weldra leunde Cicely onbevreesd uit het venster, en zag zij de menschen weghollen zoo hard zij konden, ofschoon wel eenigszins in hun vlucht belemmerd door de gewonden, die zij hielpen om het tooneel van den strijd te verlaten.

Zooals gewoonlijk werd er geen poging gedaan, om de aanvallers te vervolgen. 't Zou te gevaarlijk zijn geweest. Men kon toch nooit weten, of niet nog een paar mannen ergens op de loer lagen, om, als soms enkelen van de verdedigers 't wagen mochten, naar buiten te komen, hen te overvallen. Een bezetting van twintig man was voldoende om de fabriek te verdedigen, maar zich daar buiten te begeven, zou zijn, 't verderf te gemoet te loopen. De Luddites hadden gedurende een lang uur, — dat Cicely wel een jaar toescheen, — moeite gedaan zich toegang te verschaffen. Als dat hun slechts was gelukt, als zij er maar in geslaagd waren, met den vijand handgemeen te worden, zou het garnizoen 't onmogelijk tegen hen hebben kunnen volhouden, en zouden zij stellig door hun overgroot aantal de zege hebben behaald. Maar de maatregelen, ter verdediging genomen, bleken zeer doelmatig te zijn geweest en eindelijk verliet Tom met een gelaat zwart van den rook en een vermoeiden, maar toch zegevierenden blik in de oogen de fabriek.

In het huis gekomen, drukte hij Cicely vast aan zijn hart en zei: „Mijn dapper vrouwtje! 't Is een vreeselijke nacht voor je geweest. God geve, dat je er nooit meer zoo een zult hebben door te maken. Ik denk ook niet dat ze licht terug zullen komen; ik geloof, dat ze de les, die we hun gegeven hebben, niet zoo licht zullen vergeten!”

„O, Tom, Tom, Tom! Ik kan niet dankbaar genoeg wezen! Maar zijn er veel van die arme menschen gewond of — of — gedood?”

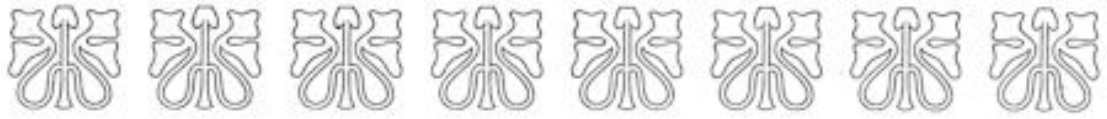
„Zij hebben hun gewonden meege-
nomen. Er zijn drie dooden. 't Spijt mij heel erg, lieve vrouw, maar zulke dingen kunnen niet voorkomen worden in dagen, waarin zooveel wreedheid geschiedt. Wij zijn niet begonnen, — dat weet je immers wel?”

„O, jawel, Tom, ik beschuldig niemand,” antwoordde Cicely, terwijl ze haar gelaat tegen zijn schouder verborg, „maar 't schijnt mij zoo vreeselijk toe. Onze eigen broeders en landslieden doodgeschoten voor onze deur! O, 't is zoo waar: — geen oorlog is zoo wreed als een burgeroorlog!”

Hij boog zijn hoofd over haar heen en kuste haar nog eens. Het gevoel van verlichting en zegepraal, dat zijn hart vervulde was niet onvermengd, 't zelfde leed, dat zijn vrouw tot tranen toe bewoog, drukte ook hem. 't Was al heel ver gekomen, nu burgers van eenzelfde land zich tegen elkander keerden en op elkander schoten, of zich niet ontzagen datgene te vernielen, wat den bloei van hun land bevorderde. Maar wreede kwalen vereischen soms wreede geneesmiddelen. Gave God, dat de kwaal spoedig mocht genezen!

Plotseling vloog Hyla bleek en geheel ontdaan naar hen toe:

„O, Tom, vader, Cicely, komt toch! De fabriek staat in brand! De fabriek staat in brand!” (*Wordt vervolgd*).

TREGG'S TRIUMF. Een verhaal uit bange dagen.

VAN

EVELYN EVERETT—GREEN, *Schrijfster van „Tom Heron van Saksen”, enz.*

door MARIE.

(Vervolg van blz. 265).

HOOFDSTUK X.

TREGG'S TAKTIEK.

De fabriek stond werkelijk in lichte laaie, — zij leek een kolossale vlammen-de zuil, die zich al hooger en hooger verhief. Maar hoe was dat gekomen — en wiens handen hadden den brand gesticht?"

Om deze vragen te beantwoorden, moeten wij een korten tijd terug gaan in ons verhaal, en zien wat de beide mannen Tregg en Ball uitvoerden in den nacht, waarin de aanval op de nieuwe fabriek van den heer Balfour plaats greep.

't Was vreeselijk, zoo snel als Tregg, nadat hij den noodlottigen stap gedaan en zich bij de Luddites aangesloten had, (hun verschrikkelijken eed had gezworen en hun taktiek tot de zijne gemaakt,) aan lager wal was geraakt. Er waren oogenblikken, waarin hij huiverde, als hij teruggacht aan vroegere dagen, en zich herinnerde, wat

hij eens geweest was, en wat hij nu was!

En toch was 't zijn voornemen niet geweest zich door 't kwade te laten beheerschen. Hij had dezen kruistocht aanvaard met reine handen en een hart, overvloeiende van medelijden en liefde voor zijn lijdende broeders. Want lang had hij in zijn hart gezworen, dat hij zijn handen door geen misdaad bezoe-delen wilde, maar slechts hard werken en lijden en ontberen, om anderen iets te kunnen mededeelen. Slechts langzamerhand kregen de vreeselijke hartstochten, die hem nu beheerschten, macht over zijn ziel. Eerst had hij vol geestdrift geluisterd, als er gesproken werd over den opstand in andere plaatsen tegen de patroons die zich van de nieuwe machines bedienden. 't Was maar een korte stap van sympathie tot mede-werking, ofschoon hij niet wist, hoe kort, totdat zijn voet de grenslijn reeds half had overschreden. Zijn gave van ruwe welsprekendheid had er hem toe-gebracht, vergaderingen van ontevreden-benen bij te wonen, men had hem

spoedig leeren kennen als iemand, die tot groot nut voor „de zaak” kon zijn en er was beslag op hem gelegd door hen, die wel wisten, hoe 't best zijn prikkelbaren geest te bewerken. Hij had de gloeiende ontboezemingen gelezen van mannen meer begaafd dan hij zelf. Er was niet veel toe noodig, om zijn warm bloed aan 't koken te brengen. Zelfs zijn liefde voor de Balfours veranderde in haat en bitterheid, nu zij (volgens hem) verraders waren geworden van de zaak van het volk, en vooraan stonden in den strijd, dien men aangebonden had tegen het bestaan zelf van de arbeidende klasse. 't Is een waar gezegde, dat geen vijand zoo bitter is als een gewezen vriend, en juist omdat Tregg er zoo vast van overtuigd was geweest, dat de heer Balfour en zijn zoon nimmer iets zouden ondernemen tegen de werklieden, stemde 't hem zoo uitermate bitter, toen hij merkte, dat hij zich toch vergist had.

Lang en ernstig had hij er over nagedacht, hoe hij een snelle en rechtvaardige wraak zou kunnen nemen op den man, dien hij als een broeder had liefgehad. 't Was niet zijn hand, die het schot had afgevuurd, dat doodelijk had kunnen wezen voor een der heeren Balfour, toch had hij van dien lafhartigen aanslag afgeweten en er zich niet tegen verzet. Hij had zelfs een soort van woeste voldoening gesmaakt bij de gedachte, dat zij nu ook eens iets zouden ondervinden van het lijden en het doodsgevaar, dat zijn schaduw wierp over de woningen der van gebrek omkomende werklieden, en hen razend maakte van vrees en woede.

Tregg's eigenlijk doel was de vernieling van de nieuwe fabriek, waarin met stoomweefgetouwen gewerkt werd. Van 't begin af aan had hij 't afge-

keurd, dat die werd opgericht en den ondergang er van voorspeld. Tot nog toe echter had hij geduldig zijn tijd afgewacht, maar zijn voornemen was niet in 't minst veranderd of aan 't wankelen gebracht. Zijn triump was aanstaande, zei hij telkens en telkens weer tegen zich zelf, maar hij kon zijn tijd afwachten. Nooit echter zou hij het besluit opgeven, dat hij maanden geleden genomen had, en dat hoe langer hoe vaster was geworden. Die fabriek zou tot een hoop smeulende asch worden, — en hij, Tregg, zou met eigen hand den brand stichten, die haar zou vernietigen!

In dat uur zou hij zijn triump vieren!

Toen hij een eedgenoot werd van het Luddite-verbond, was zijn geweten reeds lang tot zwijgen gebracht. Wanneer de duivel van haat en boosheid eenmaal bezit heeft genomen van een menschenhart, zal hij het weldra sluiten voor alle verzachtende invloeden, en een eind maken aan alle heilzame vrees voor de gevolgen van dien haat. De duivel verschijnt eerst maar al te dikwijls in het gewaad van een engel des lichts, en haalt woorden aan uit de Schrift, om zijn eigen doeleinden te bereiken, zooals hij 't bij den Heer zelf deed. Eerst later vaak komt zijn ware gedaante te voorschijn, en belooft hij een mensch alles, wat zijn hart begeert, indien men hem slechts dienen en aanbidden wil.

Zoo was 't in Tregg's geval geweest. Hij had den Verzoeker, toen deze tot hem kwam, niet herkend. Nu was hij geheel in de macht van dien meedogenloozen vijand, en zoo sterk waren de banden, die hem bonden, dat slechts één Hand, de doorboorde, hem bevrijden kon uit deze slavernij.

Met een zonderlinge, woeste vreugde had Tregg in den laatsten tijd allerlei daden van geweld zien plegen, en

zelf deelgenomen aan de pogingen, — die soms slaagden, soms vergeefsch waren, — om de bezittingen van de fabriekseigenaren in dat district te vernielen. Hij wou zien, hoe dat gedaan werd. Hij wou zich eerst volkomen op de hoogte stellen van een beproefde taktiek, alvorens zijn kameraden aan te voeren in een aanval tegen die eene fabriek, wier vernieling het toppunt zijner wenschen was. Elken keer dat een aanval slaagde, had hij een voormaak van het wreede genot, dat naar hij stellig meende, hem te wachten stond. Maar tot zijn schrik en verontwaardiging deed de aanwezigheid van de soldaten en de besliste houding, die de patroons in 't laatst hadden aangenomen, veel afbreuk aan het succes der Luddites. In plaats van gemakkelijk de overwinning te behalen, en hun zin te krijgen, moesten de oproermakers nu rekenen met de maatregelen, die men genomen had, om zich tegen hen te verdedigen, en daardoor had de zaak een ander aanzien gekregen. Langzamerhand was Tregg tot het besluit gekomen, dat 't niets gaf, fabrieken, waarin zich garnizoen bevond, aan te vallen, en toen hij hoorde, dat in de fabriek van den heer Balfour soldaten ingekwartierd waren, knarsetande hij van machteloosheid.

Balfours fabriek zou aangevallen worden. Dat was reeds afgesproken; en toen men de zekerheid had, dat er zich slechts weinig soldaten in bevonden, besloten de leiders der beweging een poging te wagen, zonder zich aan Tregg's tegenkanting te storen. Hij smeekte hen te wachten, totdat de soldaten vertrokken zouden zijn, totdat de eigenaars, door een bedriegelijke rust misleid, zich veilig zouden wanen, maar de aanvoerders wilden niet luisteren. Die moesten dan ook wel tot elken

prijs op den ingeslagen weg voortgaan, want anders zouden hun volgelingen den moed verliezen en denken, dat zij in den steek gelaten werden door hen, aan wien zij hun vertrouwen geschonken hadden. Een kleine fabriek in een afgelegen plaats zou zeker een makkelijke prooi zijn. Tregg en Ball, die de eigenaars zoo goed kenden, dachten er anders over. Zij hadden er wel eenig idee van, hoe soliede de fabriek gebouwd was. Bovendien wist Tregg, dat de heer Balfour en zijn zoon rekening hadden gehouden met de mogelijkheid, dat zij het gebouw eens met geweld van wapenen zouden moeten verdedigen, en daarnaar het bouwplan hadden ingericht. Balfour's fabriek zou een harde noot zijn om te kraken.

En dus hadden Ball en Tregg hun eigen bijzondere schikkingen gemaakt, zonder er de leiders van den aanval in te kennen, en een plan beraamd, dat eveneens dood en verderf te weeg moest brengen, ze waren daarbij zoo slim en heimelijk te werk gegaan, dat er niets van was uitgelekt.

Kort geleden waren er weer uit den omtrek eenigen toegetreden tot het geheime verbond, en die mannen, welken zij zelf den vreeselijken eed hadden afgenomen, zouden 't niet wagen, hun bevelen ongehoorzaam te wezen, — zouden dat waarschijnlijk zelfs niet eens wenschen te doen. Men had nu in 't geheim een hoeveelheid licht ontvlambare stoffen verborgen op verschillende plaatsen in het dal, waar ze niet licht ontdekt zouden worden, en waar men ze, als 't noodig was, toch vlak bij de hand had. Zelfs buskruit had men op verschillende tijden in kleine hoeveelheden weten te verstoppen, om er zich op den bepaalden dag van te kunnen bedienen. Toen dus de groote bende, van allerlei werktuigen en wapenen voorzien, naar de fabriek

trok, monsterden Tregg en Ball hun eigen onafhankelijk troepje, en begonnen te gelijkertijd dat de aanval plaats greep, en dus niemand op hen lette, hun plan ten uitvoer te brengen.

Met een zonderlinge uitdrukking op zijn bleek, strak gelaat, stak Tregg de dunne takjes hei in brand.

Tregg had iets in zich van het instinct van een veldheer. Hij had reeds lang de plek uitgekozen, waar de brand gesticht moest worden, en bepaald, dat tegen een hoek van de nieuwe fabriek, waar zich geen raam noch deur bevond, de brandbare stoffen opgestapeld moesten worden. Niemand, dacht hij, zou zien, wat daar gebeurde, want de strijd zou zich stellig niet daarheen verplaatsen, en dus zou er niets gedaan worden, om 't woeden van het vuur tegen te gaan. Als de brand maar eerst goed aan den gang was, zou de wind, mits hij niet draaide en zoo hoog bleef als de laatste drie dagen, stellig een machtig bondgenoot blijken

te zijn, en de vlammen aandrijven tegen het soliede metselwerk, en dan zou niets in staat zijn, het gebouw te redden.

Terwijl rondom de fabriek het gevecht woedde in dien verschrikkelijken nacht, waarin het knallen der schoten

het geraas van een vreeslijken strijd, het kermen

der gewonden, en het geschreeuw en gevloek der aanvallers ver in 't rond gehoord werd, waren Tregg en

Ball vol woede bezig, alles

voor de uitvoering van hun eigen plan in gereedheid te brengen. Oud

droog hout met pek besmeerd en met petroleum overgoten, gedroogde

hei, op dezelfde manier bewerkt,

verscheidene

leege petroleumvaten, droog en licht ontvlambaar, en twee of drie tonnen teer had men bijeengebracht, en dat alles werd nu opgestapeld tegen den muur van de fabriek. Als er geld noodig was, om iets te kunnen vernielen, hadden de Luddites er dat altijd voor over, en geduldige arbeid deed 't overige. Voordat de strijd geëindigd was, had men alles tot een grooten hoop opgestapeld, en juist op 't oogenblik, dat de teleurgestelde bende van de fabriek wegtrok, en zich begon te verspreiden, stak Tregg met een zonderlinge uitdrukking op zijn bleek, strak gelaat, de dunne takjes hei in brand.

Misschien rekende hij er op, dat zij, die zich in het gebouw bevonden, in hun vreugde over de overwinning en na de groote inspanning, die zoolang van hen gevergd was geworden, voor een korten tijd, terwijl ze samen praatten over 't geen ze doorgemaakt hadden, minder op hun hoede zouden wezen. Hij was ook niet bang, dat de wachten iets zouden merken, daar die stellig de vluchtelingen, welke juist den anderen kant opgingen, zoo lang mogelijk zouden nakijken. Totdat de gloed van het vuur gezien werd, zou dus niemand van de bezetting eenig vermoeden hebben van het gevaar, dat dreigde.

En zoo gebeurde het. Zij hadden er in de fabriek wel op gerekend, dat er den een of anderen dag brand gesticht zou kunnen worden, maar zij wisten niets af van 't tweede complot, en hadden dus geen flauw vermoeden, wat hun dienzelfden nacht nog stond te wachten. De leiders van den aanval hadden dan ook aan geen brandstichting gedacht, en zonder Tregg's boosaardigheid en slim overleg zou er van den brand geen sprake zijn geweest.

Hij en Ball volgden hun kameraden niet. Zij stonden met woeste triumfantelijke blikken te kijken naar de groote vlammeende zuil, die al hooger en hooger oprees en het gebouw als in een kleed hulde, en toen de soldaten en de bewoners van het huis plotseling merkten, dat zij nu een anderen vijand te bestrijden hadden, en naar den hoek van de fabriek holden, was 't eerste, wat zij zagen, twee gemaskerde mannen, die in een dreigende en triumfantelijke houding naar de vlammen stonden te kijken.

De mannen vluchtten in het kreupelbosch, waarin hun makkers reeds verdwenen waren, maar Tom's hart kromp

plotseling ineen van pijn, toen hij hen zag, en hij zeide tot zich zelf:

„Dat was Tregg. Ik veronderstel, dat dit zijn uur van triumf is! God vergeve hem en hun, die hij op 't dwaalspoor heeft gebracht.”

Op dat oogenblik gebeurde er iets wonderlijks, — zoo iets, wat de menschen, al naar gelang zij de dingen inzien, of aan het toeval, of aan de Voorzienigheid toeschrijven.

De wind had, gelijk gezegd, gedurende een paar dagen zoo onveranderlijk uit den zelfden hoek gewaaid, dat Tregg daarmee rekening had gehouden en zijn materiaal zoo had opgestapeld, dat hij niet twijfelde, of de nieuwe fabriek moest in de vlammen opgaan. Maar juist toen de soldaten haastig kwamen aandragen met emmers en haken, ten einde nog een moedige, ofschoon vrijwel hopelooze poging te wagen om het brandend materiaal weg te halen, draaide de wind plotseling, en moesten alle aanwezigen vluchten voor de vlammen, die de hevige windvlaag naar hen toedreef. De groote vuurzuil, die zich eerst als een levende slang om den muur had trachten te kronkelen, werd nu in een andere richting gedreven, en stortte zich plotseling woest op de oude fabrieksgebouwen, die vlak bij stonden.

Zij werden in zoo'n zee van vlammen gehuld, dat niemand er dicht bij kon komen, en de enkelen, die 't toch waagden, riep Tom gebiedend terug. En inderdaad was 't hoog tijd dat allen teruggingen, want het vuur breidde zich snel uit en als de in hooge mate ontvlambare stoffen, die Tregg bij elkaar had weten te krijgen, vlam vatten, veroorzaakten zij hevige ontploffingen.

Niemand kon die vlammenmassa, welke de ruimte tusschen de beide fabrieken vulde, naderen. Zonder iets

te kunnen uitrichten, stonden Tom en de soldaten op veiligen afstand vol ontzag en ten zeerste geboeid door het vreemde schouwspel, dat zij zagen, te kijken. Want daar stond de nieuwe fabriek zwart van den rook, maar verder onbeschadigd en stak donker af tegen den helderen hemel, terwijl het oude, droge gebouw, dat bijna door de eerste vonk, die er op gevallen was, vuur had gevat, weldra geheel zou zijn afgebrand.

Zoodra de ontploffingen ophielden, vlogen Tom en de soldaten naar de nieuwe fabriek, grepen de emmers water, die daar klaar stonden, en overgoten den muur, waartegen het vuur een korten tijd tevergeefs gewoed had. De wind hielp hen door steeds te blijven waaien in de richting van het oude gebouw, dat als tonder brandde. Tom keek van tijd tot tijd naar den ontzettenden brand, die daar woedde en mompelde.

„Dat is nu Tregg's triumf!“

Niets kon gedaan worden om de oude fabriek te redden. Dat was van 't begin af aan wel te voorzien geweest. De wind was hoe langer hoe heviger geworden en eindelijk overgegaan in een orkaan, die de vlammen over het geheele gebouw verspreidde. Tom stelde alles in het werk om zoo mogelijk ten minste de belendende gebouwen te behouden, waarin zich de nieuwe machines bevonden om het laken te scheren en op te maken, en die ook in gevaar waren door het vuur te worden aangetast, hoewel de wind steeds gunstig voor Tom en zijn helpers, en slechts nu en dan een windvlaag de vlammen in die richting dreef.

Natuurlijk waren er langzamerhand heel wat menschen naar den brand komen kijken, en al de welgezinde werklieden hielpen nu uit alle macht

mee, om met emmers water en spuiten die gebouwen, welke nog niet reddeloos verloren waren, nat te houden en zoo voor vernieling te behoeden.

Gelukkig is er in zulke plaatsen geen gebrek aan water, en Tom en zijn vader hadden met het oog op brand allerlei voorzorgsmaatregelen genomen. De werklieden waren zelfs eenigszins geoefend geworden, zoodat zij nu in staat waren handig en met een zeker overleg te werk te gaan.

De soldaten met Tom aan hun hoofd namen de leiding op zich, en de werklieden werden in kleine troepjes naar verschillende gevaarlijke punten gestuurd. De vreeselijke gloed, waarin het aan de vlammen prijsgegeven oude gebouw stond, verlichtte het tooneel met zulk een verblindenden glans, dat zij, die aan 't werk waren om te redden wat er nog te redden viel, niets konden zien dan wat in hun onmiddellijke omgeving gebeurde. Alle mannen hielpen mee, om zooveel mogelijk te verhinderen dat het vuur zich verder uitbreidde.

Zij, die zich binnenshuis bevonden, zaten in hevigen angst en spanning. Cicely bleef bij haar schoonvader, en liep telkens heen en weer om te hooren hoe 't het met den brand stond en 't hem dan te vertellen. Zij deed haar best, om kalm en moedig te zijn, maar werd intusschen steeds gekweld door den vreeselijken angst, dat de verspreide en verdwenen Luddites den brand zien en weer terugkeeren zouden, om haar echtgenoot en zijn helpers, terwijl zij een anderen vijand bevochten, te overvallen, en er dan eer de nacht verstreken was, een ander verschrikkelijk treurspel zou worden afgespeeld.

En 't scheen werkelijk een wonder, dat dit niet gebeurde. Maar Cicely wist niet, dat de benden gewapende

mannen gewoonlijk zeer vlug en onmiddellijk, nadat zij het tooneel van den strijd verlaten hadden, uiteengingen.

Nog voordat de roode gloed aan den hemel opgemerkt werd, was de menigte reeds begonnen zich te verspreiden, en wanneer de mannen eenmaal den weg naar hun woningen hadden ingeslagen, was er geen gelegenheid om hen dadelijk weer bijeen te roepen. Velen onder hen waren dankbaar, weg te kunnen gaan, daar zij den dwang, waaronder zij gebukt gingen, evenzeer vreesden als haatten, ofschoon ze er zich toch niet tegen durfden te verzetten.

Als zij opgeroepen werden voor een aanval, waagden zij 't niet weg te blijven, maar wanneer eenmaal het teeken tot den aftocht was gegeven, waren zij dankbaar, hun eigen veilig tehuis weer te kunnen opzoeken, en dubbel dankbaar, als zij, zooals thans, teruggedreven waren geworden; en hun ijver, hoe 't daar dan ook mee gestaan had, was in elk geval geheel bekoeld.

Bovendien is 't heel moeilijk, de juiste plaats van een brand te bepalen, zelfs al ziet men er den gloed van. Zij, die omkeken, terwijl ze van de fabriek van den heer Balfour wegvluchtten, zagen wel de vlammen de zuil oprijzen, maar konden niet veronderstellen, dat 't de oude fabriek was, die in brand stond. Toen zij kort geleden weggingen, stond het gebouw daar nog donker en stil. Hoe zou 't mogelijk zijn, dat zoo spoedig daarna, de vlammen er reeds uitsloegen?

En dus gebeurde datgene, waarvoor Cicely zich zoo ontzettend angstig had gemaakt, gelukkig niet. Maar zij maakte zich ook ongerust over Hyla, dien zij niet bij zich kon houden. De opgewondenheid van den jongen was zoo groot, dat hij 't niet laten kon, nu hier

en dan daar heen te gaan, om te vragen, hoe 't met den brand stond. Hij kwam dan telkens zeggen, wat hij gehoord had, en vertelde o. a., dat de werklieden nu een kring hadden gevormd, dat allen hun uiterste best deden, en dat Tom had gezegd, dat 't ergste gevaar voor de andere gebouwen thans over was, hoewel niets de oude fabriek kon redden, zooals ze dadelijk wel gevreesd hadden. De andere gebouwen en de nieuwe fabriek waren nu zoo goed met water overgoten, dat Tom er niet bang meer voor was. 't Was heel bemoedigend, dat te hooren, maar toch zei Cicely zuchtend:

„Die arme, oude fabriek! Ik ben er mee opgegroeid, en ik houd er van. En wat zullen er velen werkeloos zijn gedurende den tijd, dat zij weer opgebouwd wordt!”

„Ja, dat vrees ik ook, maar wij zullen alles doen, wat wij kunnen, om het lijden, dat daar weer uit voort zal vloeien, zooveel mogelijk te verzachten. Zij, die daden van geweld plegen, worden vaak op zonderlinge wijze gestraft, zoodat de gevolgen er van op hun eigen hoofd neerkomen. Zij hebben gekozen, hun eigen weg te gaan, — zij trachten te heerschen door geweld. Het resultaat schijnt in dit geval te zijn, dat de gebouwen, die zij van plan waren, te vernielen, gespaard zijn gebleven, terwijl juist het eene gebouw, dat zij nooit zouden wenschen ook maar eenigszins te beschadigen, verwoest is. 't Is wonderlijk, zoo dikwijls als God de wapenen van hen, die Zijn wetten trotseeren, tegen hen zelf keert. Wij moeten niet blindelings op wonderen rekenen, maar toch, hoe langer wij leven, hoe meer wij leeren Zijn hand te zien in alles, en dat helpt ons, om ook voor de toekomst ons vertrouwen op Hem te stellen, en te gelooven, dat Hij regeert, zelfs in

deze donkere dagen, waarin alles ons zoo verward toeschijnt en dat wij, als onze oogen eindelijk geopend worden, zullen zien, wat Zijn doel met dit alles geweest is."

Cicely legde haar wang tegen de hand, die zij vast hield, als om te toonen, dat zij 't begreep, en er ook zoo over dacht. Sedert zijn ziekte voelden de heer Balfour en zijn dochter, (zooals hij Cicely gaarne noemde), zich zeer nauw aan elkaar verbonden. Hij sprak heel vertrouwelijk met haar, wat zij zeer op prijs stelde, en hij vond bij haar zooveel sympathie, dat hij zich hoe langer hoe meer tot haar aange trokken gevoelde.

Hyla was nu al weer een heel poosje weg. Het gevoel van spanning werd thans wel wat minder, hoewel er, zoolang die vreeselijke gloed en het geknetter en gekraak buiten een bewijs waren, dat de brand nog steeds woedde, van rust en volkomen veiligheid geen sprake kon zijn.

Cicely, die begon te denken, dat de vermoede mannen over een poosje wel behoefte zouden hebben aan eten en drinken, was naar beneden gegaan om met de dienstboden te overleggen wat voor hen klaargemaakt kon worden. Opeens vloog Hyla naar haar toe met een bleek, ontsteld gezicht, hij had weer wat nieuws te vertellen.

"O, Cicely, Cicely! Ga even mee kijken! — de mannen geven niet om wat ik zeg. Maar de hutten voor in het dal hebben vuur gevat. Ik geloof, dat Tregg's huisje ook in brand staat! O, Cicely. De menschen moeten er heen gaan om te helpen. O, ga toch mee, en zeg jij 't tegen Tom. Zij zullen wel naar jou luisteren. Ik zou 't niet kunnen verdragen, als alles verbrandde! Ga mee kijken! 't Is heusch, heusch waar. De mannen zeggen, dat 't de gloed in mijn oogen is, maar dat is niet waar, — werkelijk, dat is 't niet! Kom, Cicely, ga mee, en kijk zelf!"

(Wordt vervolgd).

CURIOSA.

Warmte van het menschelijke lichaam.
Een dokter heeft zich de moeite gegeven door middel van een eigenaardig ingericht apparaat de lichaamswarmte van een groot aantal menschen van beider geslacht vast te stellen en is na langjarigen zorgvuldigen arbeid tot het volgende resultaat gekomen: Het vrouwelijk lichaam is over het algemeen $\frac{3}{4}$ graad warmer dan van een man, en van een kind $1\frac{1}{2}$ graad warmer dan van een vrouw.

□□□□

In Frankrijk zijn 700.000 Protestanten. Van dezen behooren 600.000

tot de Gereformeerde kerk, 80,000 tot de Luthersche, terwijl de overige 20,000 tot andere Hervormde Kerkgenootschappen behooren, hun getal is ongeveer 2 pCt. der geheele bevolking. Zij leven als in de verstrooiing. Nu de scheiding van Kerk en Staat in Frankrijk een voldongen feit is, zijn de toelagen uit de Staatskas ten bedrage van 1.650.000 francs ingetrokken, evenals die van Roomschen en Joden. Er zijn 700 predikanten, terwijl er twee theologische faculteiten bestaan te Parijs en te Montauban.

□□□□

„Dat moet stellig Tregg's huisje wezen!”

TREGG'S TRIUMF.

door MARIE.

(Vervolg van biz. 320).

HOOFDSTUK XI.

'T KENTEREN VAN HET GETIJ.

Toen Cicely met Hyla op een plaats stond, waar zij de hutten voor in het dal zien kon, zag zij, dat, wat het kind verteld had, maar al te waar was, en hij 't zich niet slechts verbeelde, zooals de werklieden dachten.

't Was duidelijk te zien, wat er gebeurd was. Toen de brand in hevigheid toenam, hadden de windvlagen massa's

XXIV

vlammen en een regen van vonken als zooveel onheilsboden door het dal heen naar de hutten gedreven.

't Was een droge zomer geweest, en tot nog toe was er ook in den herfst niet veel regen gevallen, maar had de zon overdag warm en helder geschinen. De brem, die aan beide zijden van het dal groeide, was droger dan gewoonlijk om dezen tijd van het jaar, en dan had er, (maar dit wist Cicely niet), ongeveer halfweg een stapeltje droog hout en pijnappels met pek besmeerd gelegen, dat men daar verborgen had, om

27

het voor de brandstichting bij de hand te hebben, ofschoon men er geen gebruik van had gemaakt. De vlammen, voortgedreven door den wind, hadden dit stapeltje aangestoken, en bijna onmiddellijk daarop had ook de brem, reeds droog en heet door den gloed van het vuur, vlam gevat.

't Was zoo als Hyla gezegd had: het vuur had zich een weg gebaand tot voor in het dal en de groep hutten, die daar stond, was er niet aan ontkomen, want 't was duidelijk te zien, dat juist daar, aan den zoom van het dal, de brand reeds hevig woedde. Hyla en Cicely riepen dan ook beiden in een adem uit:

„Dat moet stellig Tregg's huisje wezen!”

't Was nu niet meer noodig, Cicely tot spoed aan te zetten. Zij vloog door Hyla voorgegaan, naar de plaats, waar haar echtgenoot bezig was.

„Tom! Tom!” riep zij, „kom hier! Ik heb je noodig!”

Tom hoorde die stem, en was in een oogenblik bij zijn vrouw; zijn gelaat stond ernstig en was zwart van den rook, maar 't was hem duidelijk aan te zien, dat hij zich veel geruster voelde, nu 't ergste gevaar voorbij was.

„Liefste, wat is er? Je bent toch niet gewond?”

„O neen, Tom, — maar kijk daar eens! — kom hierheen en zie wat daar gebeurt! De hutten voor in het dal hebben vuur gevat! Wij moeten er bepaald menschen heen sturen, om te helpen!”

Tom volgde met zijn oogen den weg, dien het vuur had genomen, en floot intusschen zachtjes.

„Ja,” antwoordde hij beslist, „daar is hulp noodig. Ik zal een paar mannen roepen. Voor ons is 't gevaar haast over.”

Hyla's opgewondenheid bereikte haar

toppunt, toen hij Tom's duidelijke, korte bevelen hoorde. Enkel van de werklieden hadden zich reeds op weg begeven naar hun eigen woningen, en waren nu misschien al thuis, tenzij zij den tweeden brand gezien hadden en daarheen waren gegaan. Den soldaten werd opgedragen, de fabriek te bewaken, — wat dan ook hun plicht was, en Tom, gevolgd door een troepje ijverige vrijwilligers, rende het dal door naar de hutten, om daar te helpen.

De fabriek achter hen brandde nog steeds door, maar die was toch reddeloos verloren. De gloed van het vuur verlichtte den weg, en de mannen holden, zonder een oogenblik stil te staan, voort; zij moesten echter een omweg maken, om den brandenden hoop te vermijden.

Cicely had Hyla niet bij zich kunnen houden, zij wist niet precies, wanneer hij van haar vandaan gegaan was, maar hij was de mannen achterna gelopen. Zij hoopte nu maar, dat hij bij Tom zou blijven; zij zelf keerde slechts schoorvoetend naar huis terug, om den heer Balfour te vertellen wat er gebeurd was.

Tom en zijn helpers beklommen zoo snel mogelijk het steile pad, en weldra drong een verward geluid van stemmen en een hevig tumult tot hen door. Toen zij het tooneel van den brand bereikten, zagen zij, dat bijna een half dozijn huizen vuur hadden gevat en de vrouwen radeloos heen en weer liepen, hoorden zij de kinderen gillen, de mannen schreeuwen en vloeken, maar merkten ook, dat er niets gedaan werd, om den brand te stuiten.

En een van de huisjes, die in brand stonden, was dat van Tregg.

Hyla zag dit dadelijk, en zonder te luisteren naar Tom's duidelijke bevelen aan zijn helpers en aan de omstanders, sprong hij naar voren, want hij had

Nancy Tregg zien staan met een bleek gelaat en woeste oogen te midden van haar kinderen, die zich angstig tegen haar aandrongen. Hij vloog naar haar toe, greep haar hand, drukte die bijna pijnlijk in zijn plotselingen, hevigen angst en vroeg gejaagd:

„Waar is Billy? Waar is Billy?”

Want hij zag, dat Billy niet bij haar was, hoewel al de andere kinderen om haar heen stonden.

Nancy was geheel verbijsterd en ontdaan. Zij keek naar haar brandend huisje met een uitdrukking van radeloozen, bijna waanzinnigen angst in de oogen.

Een van de kinderen antwoordde Hyla:

„Billy wou niet komen. Wij konden hem niet wakker krijgen. Lucie is iemand gaan roepen, om hem het huis uit te dragen, maar ik weet niet, waar zij is. Moeder wou weer teruggaan, maar de mannen hielden haar tegen.”

Hyla voelde zich aangegrepen door een ontzettenden angst. Hij wist later nooit te zeggen, wat er hem toe aandreef, zoo te handelen, als hij 't volgend oogenblik deed. Een gevoel van wanhoop maakte zich van hem meester bij de gedachte, dat zijn vriendje, dat hen was komen waarschuwen voor een dreigend gevaar, nu op zoo'n vreeselijke wijze zou moeten omkomen in het brandende huis. De stevige muren van de steenen huisjes zouden niet zoo makkelijk de prooi worden van het vernielende vuur. Hij kende elk hoekje en gaatje van Tregg's huisje en wist precies, waar Billy lag. Hij wist zeker, dat Billy komen zou, als hij hem riep en in de algemeene verwarring, toen geen der mannen op Hyla lette, vloog het kind het brandende huisje binnen en riep Billy luidkeels toe, dat hij naar buiten moest komen.

Nancy zag wat Hyla deed en dat

scheen een eind te maken aan den toestand van verbijstering, waarin zij ten gevolge van den vreeselijken schrik en angst geraakt was. Zij slaakte een doordringenden kreet, deed een paar stappen vooruit en zag toen plotseling haar man voor zich staan.

„John!” zei ze snikkend en bevend, terwijl ze hem vastgreep. — „De jongens! — de jongens! Jongenheer Hyla is in het huis gegaan, om onzen Billy te roepen! Red ze! Red ze!”

„Ik zag 't,” antwoordde Tregg met schorre stem. „Blijf jij hier, vrouw. Dat is geen vrouwenwerk. Ik zal ze er uit halen, als 't mogelijk is. En zoo niet”

De zin bleef onvoltooid, want de man vloog het huis in, Hyla achterna, na eerst den doek, dien Nancy over haar arm droeg, gegrepen en om zijn hoofd gebonden te hebben.

Tom en zijn helpers, die Tregg het huis zagen binnenstormen, kwamen aanhollen met emmers water en riepen toe, niet als een dwaas te handelen. Zij wierpen het water in het brandende huis; en andere moedige mannen droegen nog meer water aan.

Boven het gesis van het water en 't geschreeuw van de mannen uit, hoorde men Nancy's klagende stem.

„Meneer Tom, meneer Tom, mijn man en mijn zoon Billy en jongenheer Hyla zijn allen in het huis. In 's hemels naam red hen! Laat hen niet in die vreeselijke vlammen omkomen!”

Tom sidderde toen hij dat hoorde. Voor een oogenblik keerde hij zich naar Nancy toe.

„Hyla zeg je? Hyla in jouw huis?”

„Ik kon hem niet tegenhouden, meneer Tom, nauwelijks had hij gehoord, dat Billy nog in huis was, of hij vloog naar binnen, — ik kon er niets aan doen, — en mijn man is hem achterna gegaan”

Tom bleef niet langer staan, om nog meer te hooren. Met donderende stem riep hij zijn mannen toe, hierheen te komen, en voor alles pogingen in het werk stellen, om dit huis, waar menschenlevens in gevaar verkeerden, te redden. En een emmer water grijpende, waarmee juist een der mannen kwam aandragen, overgoot hij zijn eigen kleeren daarmee, en vloog het huis binnen, waar het water nu siste en dat vol was van verstikkenden rook, maar niet langer rood gekleurd door den gloed van de vlammen.

Hoe lang hij weg bleef, wist niemand later ooit te zeggen, waarschijnlijk niet langer dan twee minuten, ofschoon 't degenen, die water aandroegen en het op 't rookende huis wierpen, eerder twee uur toescheen.

Toen traden uit het huis twee waggelende, door den rook zwart geworden gedaanten te voorschijn, die ieder een een last in hun armen droegen. Zij werden met een luid gejuich ontvangen door hen, die buiten stonden, terwijl allerlei stemmen zich te gelijk deden hooren.

„'t Is de patroon en hij heeft Billy Tregg op zijn schouder. Maar wat ziet Billy er slecht uit. 't Lijkt wel, of hij al dood is. Wie is de andere vent? Wel, 't is Tregg zelf, en hij draagt jongeheer Hyla. Kijk nu eens! Hij zal den jongen zoo laten vallen. Hij waggelt als een dronken man.”

Ruwe handen werden uitgestoken, om hem te ondersteunen; Hyla werd hem afgenomen en op 't zelfde oogenblik, dat Tregg zich van zijn last ontheven voelde, verloor hij zijn evenwicht en viel, terwijl zijn vrouw een zachten angstkrœet liet hooren, en naar hem toesnelde.

Tom beduidde den menschen dat zij de drie bewustelooze gedaanten buiten het bereik van den rook en den damp neer moesten leggen. Hij boog zich over

Hyla heen met een gelaat, dat onder het zwart van den rook bleek was van smart en angst; en toen tilde hij het kind op en riep een van de sterkste mannen.

„Breng hem naar mevrouw Balfour,” zei hij, „en zeg haar, dat ik gauw kom. Vraag haar, bedden te laten gereed maken in het waschhuis en waar zij slechts kan. Sommigen van hen, wier woning verbrand is, moeten bij ons komen. De anderen zullen wel een onderkomen vinden bij de bureu.”

Toen keerde Tom zich om en beval zijn mannen voort te gaan met hun pogingen om het vuur te stuiten. De wind was nu gaan liggen, en de vlammen verspreidden zich niet verder. Als alle krachten ingespannen werden, zou men den brand stellig weldra geheel meester kunnen worden. Tom durfde niet weg te gaan, voor hij alles geregeld had, en er zeker van was, dat de mannen op hun post zouden blijven, ook als hij de leiding niet op zich nam. Toen hij daarvan overtuigd was, keerde hij zich tot de groep, die om de weenende Nancy heen stond.

Haar man en haar zoon lagen naast elkaar, zij gaven geen teeken van leven en hoorden niets van de vriendelijke aanbiedingen der bureu, die Nancy altijd geacht hadden en genegen waren geweest, al hadden zij Tregg in den laatsten tijd gevreesd en mistrouwd.

Tom keek naar de liggende gedaanten en zei bedaard:

„Wij moeten hen naar ons huis laten brengen, Nancy, opdat zij verzorgd kunnen worden. Nu jij door den brand alles verloren hebt, zullen we het waschhuis tot een tijdelijk tehuis voor je inrichten; later kunnen wij dan zien, wat er verder gedaan moet worden.” Toen keerde hij zich tot de omstanders en droeg een paar van hen op, Tregg en Billy naar zijns vaders huis te brengen. *(Wordt vervolgd).*

Twee waggelende, door den rook zwart geworden gedaanten traden te voorschijn,
die ieder een last in hun armen droegen.

TREGG'S TRIUMF.

door MARIE.

(Vervolg van blz. 420).

Twee van haar kleinen hielden zich aan Nancy vast en wilden haar niet verlaten. De andere kinderen werden door de burens meegenomen. Tom liep in zijn vreeselijken angst voor Hyla de mannen vooruit, die de bewusteloze

XXIV

gestalten van vader en zoon droegen naar het gastvrije huis van zijn vader. Zelfs nu wist hij nauwelijks wat er gebeurd was. 't Kwam hem alles voor als een gedeelte van een vreeselijken droom. Toen hij het huis naderde, trad

31

daar haastig een lichte gedaante uit te voorschijn, en Cicely wierp zich in zijn armen met een zachten half onderdrukten snik.

„O Tom, Tom, jij leeft dan ten minste toch nog! Zij zeiden, — o, ik weet niet, wat zij zeiden! — niemand wist, wat er gebeurd was of gebeuren zou! Ben je wel? Ben je niet gewond? O, wat een nacht is 't geweest!”

„Ik voel mij heel wel,” antwoordde Tom haastig, terwijl hij zijn vrouw aan zijn borst drukte. „Maar hoe is 't met Hyla?”

„Vader heeft hem te bed gelegd in de kamer van jouw vader. Vader had den brand gezien, en was al hier, voor zij Hyla thuis brachten. Vader zegt, dat hij vreeselijk geschrikt moet zijn, — hij heeft ook brandwonden, maar geen erge. Hij is nog niet bij kennis, maar vader zegt, dat 't niets hindert, als hij nog niet dadelijk tot bewustzijn komt. Vader heeft zijn wonden verbonden, en Bridget zit nu bij hem en doet alles, wat er gedaan moet worden. Vader zegt, dat hij wel gauw bij kennis zal komen en in slaap vallen. Dat zou 't beste voor hem zijn.”

„Vader denkt toch niet, dat er — gevaar is?”

„Hij heeft het niet gezegd,” antwoordde Cicely zachtjes.

Tom streek met zijn hand over zijn voorhoofd, hij was zoo vermoeid, dat hij zijn gedachten niet goed meer bij elkaar kon houden. De spanning van de laatste uren was zeer groot geweest. Eindelijk begon 't hem haast te veel te worden.

„Cicely,” zei hij, „Tregg en Billy worden beiden hierheen gebracht. Ik dacht, dat wij wel plaats voor ze konden maken in het waschhuis. Beiden zijn gewond, maar 'k weet niet, of 't erg is. Nancy komt ook. Heb je alles klaar? Je hadt aan zooveel te denken en er was zooveel te doen. Maar ik

wist niet, waar ze anders heen te sturen. Zij hebben dezelfde oppassing noodig als Hyla.”

„Ja; de kachel brandt en de bedden zijn klaar. Margot is druk bezig geweest, en verscheidene vrouwen kwamen haar hulp aanbieden, toen ze van den brand hadden gehoord. Tom, je moest vader nu even goeden dag zeggen, en dan naar bed gaan. Je beeft vreeselijk en je bent heelemaal op. Ik zal even wachten op Nancy, en zien, of alles in orde is en dan kom ik ook. Er is nu niets meer te vreezen, zeggen de soldaten. Zij hebben zich uitstekend gehouden en zullen den heelen nacht nog waken. Je kunt met een gerust geweten naar bed gaan. Ga even naar vaders kamer, en vraag, of mijn vader in het waschhuis wil komen. Als ik hem gesproken heb, kom ik bij je.”

Tom strompelde het huis in met den onzekeren stap van iemand, die geheel uitgeput is. Cicely zou graag met hem zijn meegegaan, maar zij werd opgehouden door den kleinen stoet, die de beide gewonde Tregg's bracht. Zij ging mee naar het waschhuis en wendde zich tot Nancy met een uitdrukking van diep medelijden in haar oogen.

„'t Is een vreeselijke nacht geweest, Nancy,” zeide zij, „maar, God zij dank, het gevaar is voorbij. Wij kunnen nu voor onze geliefden zorgen, en misschien zal ten slotte uit het kwade het goede voortkomen.”

De vrouw antwoordde met een krampachtigen snik, terwijl zij haar oogen liet gaan over het vertrek, dat zoo goed mogelijk was ingericht, toen greep ze plotseling Cicely's hand drukte die hartstochtelijk aan haar lippen en riep uit:

„Dat hebben wij niet verdiend! 't Is veel te veel, maar God de Heer zal hen beloonen, die in tijden van nood

de behoeftigen helpen, zelfs al zijn 't hun ergste vijanden."

"Ik hoop, dat wij weldra geen vijanden meer zullen hebben," antwoordde Cicely zachtjes, en toen kwam Margot naar voren en begon op een vriendelijke, echt moederlijke manier voor Nancy te zorgen, want Margot had Nancy van af haar trouwen gekend, en was altijd een trouwe, oprechte vriendin voor haar geweest.

Dr. Henderson kwam haastig binnen, en knikte Cicely, die hem vragend aanzag, geruststellend toe.

"Er is geen onmiddellijk gevaar, ofschoon voor een zwak kind zoo'n hevige schok, — nu, een heel ding is. Maar de jeugd heeft een wonderlijk weerstandsvermogen. Ga nu maar naar je man toe, mijn kind. Hij kan haast niet meer. Doe je best, om hem in bed te krijgen, en houd er hem minstens een halven dag in, als je kunt. Dat is 't eenige geneesmiddel, dat hij noodig heeft. Als je hem maar eerst in slaap kunt krijgen, zal hij niet gauw weer wakker worden."

Cicely vloog naar het huis terug. 't Scheen haast, alsof dit alles onmogelijk in één nacht had kunnen gebeuren; en toch wezen de cijfers van de gangklok eerst vijf uur aan. De dag zou spoedig aanbreken. Wat zou die dag hun brengen? Zij ging zachtjes de kamer binnen waar Hyla lag. Bridget zat bij hem, het gezichtje van het kind was doodsbleek, zijn ademhaling haast onmerkbaar, de oogen waren halfgesloten en zagen niets. Cicely's gelaat nam een smartelijke uitdrukking aan, toen zij hem zoo zag liggen, een oogenblik later boog zij zich over den heer Balfour heen en kuste hem op het voorhoofd.

Hij beantwoordde den kus, maar sprak niet, en na nog een langen blik op Hyla geslagen te hebben, ging Cicely naar haar echtgenoot.

Tom, die juist een bad had genomen en zich daardoor verfrischt voelde, zat voor het helder brandende vuur in hun kamer, waar 't een en ander voor hem was klaar gezet. Hij was haast te moe, om te eten of te praten, maar Cicely haalde hem over om wat soep te gebruiken, waarop hij naar bed ging, en niettegenstaande al de opwinding en angst van dezen nacht bijna dadelijk in zoo'n diepen slaap viel, dat Cicely, wat hem betrof, zich weldra volkomen gerust voelde, en heel dankbaar was, nu zij zoo goed als zeker wist, dat, wat hun ook nog te wachten stond, Tom ten minste niet ziek zou worden ten gevolge van de doorgestane vermoeienis.

Voor haar was er van slapen geen sprake. Zij was nog in zoo'n overspannen toestand, dat zij niet eens voelde, hoe vermoeid zij eigenlijk was. Toen de dag aanbrak, ging zij weer zoo zachtjes mogelijk naar de kamer, waar Hyla lag, en keek bedroefd naar de kleine bewustelooze gedaante. Zij boog zich over hem heen en drukte een kus op het bleeke voorhoofd, maar het kind beantwoordde den kus niet en gaf geen teeken van bewustzijn.

Bridget verliet zachtjes het vertrek, om haar huiselijke bezigheden te gaan verrichten, en voor het ontbijt te zorgen, en Cicely nam haar plaats aan het ziekbed in. Van tijd tot tijd sloeg zij een blik op het ernstige, bezorgde gelaat van haar schoonvader, die daar tegenover lag. Eens sprak zij zachtjes tot hem:

"Lieve vader, u bent er toch niet boos om, dat ik hem heb laten gaan? Ik was zoo stellig van plan, hem bij mij te houden, maar hij was weg, voor ik 't wist."

"Nee, lieve, ik ben er niet boos om. Ik geloof, dat 't onmogelijk geweest zou zijn, hem tegen te houden. Hij zou

voor zijn vrienden door een vuur loopen. Bovendien wie weet of uit dit alles geen goed zal voortkomen. Bridget heeft van dezen en genen allerlei bijzonderheden gehoord, en Nancy heeft aan Margot verteld, hoe alles zich heeft toegedragen. 't Schijnt zeker te zijn, dat, als Hyla Billy niet was gaan roepen, de jongen in de vlammen had moeten omkomen. Nancy was zoo ontsteld en in de war, dat zij niet in staat was iets voor hem te doen, maar toen zij Hyla het huis weer zag binnenstormen, bracht dat haar weer tot bezinning. Het kind kon alleen niets uitgericht hebben, maar 't is toch aan hem te danken, dat redding mogelijk is geweest. Tregg eerst en toen Tom, — wonderlijk, hoe het reddingswerk van dezen nacht hen weer tot elkaar heeft gebracht! Ik geloof wel, dat God door dit alles werkt, ook al begrijpen wij Zijn weg nog niet. Onze gebeden worden soms op zoo'n andere wijze verhoord dan wij verwachten."

Er lag een zonderlinge uitdrukking op het gelaat van den fabrikant, toen hij dit zeide, en Cicely zag hem aan met een blik vol liefde en sympathie.

Die blik scheen tot vertrouwen uit te lokken, en de heer Balfour vervolgde op denzelfden zachten toon:

"Ja, Cicely, Tregg's gedrag in den laatsten tijd en zijn toetreden tot het Luddite-verbond heeft mij veel te denken gegeven. De gedachte is bij mij opgekomen, dat ik vroeger misschien meer voor hem had kunnen doen, als ik mij niet geschaamd had, te spreken over de dingen, die ons 't naast aan het hart liggen. Maar ik heb nooit tot hem gezegd: „Laat ons beiden trachten te verstaan wat Christus' wil en weg is in deze moeilijke tijden. Laat ons Hem vragen om de leiding en genade." Ik geloof, dat zulke woorden, eer het hart van den man verhard en zijn

geweten toegeschroefd was, misschien wel in goede aarde zouden zijn gevallen, — maar ik heb nooit zoo tot hem gesproken."

"'t Is niet makkelijk, om zulke dingen te zeggen, behalve tot hen, die ons zeer dierbaar zijn en aan wie wij ons heel nauw verbonden voelen," zei Cicely zachtjes.

"Neen, 't is niet makkelijk. Wij hechten veel meer aan de goedkeuring der menschen dan aan die van God. 't Was moeilijk, en ik hield mij stil. Ik liet den gunstigen tijd voorbij gaan, en toen was 't te laat, en verloor ik al mijn invloed op den man."

"Tom vertelde mij eens, dat u en Tregg vroeger als vrienden met elkaar hadden omgegaan."

"Ja, er bestond een hechte en eigenaardige band tusschen ons, — zooals er niet vaak bestaat tusschen patroon en werkmans. Ik was bedroefd over Tregg, maar zelfs toen duurde 't nog lang, eer ik voor hem bad. Weet je, hoe ik er toe kwam dat te doen? Door dat ik 't toevallig eens het kind," en hij keek naar Hyla, „hoorde doen, toen ik op een avond stilletjes in zijn kamer kwam, om te zien, of hij in bed was. Sinds dien tijd heb ik zelf voor Tregg gebeden. Ik heb dringend gevraagd, dat er iets mocht gebeuren, om hem tegen te houden op den weg naar zijn ondergang, zelfs al zou ik er door moeten lijden. God verhoort onze gebeden op Zijn wijze, — niet op de onze, maar ik heb er nooit aan gedacht, dat 't mij mijn zoontje zou kunnen kosten!"

Voor een oogenblik wendde hij zijn gelaat af, en Cicely verliet zachtjes de kamer. Haar hart was overvol.

Welke gevolgen zou deze vreemde nacht misschien nog voor hen hebben?

(Slot volgt).

TREGG'S TRIUMF.

door MARIE.

(Vervolg van blz. 484).

HOOFDSTUK XII.

EEN ANDERE TRIUMF.

De familie Balfour en haar ongewone gasten, die nog steeds het waschhuis bewoonden, waar men hen dien nooit te vergeten nacht had heengebracht, doorleefden een paar vreemde weken.

Hyla bevond zich nog in een kritieken toestand. Hij was eigenlijk nooit werkelijk geheel tot bewustzijn gekomen sedert den nacht van den brand. Een bekende stem, die luid in zijn nabijheid sprak, wekte hem soms voor een oogenblik op, en dan antwoordde hij op de een of andere vraag schijnbaar met volkomen bewustzijn. Maar bijna onmiddellijk daarop viel hij altijd weer terug in zijn gewonen toestand van verdooving, waarin hij niets scheen te zien of te hooren, en alleen aan een zekere rusteloosheid, als noch zijn vader noch Cicely bij hem waren, was 't te merken, dat hij zijn omgeving kende.

Hij scheen altijd Tom's stap en stem te kennen, en vaak vloog er een flauwe glimlach over zijn gezichtje, als zijn broer de kamer in kwam. Maar al heel spoedig verloor hij dan weer zijn bewustzijn, en Dr. Henderson, die eerst gezegd had, dat dit van niets bewust zijn juist goed was voor het kind, begon nu naar een verandering in zijn toestand te verlangen.

Hyla had wel verscheidene brand-

wonden gekregen, maar zij waren geen van alle gevaarlijk. Hij scheen niet veel te lijden; 't leek wel, als was hij gevoelloos voor pijn. Maar de wonden genazen niet heel gauw; en 't werd moeilijk den kleinen jongen over te halen, voldoende voedsel te gebruiken. Hij werd meestal zoo gauw dommelig en moe, en duwde dan den lepel weg, terwijl hij zich weer zoo makkelijk in de kussens vlijde, als wilde hij liever niet meer gestoord worden. Niemand had nog van gevaar gesproken, maar menigeen begon zich ongerust over hem te maken.

In het waschhuis had men heel iets anders door te maken met Billy, wiens brandwonden zeer ernstig waren, en die in een hevige koorts lag, zoodat zijn toestand hoogst gevaarlijk was.

Zijn moeder had verteld, dat de jongen 's avonds voor 't uitbreken van den brand, doornat en in een zonderlingen toestand was thuisgekomen. Hij wou niets eten, praatte heel verward en klaagde over stekende pijn in hoofd en keel. Zij had hem vroeg naar bed gebracht, en was een poosje bij hem blijven zitten, terwijl hij in zich zelf lag te mompelen en zich onrustig heen en weer bewoog, en toen had ze gedacht, dat 't toch beter was, even een buurvrouw of den dokter te gaan roepen daar 't geen twijfel leed, of de jongen was ziek.

Zij was dus niet thuis geweest toen de aanval op de fabriek plaats greep en de brand was uitgebroken. Zij was naar een vriendin gegaan, die nog al een eindje van haar afwoonde, maar die zij dacht, dat haar 't best zou kunnen helpen. Die vrouw was echter reeds naar bed, toen zij bij haar kwam, en 't duurde een poosje voor zij haar wakker had, en toen moest Nancy eerst allerlei vragen beantwoorden en wachten tot een zekere verkoelende kruidendrank klaar was gemaakt, voor haar vriendin gereed was, met haar mee te gaan.

Onderweg zagen de beide vrouwen den vreeselijken gloed; zij dachten dat de fabriek in brand was gestoken door de Luddites; en waren zoo bang, dat ze eenigen van hen tegen zouden komen, dat ze niet verder durfden gaan, maar zich een poosje verborgen in een schuur voor het vee op een dichtbijgelegen veld.

Eindelijk vatten zij moed en vervolgden haar weg. Toen zij dicht bij huis waren, zag Nancy, dat haar huisje in brand stond en hoorde zij haar kinderen om hulp roepen. Zij was naar binnen gevlogen en had de kleintjes buiten gebracht; maar Billy scheen nergens besef van te hebben, en was niet te bewegen geweest om op te staan. Schrik en angst hadden haar van haar tegenwoordigheid van geest beroofd, en eerst toen ze Hyla het brandende huisje zag binnenstormen, was ze tot bezinning gekomen, en had zij zich gehaast te zeggen, in welk gevaar twee menschenlevens zich bevonden.

En dus was de arme Billy al met brandwonden overdekt, voor hij gered werd, en daarbij greep de koorts, die hij reeds onder de leden had, hem hevig aan en steeg tot een onrustbarende hoogte. De pijn, die zijn wonden veroorzaakten, maakten zijn toestand nog

erger, en de dokter keek dan ook zeer ernstig, als hij aan het bed van den jongen stond en zijn onophoudelijk, onsamenhangend gepraat hoorde.

Billy praatte bijna zonder ophouden dag en nacht door, en Nancy, die bij hem zat, rilde dikwijls bij zijn woorden, en keek dan angstig naar dat andere bed, waarop haar echtgenoot dag aan dag zwijgend en bewegingloos lag.

Wat Tregg eigenlijk scheelde, was moeilijk te zeggen. Hij scheen zich niet erg bezeerd te hebben, en toch lag hij als een blok op het bed, niet bewusteloos, want zijn oogen waren open, en hij scheen alles te zien, maar schijnbaar stom, terwijl zijn hartslag zoo zwak was, dat de dokter 't ook maar beter vond, dat hij zich vooreerst zoo rustig mogelijk hield.

„Hij moet ook een hevigen schok gehad hebben,” zei de dokter tot den heer Balfour, „'t Is waarschijnlijk het gevolg van langdurige geestelijke spanning, die haar toppunt bereikt heeft in den nacht van den brand. Indien Tregg op de een of andere manier de hand heeft gehad in de brandstichting, waardoor, als de Voorzienigheid 't niet verhoed had, jouw nieuwe fabriek vernield zou zijn geworden, heeft hij wel moeten inzien, dat de vreeselijke gevolgen van zijn slechte daad op zijn eigen hoofd zijn neergekomen. Misschien zal God tot zijn ziel spreken, nu hij daar zoo stil neerligt. Nancy heeft mij verteld, dat Tim Croxton elk vrij uur bij hem doorbrengt, en dat hij blijkbaar vol aandacht luistert naar alles, wat de oude man zegt. Hij schijnt onze tegenwoordigheid niet op te merken, maar hij ziet ons wel, daar ben ik zeker van.”

Dr. Henderson was niet ver van de waarheid in zijn vermoeden dat er vreemde dingen omgingen in den geest van den door zoo'n zwaren slag ge-

troffen man, en dat de toestand, waarin deze zich bevond, evenzeer het gevolg was van geestelijke als van lichamelijke overspanning.

Als Tregg zijn dood had gevonden in die brandende hut, — die hij wist, dat eigenlijk door zijn eigen hand in brand was gestoken, — waar zijn zoon en de zoon van zijn vroegeren patroon hulpeloos naast elkander lagen, zouden de menschen gezegd hebben, dat hij onboetvaardig, midden in zijn zonden was gestorven; en zich zelf vol ontzetting hebben afgevraagd, of zij voor zoo iemand nog wel op een eeuwig zalig leven konden hopen.

En toch was 't juist daar in die brandende hut, toen Tregg in zulk groot levensgevaar verkeerde, dat Gods Geest ingang vond in het zoo lang voor Hem gesloten hart; en daar ook werden Tregg's oogen geopend voor al 't afschuwelijke en zondige van het leven, dat hij in den laatsten tijd geleid had.

't Is niet goed, al te diep door te willen dringen in Gods leidingen met de ziel van een zondaar en met zekerheid te willen weten, of Hij haar plotseling dan wel langzamerhand tot zich trekt. Wij buigen het hoofd voor het groote mysterie der schuldvergifenis en veroordeelen onze dwalende broeders niet, maar danken den Vader daarboven eerbiedig en uit 't diepst van ons hart voor Zijn reddende liefde en reinigende genade, waardoor zelfs de grootste zondaars in hun stervensure nog moed mogen vatten, om de brekende oogen te richten op den Heer, en met hun laatsten flauwen ademtucht te zuchten om vergeving, die nooit wordt geweigerd.

Dat zulk een oogenblik voor Tregg was aangebroken te midden der verschrikkingen van dien nooit te vergeten nacht, had Tim Croxton al heel spoedig bemerkt, en dag aan dag zette de oude

man zich neer aan Tregg's ziekbed en trachtte hem te troosten met woorden en beloften van goddelijke liefde, die licht brengen in de donkerste ziel en een weerklink vinden in het meest met schuld beladen hart.

Maar misschien gaf niets Tregg een dieper inzicht in 't afschuwelijke van zijn gedrag gedurende den laatsten tijd dan 't onsamenhangend gepraat van zijn zoon Billy, die 't in de lange nachten bijna altijd door had over alles wat hij had uitgestaan, over de dingen, die hij gezien en gehoord had en over zijn angst zoowel voor het lot van zijn misleiden vader als voor het leed, dat waarschijnlijk hun, die hij liefhad en hoogachtte, zou worden aangedaan.

Soms kreeg Billy een hevigen aanval van angst en riep dan telkens en telkens weer:

„Jongeheer Hyla, bid je nog wel voor vader? O, vergeet, 't toch niet! Soms kan ik zelf haast niet bidden, — 't is alles zoo donker! Maar 't is zoo noodig, dat wij voor hem bidden, werkelijk, dat is 't. O, houd er toch nog niet mee op!”

Menigmaal, wanneer deze woorden 's nachts door het groote vertrek weerklonken, had Nancy gezien, dat haar echtgenoot haastig het laken over zijn gezicht trok, en soms dacht ze, dat ze hem hoorde snikken, maar 't duurde lang, eer hij zelfs tot haar sprak over 't geen er omging in zijn hart, en zij kon moeilijk van Billy weggaan, als de jongen zoo'n aanval had. Hij was dan zoo rusteloos en opgewonden.

Tom kwam dagelijks in het waschhuis, en Cicely bracht telkens wat lekkers voor de patienten en sprak dikwijls een paar vriendelijke, bemoeidigende woorden tot Nancy. Maar bij deze gelegenheden sloot Tregg bijna altijd zijn oogen en scheen hij in slaap of bewusteloos te zijn. *(Slot volgt).*

TREGG'S TRIUMF. Een verhaal uit bange dagen.

VAN

EVELYN EVERETT—GREEN, *Schrijfster van »Tom Heron van Saksen», enz.*

door MARIE.

(Vervolg en slot van blz. 540).

Langzamerhand merkte zijn vrouw echter toch, dat hij zachter gestemd werd, maar zij zou niet precies hebben kunnen zeggen, wanneer er een eind was gekomen aan de verwijdering, die tusschen hen bestond, en het hart van haar man zich weer tot haar had gekeerd.

Kort nadat zij daarvan de heerlijke zekerheid had gekregen, zei Tregg op zekeren dag tot haar:

„Ik zou den patroon graag eens zien.”

„Nu, John, die wensch zal wel vervuld worden en spoedig ook. Meneer Tom zegt, dat 't nu wel niet lang meer zal duren, of zijn vader mag uitgaan in een rolstoel, en dan zal de patroon zeker ook wel hier bij jou komen.”

„Kan ik niet opstaan en naar hem toegaan? Dat zou beter passen.”

Maar dat wou Dr. Henderson nog niet hebben, ofschoon hij zeide dat zijn patient nu waarschijnlijk wel eens spoedig zou mogen opstaan.

Tregg en zijn patroon ontmoetten elkaar dan ook 't eerst in het waschhuis, waar de heer Balfour heen reed in zijn ziekenstoel, met zijn gebroken been voor zich uitgestrekt, maar anders vrij wel de oude, behalve dat zijn

gelaat een bezorgde uitdrukking droeg.

Hij rolde zijn stoel tot vlak voor het bed van Tregg, die met een zonderlinge uitdrukking in de oogen zijn patroon naar zich toe zag komen. De heer Balfour stak zijn hand toe aan den man, die zijn trouwste vriend en bitterste vijand was geweest.

„Ik ben blij, dat je zoover hersteld bent, Tregg,” zei hij.

Maar Tregg nam de uitgestoken hand niet aan. Hij zat op in bed met een blos op zijn ingevallen wangen.

„Mijnheer, ik kan uw hand niet aannemen, voor ik een volledige schuldbekentenis heb afgelegd, — en daarna zult u mij de hand wel niet meer willen geven.”

„Dat zullen we zien,” antwoordde de heer Balfour kalm.

„Mijnheer, ik was 't, die laatst uw fabriek in brand heb gestoken.”

„'t Was een slechte daad, Tregg, maar God heeft genadiglijk verhoed, dat er menschenlevens verloren zijn gegaan, ten minste — tot dusver. En de schade, die aan mijn eigendom is toegebracht, is niet bijzonder groot — voor mij. De oude fabriek zou toch

worden afgebroken; dat was reeds besloten. Zij, die er 't meest door lijden, zijn de werklieden, die nu bij 't begin van den winter zonder werk zijn. Soms zou ik er haast toe kunnen komen, te wenschen, dat de schade grooter was voor mij dan voor hen, maar wij doen al ons best, om werk voor hen te vinden. Zij zijn nu bezig de overblijfselen van de oude fabriek omver te halen en weg te brengen, en hoewel het loon voor dit werk natuurlijk niet zooveel kan bedragen als dat, wat zij verdienen met den arbeid, dien zij gewoonlijk verrichten, is 't voldoende, om hen voor gebrek te bewaren."

Tregg's gelaat vertrok zenuwachtig. Dit alles wist hij wel, maar toen er op deze wijze tot hem over gesproken werd, had 't een wonderlijke uitwerking op hem. Plotseling strekte hij zijn handen uit en zei:

"Mijnheer, — ik ben een Luddite, — ik bedoel, dat ik er een geweest ben. Men heeft mij tot zonde verleid, en ik heb er anderen toe verleid. Ik heb alle mogelijke kwaad gedaan. Ik ben niet waard langer te blijven leven. God moge mij zondaar genadig zijn, — ik geloof van harte, dat het bloed des Heeren zelfs mijn schuldige ziel kan rein wasschen. Maar van de menschen kan ik geen vergeving verwachten. Geef mij maar op, mijnheer, geef mij maar op als een van degenen, die verdienen te sterven. Ik wil hen, die mij vertrouwd hebben, niet verraden, maar ik ben niet waardig te blijven leven. Geef mij op, — en laten ze mij maar naar de gevangenis en naar de galg brengen. Ik ben bereid de doodstraf te ondergaan voor mijn misdaden. Moge God mijn ziel genadig wezen!"

De heer Balfour stak zijn hand uit, greep die van Tregg en hield haar stevig vast.

"Tregg," sprak hij met bewogen stem,

"ik wil je niet opgeven. Door Gods genade zijn je oogen geopend geworden. Je zult blijven leven, om Hem te dienen, en het vertrouwen en de achting van je medemenschen terug te winnen. De duivel heeft je al dien tijd in zijn macht gehad, maar toen de Heer intrek heeft genomen in je hart, moet Hij hem er uit hebben gedreven. Geen booze geest kan te gelijk met Gods Geest woning vinden in een menschenhart. Tregg, ik heb je noodig. Een zware taak wacht mij. Wij leven in een ernstigen en moeilijken tijd, en als patroons en werklieden niet schouder aan schouder willen staan, en elkander vertrouwen en steunen, zal een vreeselijke toestand 't gevolg er van zijn. Je hebt gezien, waartoe al die vijandschap leidt. Laat ons, in onze eigen kleine wereld althans, beproeven wat de liefde vermag. Tregg, ik heb behoefte aan een vriend onder mijn werkvolk, — een man, dien ik kan vertrouwen, en die mij vertrouwt. Eens was jij zulk een vriend voor mij. Wees 't voortaan opnieuw. Er is niemand in de wereld, die mij zoo kan helpen, als jij 't kunt, wanneer je wilt. Laat alles vergeten en vergeven zijn en laten wij van dezen dag af, weer als van ouds met elkaar omgaan. Hier is mijn hand, die je thans zeker wel zult willen aannemen, — en laat ons 't verleden nu voor altijd en voor goed begraven."

Toen werd Tregg plotseling door zijn smart overmand, en liepen de tranen langs zijn wangen.

Na een uur ging de heer Balfour weer weg met een heel andere uitdrukking op zijn gelaat dan toen hij kwam. Hij rolde zijn stoel naar buiten, naar het fabrieksplein, en keek naar de mannen, die daar aan 't werk waren. Hij had opgemerkt, dat een andere geest hen bezielde, sedert de groote ramp van dien vreeselijken nacht. De zorgeloozen

waren ernstiger geworden, degenen, die op 't punt stonden, een gevaarlijken weg in te slaan, waren daarvoor teruggeschrikt, en zij, die zich reeds op den verkeerden weg bevonden, begonnen tot andere gedachten te komen. De patroon had zich als een vriend en niet als een vijand gedragen van hen, die in zijn dienst waren, en 't waren hun eigen klassegenooten geweest, die hun zooveel schade op den hals hadden gehaald. 't Was een heilzame les, die reeds vrucht begon te dragen. Toen 't bekend werd, dat de heeren Balfour eerst de hutten lieten opbouwen, voor er aan de fabriek begonnen werd, vulden dankbaarheid en verwondering de harten der werklieden. De heer Balfour voelde, dat als Tregg van zijn ziekbed opstond, en door zijn handel en wandel getuigenis aflegde van de verandering, die met hem had plaats gegrepen, de overwinning volkomen zou wezen.

Maar tot welken prijs?

Soms deed hij zichzelf die vraag, als hij naar zijn zoontje keek, in welks toestand maar geen verandering kwam. Hyla lag heel stil en rustig, maar hij ging volstrekt niet vooruit, en de eerste winterkou scheen hem zelfs bijzonder aan te grijpen.

Geen wonder, dat de heer Balfour, die reeds zoovelen zijner kinderen had zien wegwijnen, en Tom, die zijn broertje zoo hartelijk liefhad, vol angst en droefheid zagen, dat 't gezichtje van den kleinen lijder hoe langer hoe bleeker en smaller werd. En toch begon Hyla langzamerhand meer op te merken, wat er om hem heen gebeurde, en praatte hij soms tegen zijn vader en Cicely, terwijl hij altijd blij was, als hij Tom hoorde aankomen, die telkens 't een of ander uit de fabriek kwam vertellen.

Eens zei het kind plotseling:

„Ik wou Billy graag eens zien — waar is hij? Is hij gered? Iemand droeg mij weg. Heeft iemand hem ook weggedragen?”

Hij had voor dien tijd nooit over den brand gesproken. Zij dachten, dat hij zich niets meer van dien nacht herinnerde. Cicely antwoordde zoo kort mogelijk, daar zij bang was, dat hij zich zou opwinden, maar hij scheen heel kalm en rustig.

„Ik wou Billy zoo graag zien. Mag hij bij mij komen?”

Billy ging nu veel beter vooruit dan Hyla, ofschoon hij nog lang niet de oude weer was. De heer Balfour, die nu zoover hersteld was, dat hij met behulp van een stok kon loopen, ging zelf Billy halen, en het gelaat van den jongen straalde van vreugde, toen hij hoorde, dat jongeheer Hyla hem had laten roepen. Tregg zat bij de kachel naast zijn zoon, die nu dagelijks een paar uur op mocht zitten, en de uitdrukking op zijn gelaat deed den heer Balfour zeggen:

„Jij kunt ook wel meegaan, als je wilt Tregg.”

Tregg stond dadelijk op, een blos overtoog zijn gelaat en de tranen kwamen hem in de oogen. Terwijl zij samen naar het huis liepen, zei hij met een zachte bewogen stem:

„Mijnheer, u hebt mij nooit iets verweten, — maar als jongeheer Hyla sterft is 't mijn schuld, — en 't zal mijn hart breken. Ik zal u dan nooit meer durven aanzien.”

„Zoo moeten wij er niet over denken, Tregg,” zei de fabrikant bedaard, „wij moeten nooit vergeten, dat leven en dood in wijzere handen zijn dan de onze, en al willen wij bidden om het behoud van het kind, wij moeten toch ook bedenken, dat wij leven in een zeer moeilijken, onrustigen tijd, en dat den kleinen, die veilig worden thuis

gehaald uit den storm en de moeiten van het leven, veel wordt bespaard. De dokter denkt wel, dat wij hem behouden zullen, als hij den winter goed doorkomt, maar ik heb mijn les geleerd, — ik kan zeggen: „Uw wil geschiede,” wat er ook moge gebeuren. Je zult hem nu zelf zien, Tregg. Ik geloof niet, dat er sedert maanden een dag voorbij is gegaan, dat het kind niet voor je heeft gebeden.”

„Ik weet 't! Ik weet 't!” zei Tregg, nauwelijks hoorbaar, en Billy keek plotseling op en drukte de hand van zijn vader, wien hij nu alles verteld had, wat zijn geest zoo lang en zoo vreeselijk had bezwaard. Billy was eigenlijk eerst recht beginnen te herstellen, toen hij niet langer gebukt ging onder den angst voor en om zijn vader.

Hyla's oogen hadden een verlangende uitdrukking, toen Billy binnenkwam. De kleine jongen scheen in 't eerste oogenblik zijn vader en Tregg niet eens te zien, hij ging geheel op in de begroeting van zijn vriendje.

„Billy,” zei hij, „wij hebben de fabriek gered. Wij waren op onze hoede, en hebben den aanval afgeslagen. Maar later is er brand gesticht. Herinner jij 't je nog, Billy? Ik soms wel, maar soms niet. Billy heeft je vader 't gedaan? Toe zeg gauw neen!”

Billy's gezicht betrok, maar hij antwoordde moedig:

„Vader heeft 't bedacht en gedeeltelijk gedaan, en de anderen hebben hem er bij geholpen. O jonheer Hyla, schrei niet, — schrei niet!”

Want Hyla had tranen in de oogen; hij zei al snikkend:

„'t Schijnt, alsof al ons bidden voor hem niets heeft geholpen, en ik heb zoo dringend en zoo dikwijls gebeden!”

Op dat oogenblik viel de blik van het kind op Tregg's gelaat, — niet het gelaat, zooals hij 't in den laatsten tijd

had gekend en gevreesd, gemelijk, woest, hard, wreed, maar het gelaat, zooals 't vroeger was, alleen veel zachter en teerder, terwijl de oogen, die vol tranen stonden zulk een liefdevolle en tevens bedroefde uitdrukking hadden, dat het hart van den kleinen jongen er dadelijk door getroffen werd, en hij met een gelukkig lachje zijn hand uitstrekte en vol blijdschap uitriep:

„O, Tregg, beste Tregg, — je bent teruggekomen!”

De man viel naast het bed op zijn knieën. Hij lette niet op de tegenwoordigheid van den heer Balfour, noch op die van Tom en Cicely, welke, toen zij een ongewone drukte in de kamer hoorden, waren komen zien, wat er gebeurde.

„Ja, jongen, dat is een waar woord, dat je daar zegt,” zei hij op ernstigen, diep bewogen toon, „ik ben teruggekomen! God geve, dat ik nooit meer van Hem af moge dwalen!”

Hyla's gezichtje straalde. Hij zag Billy aan met een triumfantelijken blik.

„Dan heeft God toch altijd door naar ons geluisterd,” zei hij en stak zijn smal handje uit, om Tregg's haar te streelen.

„Ja, Hij heeft geluisterd,” zei Tregg snikkend, „zooals Hij altijd doet, — al houden wij ons nog zoolang doof voor Hem. Hij luisterde en Hij antwoordde, en Hij brak mijn hard en weerspanning hart. God zegene jullie er voor, jongens, dat je hebt gebeden voor een groot zondaar, die had opgehouden voor zich zelf te bidden. Wie weet, of anders niet . . .”

Tregg's stem begaf hem. Hij had nog pas den vorigen dag gehoord van gevangen genomen Luddites, die te York onthoofd waren, en wier hoofden op de naakte muren waren ten toon gesteld, ter waarschuwing van anderen.

Hyla wist dit niet, maar hij wist wel,

dat deze man aan een groot gevaar ontkomen was, en er speelde dan ook een gelukkige glimlach om zijn lippen, toen hij Tom en zijn vader, die achter in de kamer naast elkander stonden, aanzag.

„Ik dacht in mijn boosheid te triumfeeren,” zei Tregg zachtjes, „maar in plaats daarvan overwon de Heer, en bracht mij tot Hem terug. En ik zal Hem dag en nacht vragen, je weer beter te maken, mijn jongen, opdat je Hem moogt dienen door je leven, zooals je Hem reeds gediend hebt door je bereidwilligheid, om je leven te geven voor mij en de mijnen! Misschien zal Hij in Zijn genade zelfs de gebeden willen verhooren, die zoo'n groot zondaar als ik ben, voor je herstel tot Hem opzendt. De Heer kan triumfeeren, waar en wanneer Hij wil!”

En Tregg doorleefde een oogenblik van waren, heerlijken triumpf, toen hij acht maanden later, op een zachten zomerdag Hyla, met een blos van terugkeerende gezondheid op de wangen, rondleidde bij diens eerste bezoek aan de nieuwe fabrieksgebouwen, die snel oprezen naast de oude, en hij den kleinen jongen nog eens weer hoorde vertellen van dien vreeselijken nacht, en hoe hij, Hyla, de eerste was geweest, die gezien had, dat de wind massa's vlammen den kant van de hutten uitdreef.

Dien nacht had Tregg, gedurende een kort oogenblik een duivelschen triumpf gevierd, nu verheugde hij zich in een anderen triumpf, want hij had geleerd, uit 't diepst van zijn hart te zeggen: „Gode zij dank, die ons de overwinning geeft door Jezus Christus onzen Heer.”

BILDERDIJK IN ZIJN BALLINGSCHAP.

„Hij was een man, die niemand onverschillig liet; die aan sommigen dwepende bewondering en gehechtheid inboezemde, anderen met afkeer en bitteren haat vervulde,” zegt Prof. Fruin, Oldenbarnevelt karakteriseerende. Ook op Bilderdijk kunnen deze woorden zonder voorbehoud worden toegepast. Drie vierden eener eeuw zijn heengesneld, sinds het oogenblik, dat de groote dichter in de Spaarnestad het eind bereikte van zijn lange en moeitevolle levensbaan, en thans nog als tijdens zijn leven heeft hij zijn vu-

rige bewonderaars en zijn bitterste vijanden. Dit is ongetwijfeld een merkwaardig verschijnsel. Is Bilderdijk inderdaad zulk een oppervlakkig man, zulk een weinig beteekenend geleerde en dichter geweest, als sommigen zijner tegenstanders ons wel hebben willen diets maken, — waarom heeft men hem dan eenvoudig niet sinds lang genegeerd; waarom dan toch zooveel drukte gemaakt over zulk een nieteling? Jarenlang reeds heeft men allerlei wapenen ter hand genomen, om die machtige persoonlijkheid te bekampen.